REPUBLIC OF BULGARIA
NOVI PAZAR MUNICIPALITY
Mayor's phone:+ 359 + 0537 /2 3466
Fax:: + 359 + 0537 / 2 40 10
Fax: +359+0537/95530

http://novipazar.acstre.com
E-mail: npazar@icon.bg
novipazar@novipazar.bg

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР
КМЕТ телефон:+359 + 0537 /2 3466
Факс: + 359 + 0537 /2 40 10
Факс:+359+0537/95530
Зам кмет :
телефон +359 + 0537 /95523
+359 + 0537 /95525

Община Нови пазар е сертифицирана по ISO 9001:2015

ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ
НА ОБЩИНСКИ СЪВЕТ
ГР.НОВИ ПАЗАР

ОБЩИНА Нови пазар
Изх № 08-01-136
12. 10. 2021 г.
ПК 9900

ОБЩИНСКИ СЪВЕТ-НОВИ ПАЗАР
Вх. № 90-00184
13.10.21
П.К. 9900

П Р Е Д Л О Ж Е Н И Е

от Георги Георгиев – Кмет на Община Нови пазар

ОТНОСНО: Програма за опазване на околната среда на Община Нови пазар за периода 2021-2027 година

УВАЖАЕМИ Г-Н ПРЕДСЕДАТЕЛ,

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА ОБЩИНСКИ СЪВЕТНИЦИ,

Програмата за опазване на околната среда на община Нови пазар е изготвена в съответствие с чл. 79, т. 1 от Закона за опазване на околната среда и Указанията на Министерство на околната среда и водите относно структурата и съдържанието на общинските програми за опазване на околната среда.
Периодът на действие на ПООС е 2021-2027 година.

Програмата за опазване на околната среда си поставя няколко основни цели:
- да идентифицира и анализира проблемите в областта на околната среда на територията на община Нови пазар, като установи причините и предложи решения и действия за тяхното преодоляване;

- да насърчи и обезпечи разумното използване на територията на общината за развитие на икономическия потенциал;

- да открои приоритетите в разглежданата област;

- да обедини усилията на общинските органи, държавните институции, населението, НПО и бизнеса на територията на общината за решаване на съществуващите проблеми;

- да аргументира мерките и проектите на общината, които тя ще предложи за финансиране;

- да използва оптимално ограничените финансови и човешки ресурси, като ги съсредоточи за решаване на най-приоритетните проблеми;

- да формулира адекватна екологична политика на Община Нови пазар, в съответствие с наличните ресурси и проблеми.

ПООС отговаря на нарастващата необходимост опазването и подобряването на качеството на околната среда да се разглежда като един от стълбовете на устойчивото развитие, съвместно с икономическото и социалното развитие. Програмата очертава цели и действия, насочени към опазването, възстановяването и възпроизводството на естествената околна среда, поддържането на разнообразието на

живата природа, разумното ползване на природните богатства и ресурсите на страната в контекста на устойчивото развитие. Програмата за опазването на околната среда се основава на концепцията, че предотвратяването на отрицателните изменения на екосистемите и нарушаването на техните функции вследствие на антропогенни въздействия е ключов фактор за постигане на глобалната цел на политиката по устойчиво развитие – подобряване на качеството на живот и благосъстоянието на настоящото и бъдещите поколения, посредством създаването на устойчиви общности, способни да управляват и използват ефективно ресурсите и да развиват екологичния и социалния потенциал на икономиката, както и да осигуряват просперитет, опазване на околната среда и социално сближаване.

Приложения към Програмата за опазване на околната среда на Община Нови пазар за периода 2021-2027година са както следва:

- Приложение 1. Резултати от проведено анкетно проучване относно разработване на ПООС на Община Нови пазар 2021-2027г.
- Приложение 2. Раздел „Лечебни растения"
- Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на Община Нови пазар за периода 2021-2027г.
- Приложение 4. Програма за управление на отпадъците на Община Нови пазар за периода 2021-2027г.

Програмата е обявена на страницата на общината в интернет за обществено обсъждане, като в определения срок няма постъпили становища, мнения или коментари от заинтересовани лица.

Във връзка с гореизложеното, предлагам Общински съвет Нови пазар на основание чл. 21, ал. 1, т.12 от ЗМСМА и чл. 79, ал. 4 от Закона за опазване на околната среда да вземе следните

Р Е Ш Е Н И Я:

1. Приема Програма за опазване на околната среда на Община Нови пазар за периода 2021-2027 г.

2. Възлага на Кмета на Община Нови пазар ежегодно, в срок до 31 март да информира Общинския съвет за изпълнение на програмата през предходната календарна година.

3. Възлага на Кмета на Община Нови пазар ежегодно в бюджета на общината да се осигуряват необходимите средства за изпълнение на програмата.

ГЕОРГИ ГЕОРГИЕВ
Кмет на Община Нови пазар

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.

Приета с Решение №…… на Общински съвет - Нови пазар

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ 2
СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТАБЛИЦИ 3
СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ФИГУРИ 4
СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ КАРТИ 5
СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ 6
I. ВЪВЕДЕНИЕ 8
1. Обхват на програмата 8
2. Правно основание за разработване на програмата 9
3. Принципи на програмата 11
4. Цели на програмата 13
II. ОПРЕДЕЛЯНЕ И ВЪВЛИЧАНЕ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ 15
III. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА 16
1. Географско положение, териториално-административни характеристики 16
2. Природо-географски характеристики 17
2.1. Релеф 17
2.2. Геоложки строеж 18
2.3. Климат 18
2.4. Водни ресурси 19
2.5. Почви 20
3. Социално-демографски характеристики 20
3.1. Демографски характеристики 20
3.2. Доходи, заетост и безработица в община Нови пазар 26
4. Икономически характеристики 30
4.1 Основни показатели на нефинансовите предприятия 30
4.2 Секторна икономическа характеристика на община Нови пазар 37
4.3 Състояние на основните икономически сектори 38
5. Състояние на инфраструктурата 45
5.1 Водоснабдяване и канализация 45
5.2 Електроенергийна инфраструктура 47

5.3 Транспортна инфраструктура и комуникации 48
6. Анализ на компонентите на околната среда 50
6.1. Въздух 50
6.2. Води 51
6.3. Земи и почви 51
6.4. Биоразнообразие и защитени територии 51
7. Анализ по фактори на въздействие 58
7.1. Отпадъци 58
7.2. Шум 66
7.3. Радиационен контрол 67
7.4. Ландшафтно устройство и зелена система 67
8. Администриране и публичност на дейностите по опазване на околната среда 67
9. Финансиране на дейностите по опазване на околната среда 69
IV. SWOT АНАЛИЗ 70
V. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА 74
VI. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА 74
1. Генерална стратегическа цел на програмата 74
2. Приоритети, специфични стратегически цели на програмата и алтернативи за постигането им 74
VII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ 76
VIII. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 80
IX. ПРИЛОЖЕНИЯ 81

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТАБЛИЦИ

Таблица 1. Население на територията на община Нови пазар 21
Таблица 2. Основни демографски процеси в община Нови пазар 22
Таблица 3. Население по възрастови групи в община Нови пазар 24
Таблица 4. Основни индикатори за бедност в област Шумен 28
Таблица 5. Секторна характеристика на общинската икономика към 2018 г. по основни икономически показатели 31

Таблица 6. Динамика в основните икономически показатели в община Нови пазар за периода 2014-2018 г. 33
Таблица 7. Брой микро, малки, средни и големи предприятия 33
Таблица 8. Справка за регистрирани земеделски стопани 38
Таблица 9. Размер на засети площи с основни земеделски култури в община Нови пазар за периода 2014-2019 г. в дка 39
Таблица 10. Справка за броя на животните в община Нови пазар за периода 2015-2019 г. 39
Таблица 11. Динамика на преработващата промишленост в община Нови пазар в периода 2014-2018 г. 41
Таблица 12. Динамика на строителството в община Нови пазар в периода 2014-2018 г. 42
Таблица 13. Динамика на търговията в община Нови пазар в периода 2014-2018 г. 43
Таблица 14. Динамика на транспорта в община Нови пазар в периода 2014-2018 г. 43
Таблица 15. Основни показатели за туризма в община Нови пазар за периода 2014-2018 г. 44
Таблица 16. Динамика на хотелиерството и ресторантьорството в община Нови пазар в периода 2014-2018 г. 44
Таблица 17. Състоянието на общинските пътища 49
Таблица 18. Данни за битовите отпадъци в община Нови пазар 58
Таблица 19. Финансова информация за дейностите по опазване на околната среда на община Нови пазар за периода 2015-2019 г. 69
Таблица 20. План за действие на ПООС Нови пазар 2021-2027 г. 76

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ФИГУРИ

Фигура 1. Разпределение на групите заинтересовани страни, взели участие в анкетното проучване, проведено през м. юни 2019 г. по групи 15
Фигура 2. Динамика в основните демографски процеси на община Нови пазар 2015-2019 г. в ‰ 23
Фигура 3. Полова структура на община Нови пазар за 2019 г. (в %) 24
Фигура 4. Възрастовата структура на населението в община Нови пазар към 2019 г. 25
Фигура 5. Полово-възрастова структура на община Нови пазар за 2019 г. (в брой) 25
Фигура 6. Основни показатели на пазара на труда 27
Фигура 7. Произведена продукция (в хил. лв.) на 1 зает в периода 2014-2018 г. 27
Фигура 8. Дял от областната икономика в % 32

Фигура 9. Брой на предприятия на 1000 д. 34
Фигура 10. Произведената продукция в хил. лв. на 1000 д. 34
Фигура 11. Нетни приходи от продажби в хил. лв. на 1000 д. 35
Фигура 12. Дълготрайни материални активи (ДМА) на 1000 д. в хил. лв. 36
Фигура 13. Чуждестранни преки инвестиции (в хил. евро) на 1000 души....36
Фигура 14. Разходи за ДМА (хил. лв.) на 1000 души....37
Фигура 15. Дял на приноса на икономическите сектори в общинската икономика по избрани показатели за 2018 г. 37
Фигура 16. Приноси във Вторичния икономически сектор по брой и заети лица в нефинансовите предприятия за 2018 г. 41
Фигура 17. Приноси във Вторичния икономически сектор по ДМА, Произведена продукция и Нетни приходи от продажби за 2018 г. 41
Фигура 18. Произведена продукция по икономически дейности в икономическия сектор „Услуги“ за 2018 г. 42

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ КАРТИ

Карта 1. Географско положение на община Нови пазар 16
Карта 2. Релеф на България (надморска височина в м) 17

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АИС	Автоматична измервателна станция
БАБХ	Българска агенция по безопасност на храните
БДДР	Басейнова дирекция „Дунавски район“
БО	Битови отпадъци
БПК	Биологично потребление на кислород
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ДФЗ	Държавен фонд „Земеделие“
ЕО	Екологична оценка
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗЗ	Защитена зона
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗЛР	Закон за лечебните растения
ЗМ	Защитена местност
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗТ	Защитена територия
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
ИУГ	Излезли от употреба гуми
КАВ	Качество на атмосферния въздух
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРО	Масово разпространени отпадъци
НАСЕМ	Национална автоматизирана система за екологичен мониторинг
НЕМ	Национална екологична мрежа
НДЕФ	Национален доверителен еко фонд
НПРБ	Национална програма за развитие: България 2020
НПУДО	Национална програма за управление на дейностите по отпадъците 2009-2013 г.
НПУО	Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г.
НППОУ	Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъци
НСИ	Национален статистически институт
НСМОС	Национална система за мониторинг на околната среда
НСОБС	Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие

НСОС	Национална стратегия за околна среда 2009-2018 г.
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
НУАБА	Негодни за употреба автомобилни батерии и акумулатори
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИЕО	Индивидуални емисионни ограничения
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излязло от употреба моторно превозно средство
ОБ	Общински бюджет
ООп	Организация по оползотворяване
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ОСР	Отпадъците от строителство и разрушаване
ОУП	Общ устройствен план
ПВТ	Подземно водно тяло
ПДК	Пределно допустима концентрация
ПИП	Прединвестиционни проучвания
ПО	Предотвратяването на отпадъците
ПОС	Програма „Околна среда“ 2021-2027 г.
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУО	Програма за управление на отпадъците
ПУП	Подробен устройствен план
ПУРБ	План за управление на речни басейни
РДВР	Регионална дирекция на вътрешните работи
РДО	Рамкова директива за отпадъците
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и води
РОП	Разширена отговорност на производителя
РСУО	Регионално сдружение за управление на отпадъците
СО	Строителен отпадък
СООРС	Строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради
ТБО	Такса „битови отпадъци“ / Твърди битови отпадъци
ТСБ	Териториално статистическо бюро
УОЗ	Устойчиви органични замърсители
ФЕС	Фондове на Европейския съюз
ФПЧ	Фини прахови частици

I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Обхват на програмата

Програмата за опазване на околната среда (ПООС) на община Нови пазар обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на общините в съответствие с нормативните документи по опазване на околната среда.

Околната среда е от изключително важно значение за качеството на живот на дадена територия и населението, което я обитава. Състоянието на околната среда, зависи от много фактори, като туризъм, транспорт, земеделие, индустрия, промишленост, енергетика и др.

До средата на миналия век човечеството не си дава сметка за щетите, които нанася на природата от дейността, която упражнява. Едва през 60-те год. на XX-ти век, започват да се поставят основите на понятието „околна среда“ и „устойчиво развитие“, което основно е продиктувано от развитието и усъвършенстването на различни количествени методи, които правят възможно да се оценят ресурсите, с които разполага Земята, темпа, с който ги изразходва човечеството и времето, за което ще се изчерпят.

В тази връзка през 1983 г. Общото събрание на ООН признава, че екологичните проблеми имат глобален характер и по тази причина свиква Световната комисия по околна среда, начело с министър-председателят на Норвегия – Гру Харлем Брунтланд, която комисия през 1987 г. изнася доклада „Нашето общо бъдеще“, с който се въвежда и понятието „устойчиво развитие“, фундаменталната основа, на което е „днешните поколения да живеят и да изразходват по такъв начин ресурсите, че да не нарушават естествения баланс и да не отнемат възможностите на бъдещите поколения да задоволяват собствените си потребности“.

На проведената Конференция по околна среда през 1992 г. в Рио де Жанейро се приема т. нар. Конвенция за биологично разнообразие, в която в чл. 6 е записано следното:

Всяка договаряща страна съобразно собствените си условия и възможности:

а) разработва национални стратегии, планове или програми за опазването и устойчивото използване на биологичното разнообразие или адаптира за целта съществуващи стратегии, планове или програми, които отразяват мерките, постановени от тази конвенция и отнасящи се за всяка договаряща страна;

б) интегрира, доколкото е възможно и подходящо, опазването и устойчивото използване на биологичното разнообразие в съответните секторни или междусекторни планове, програми и политика.

На Конференцията на ООН е приет Дневен ред за XXI век (Agenda 21), който дава на местните власти по-широки правомощия, тъй като те са най-близо до хората и проблемите, и следователно до намиране на решения.

Първата Програма за опазване на околната среда е разработена през 1992/1993 г. и е за страните от Централна и Източна Европа, която след това служи като модел за разработването на Националните екологични програми.

Процесът на присъединяване на страната ни към ЕС наложи да хармонизираме националното си законодателство със законодателството на ЕС. Като страна членка в ЕИП, ние разработваме на национално и местно ниво общински планове и стратегии във всяка една област, вкл. и в областта на околната среда.

ПООС е разработена за период, който съвпада с периода на действие на Плана за интегрирано развитие на община Нови пазар 2021-2027 г. и подлежи на евентуална актуализация при всяка значима промяна на екологичното законодателство или в приоритетите на региона/общината.

Основните задачи, които стоят пред настоящата програма, са да се идентифицират текущите проблеми, свързани с околната среда и бъдещи дейности за намаляване и ограничаване на вредните последици от човешката дейност.

ПООС отговоря на нарастващата необходимост опазването и подобряването на качеството на околната среда да се разглежда като един от стълбовете на устойчивото развитие, съвместно с икономическото и социалното развитие. Програмата очертава цели и действия, насочени към опазването, възстановяването и възпроизводството на естествената околна среда, поддържането на разнообразието на живата природа, разумното използване на природните богатства и ресурсите на страната в контекста на устойчивото развитие.

Програмата за опазване на околната среда се основава на концепцията, че **предотвратяването на отрицателните изменения на екосистемите и нарушаването на техните функции вследствие на антропогенни въздействия е ключов фактор за постигане на глобалната цел на политиката по устойчиво развитие** – подобряване на качеството на живот и благосъстоянието на настоящото и бъдещите поколения, посредством създаването на устойчиви общности, способни да управляват и използват ефективно ресурсите и да развиват екологичния и социалния потенциал на икономиката, както и да осигуряват просперитет, опазване на околната среда и социално сближаване. В този смисъл ПООС цели не само по-устойчива околна среда, но и по-добро качество на живот.

2. Правно основание за разработване на програмата

Програмата за опазване на околната среда на община Нови пазар е изготвена в съответствие с чл. 79, т. 1 от Закона за опазване на околната среда и Указанията на Министерство на околната среда и водите относно структурата и съдържанието на общинските програми за опазване на околната среда.

При разработване на ПООС органите на местното самоуправление се ръководят и от други указания на министъра на околната среда и водите. Териториалните административни звена към съответните министерства и държавни агенции, които събират и разполагат с информация за околната среда, подпомагат разработването на програмата чрез участие на свои експерти и предоставяне на информация. При разработването, допълването и актуализирането на програмата се привличат и представители на неправителствени организации, на фирми и на браншови организации.

ПООС е изготвена в тясно съответствие с принципите на Националната стратегия за околна среда (НСОС), която се разработва за период от 10 години и се приема от Народното събрание по предложение на Министерския съвет (чл. 76, ЗООС). В допълнение на основния национален стратегически документ в областта на околната среда, се разработват и приемат и други национални планове и програми по компоненти на околната среда и фактори, които им въздействат. Те се основават на принципите, целите и приоритетите на Националната стратегия за околна среда и са в съответствие с изискванията на специалните закони за околната среда. При разработката на програмата са използвани и следните стратегически ***документи с международен и национален характер*:**

- Цели за устойчиво развитие (Дневен ред 2030 г) на ЕС;
- Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г.;
- Пътна карта за план за действие, целящ нулево замърсяване на водите, въздуха и почвата;
- План за действие относно кръговата икономика;
- Национална програма за развитие: България 2030 - визия, цели и приоритети;
- Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г.
- Национална стратегия за околна среда (НСОС) 2009-2018 г.;
- Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г. и Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г.;
- Стратегия и план за действие за преход към кръгова икономика на Република България, за периода 2021-2027 г.;
- Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие (1998 г.);
- Актуализиран Национален план за действие по управление на устойчивите органични замърсители (УОЗ) в България 2012-2020 г.;
- Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г.;
- Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух 2018-2024 г.;
- Национална стратегия за развитие на водния сектор (дългосрочна 2022-2037 г. перспектива);
- Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите 2020-2030 г.;
- План за интегрирано развитие на община Нови пазар за периода 2021-2027 г.

Други използвани източници на информация са както следва:

- Официални данни и статистическа информация от РИОСВ – Шумен, ТП ДГС - Нови пазар и други;
- Информация, предоставена от дирекциите и отделите на общинска администрация - Нови пазар;
- Интернет сайтове и портали: Официален сайт на Община Нови пазар, НСИ, МОСВ, ИАОС и други.

3. Принципи на програмата

Националната стратегия за околна среда и общинските програми за околна среда са средство за постигане целите на закона и се разработват в съответствие с принципите за опазване на околната среда, регламентирани в Закона за опазване на околната среда, а именно:

1. Устойчиво развитие

Устойчивото развитие се дефинира като развитие, което „посреща потребностите на настоящото поколение, без да е в ущърб на възможността бъдещите поколения да посрещнат собствените си нужди“. То се постига посредством осъществяването на политики, при които се хармонизират и интегрират икономическото, социалното развитие и опазването на околната среда. Тази концепция предполага устойчив икономически ръст, намаляване на бедността, справедливо разпределение на националното богатство, подобряване на общественото здраве и качеството на живот, като същевременно се намалява замърсяването на околната среда, предотвратяват се бъдещи замърсявания и се съхранява биологичното разнообразие.

2. Опазване на природните ресурси

Постигането на целите на устойчивото развитие изисква съблюдаването на принципа за устойчиво използване на природните ресурси и принципа на заменяемост. Природните ресурси следва да се използват при условия и по начини, при които да се съхраняват екосистемите и присъщото им минерално, биологично и ландшафтно разнообразие.

Моделите на потребление на възобновяеми ресурси следва да гарантират тяхното непрекъснато и ефективно обновяване, както и запазване и подобряване на качеството им.

Невъзобновяемите ресурси следва да се използват рационално и разумно, включително и като бъдат налагани ограничения върху използването на стратегически и редки природни ресурси и тяхната замяна в потреблението с алтернативни ресурси и синтетични материали.

3. Принцип на превенцията и предпазливостта

Необходимо е да се даде предимство на предотвратяването на замърсяванията за сметка на отстраняването на екологичните щети, причинени от тях. Дейности, които съгласно принципа на предпазливостта представляват потенциална заплаха за околната среда и човешкото здраве, следва да се избягват.

Всяка една дейност трябва да се планира и осъществява така, че:

- да причинява минимални изменения на околната среда;
- да създава най-малък риск за околната среда и човешкото здраве;
- да се редуцира до възможния минимум използването на суровини и енергия при производството, дистрибуцията и потреблението на стоки и материали;
- да осигурява възможности за рециклиране, повторно използване и/или извличане на вторични суровини и енергия от отпадъците, генерирани от потреблението на продуктите;
- да се предотвратяват и ограничават отрицателните ефекти върху околната среда още при източника на замърсяване.

Принципът на предпазливостта се прилага посредством оценка на въздействието върху околната среда и използване на най-добрите налични технологии. Липсата на сигурни научни

данни не следва да бъде възприемана като основание за непредприемане на мерки за предотвратяване на деградацията на околната среда в случаи на потенциални или съществуващи въздействия върху нея.

4. Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики

Според този принцип е необходимо изискванията за опазване на околната среда да бъдат интегрирани в секторните политики и в политиките на национално, регионално и местно равнище. На ниво община спазването и прилагането на този принцип изисква разработването, приемането и прилагането на различни концепции, стратегии, планове и програми за регионално развитие, за развитие на икономиката или на отделни нейни отрасли и сектори (транспорт, енергетика, строителство, селско стопанство, туризъм, промишленост, образование и други) на местно равнище (но съобразени с предвижданията на национално и регионално равнище) да осигуряват интегрирано опазване на околната среда в съответствие с принципите и целите на закона и Националната стратегия за околна среда.

5. Субсидиарност на политиките

Този принцип се основава на децентрализиране на процеса на вземане на решения. Необходимо е все повече компетенции и отговорности да бъдат трансферирани в посока от централно към регионално и местно равнище. Органите на регионалното и местното управление са по-близо до проблемите и в някои случаи до правилните решения за справянето с тях.

6. Замърсителят плаща за причинените вреди

Замърсителят заплаща глоби и такси, ако извършваните от него дейности причиняват или могат да причинят натиск върху околната среда, или ако произвежда, използва или търгува със суровини, полуфабрикати и готови продукти, съдържащи материали, увреждащи околната среда. Замърсителят трябва да поеме екологичните разходи за предприемане на превантивни мерки, ако в резултат на дейността му е възникнала непосредствена заплаха за екологични щети, както и за оздравителни мерки при настъпване на екологични щети.

7. Прилагане на чисти технологии

Необходимо е да се насърчава въвеждането на „чисти технологии“ и постепенно да се преустановява използването на технологии, които причиняват вредни въздействия върху околната среда. Следва да се прилагат „най-добри налични техники“ в индустрията и енергетиката по смисъла на Директива 96/61/ЕС за комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването, както и „добри земеделски практики“ в селското стопанство, съгласно дефиницията на Организацията за прехрана и земеделие на ООН (FAO).

8. Използване на икономически инструменти за опазване и подобряване състоянието на околната среда

Икономическите инструменти, които се използват за целите на екологичната политика е необходимо да включват стимули за въвеждане на съобразени с опазването на околната среда технологии, иновации, дейности и практики, и да предвиждат постепенно премахване на субсидии, които подкрепят дейности, причиняващи вредни въздействия върху околната среда.

9. Потребителят плаща

Всеки, който ползва природни ресурси и услуги, следва да заплаща реалната цена за тях и да покрие разходите за възстановяването им.

10. Споделена отговорност

Всички страни, които носят отговорност за замърсяване на околната среда, трябва да участват в разрешаването на възникналите екологични проблеми.

11. Достъп до информация за околната среда

Компетентните органи следва да предоставят на обществеността информация за околната среда. Всеки има право на достъп до наличната информация за околната среда, без да е необходимо да доказва конкретен интерес.

12. Участие на обществеността във вземането на решения и достъп до правосъдие по въпроси на околната среда

На обществеността следва да бъде осигурена възможност да участва в процеса на вземането на решения за околната среда, както и да й бъде осигурен ефективен достъп до правосъдие по въпроси на околната среда.

Всички споменати принципи се отнасят за всички нива – международно, национално, регионално и местно.

4. Цели на програмата

Програмата за опазване на околната среда си поставя няколко основни цели:

- да идентифицира и анализира проблемите в областта на околната среда на територията на община Нови пазар, като установи причините и предложи решения и действия за тяхното преодоляване;
- да насърчи и обезпечи разумното използване на територията на общината за развитие на икономическия потенциал;
- да открои приоритетите в разглежданата област;
- да обедини усилията на общинските органи, държавните институции, населението, НПО и бизнеса на територията на общината за решаване на съществуващите проблеми;
- да аргументира мерките и проектите на общината, които тя ще предложи за финансиране;
- да използва оптимално ограничените финансови и човешки ресурси, като ги съсредоточи за решаване на най-приоритетните проблеми;
- да формулира адекватна екологична политика на Община Нови пазар, в съответствие с наличните ресурси и проблеми.

Програмата се приема от общинския съвет, който контролира и изпълнението й. По предложение на кмета на общината ежегодно с приемането на общинския бюджет се определят средства за изпълнение на приоритетни екологични проекти и дейности, включени в общинската програма за опазване на околната среда. Кметът на общината ежегодно внася в общинския съвет отчет за изпълнението на Програмата за околна среда, а при необходимост -

и предложения за нейното допълване и актуализиране. Отчетът за изпълнението на програмата се представя за информация в РИОСВ.

ПООС е динамичен и отворен документ. Тя ще бъде периодично допълвана и/или променяна съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателство и други фактори със стратегическо значение. Основният използван апарат в разработката е стратегическо планиране, почиващо на SWOT анализ.

Програмата за опазване на околната среда прилага комплексна система от административни и икономически мерки за регулиране екологичното поведение на стопанските субекти и населението в общината. Програмата цели да формира правилно екологично поведение на населението, селскостопанските производители и стопанските субекти, да осигури разумен баланс между административните и пазарно-ориентираните икономически регулатори, като в максимална степен използва представения интегриран подход за координация и взаимодействие на структури, ресурси и усилия.

При разработването на Програмата за опазване на околната среда на община Нови пазар са следвани следните стъпки:

1. Определяне и въвличане на заинтересованите страни;
2. Анализ на средата;
3. Анализ на силните и слабите страни, на възможностите и заплахите;
4. Изработване на визия на общината;
5. Определяне на цели на програмата;
6. Изработване на план за действие;
7. Мониторинг, контрол, оценка и актуализация на програмата.

II. ОПРЕДЕЛЯНЕ И ВЪВЛИЧАНЕ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ

Процесът на определяне и въвличане на заинтересованите страни при разработване на ПООС преминава през няколко стъпки. Първоначално бе **проведено анкетно проучване** сред представители на общинска администрация Нови пазар и граждани, неправителствени организации и други заинтересовани страни. В резултат на анкетното проучване бяха отчетени основни проблеми в състоянието на общината. Поставени са цели за развитие и са набелязани мерки, които отчитат проблемите на общината и на основата на силните характеристики и възможностите ограничават слабите страни.

Проучването бе осъществено в средата на 2020 г. и бе публично обявено на сайта на Община Нови пазар и разпространено сред наличните контакти на заинтересованите страни. На фигура 1 са представени съотношенията по групи респонденти:

Фигура 1. Разпределение на групите заинтересовани страни, взели участие в анкетното проучване, проведено през м. юни-август 2020 г. по групи[1]

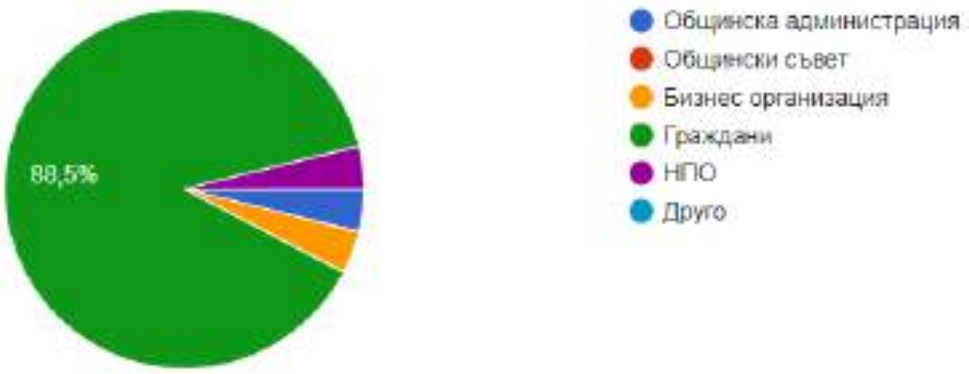

Източник: Анкетно проучване

Представените данни от фигурата показват, че ядрото на изследването е базирано на мненията на самоопределилите се като граждани респонденти.

Резултатите от проведеното анкетно проучване са представени в *Приложение 1. Резултати от проведено анкетно проучване относно разработване на ПООС на община Нови пазар 2021-2027 г.*

В изпълнение на втора стъпка от процеса на въвличане на заинтересованите страни, ПООС се **съгласува с представители на общинска администрация - Нови пазар**.

Третата стъпка е **предаване на документа в РИОСВ за съгласуване с компетентния орган**.

[1]Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни на община Нови пазар, проведено през средата на 2020 г.

В изпълнение на четвърта стъпка Програмата за опазване на околната среда на община Нови пазар ще бъде публикувана на официалния сайт на общината https://novipazar.bg/ за **съгласуване със заинтересованите страни**.

Накрая документът се одобрява с Решение на Общински съвет.

III. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

1. *Географско положение, териториално-административни характеристики*

Общината е разположена в източната част на област Шумен. С площта си от 317,646 km^2 е 4-та по големина сред 10-те общините на областта, което съставлява 9,37% от територията на областта. Границите ѝ са следните:

- на югозапад – община Каспичан;
- на запад – община Шумен и община Хитрино;
- на север – община Каолиново и община Никола Козлево;
- на североизток – община Вълчи дол, област Варна;
- на изток – община Ветрино, област Варна.

Карта 1. Географско положение на община Нови пазар

Източник: БГ Уикипедия (https://bg.wikipedia.org/)

Гъстотата на населението на община Нови пазар към 31.12.2019 г. е 50,1 души на кв. км, което е около средното за областта (50,8 души на кв. км.) и под това за страната – от 62,6 души на кв. км.

2. Природо-географски характеристики

2.1. Релеф

Релефът на общината е равнинен и платовиден, като територията ѝ попада в централните части на Източната Дунавска равнина.

Община Нови пазар заема най-крайните югоизточните части на Лудогорското плато. В източната и североизточна ѝ част се простира платото Стана, по билото на което преминава участък от вододела между Дунавския водосборен басейн и Черноморския водосборен басейн. На 3,3 km североизточно от село Стан, на границата с община Ветрино се намира най-високата му точка 440,9 m. Северозападно от него, в завоя на Крива река в пределите на общината попада източната, най-висока част на Войводското плато. В него, на 1,4 km североизточно от село Правенци се намира най-високата точка на община Нови пазар – 480,6 m.

Останалата част на общината има равнинен релеф и тук се простира източната и югоизточната част на Плисковското поле с надморска височина между 100 и 200 m. В неговата крайна югоизточна част, в устието на Крива река в Провадийска река се намира най-ниската точка на община Нови пазар – 80 m н.в.

Карта 2. Релеф на България (надморска височина в м)

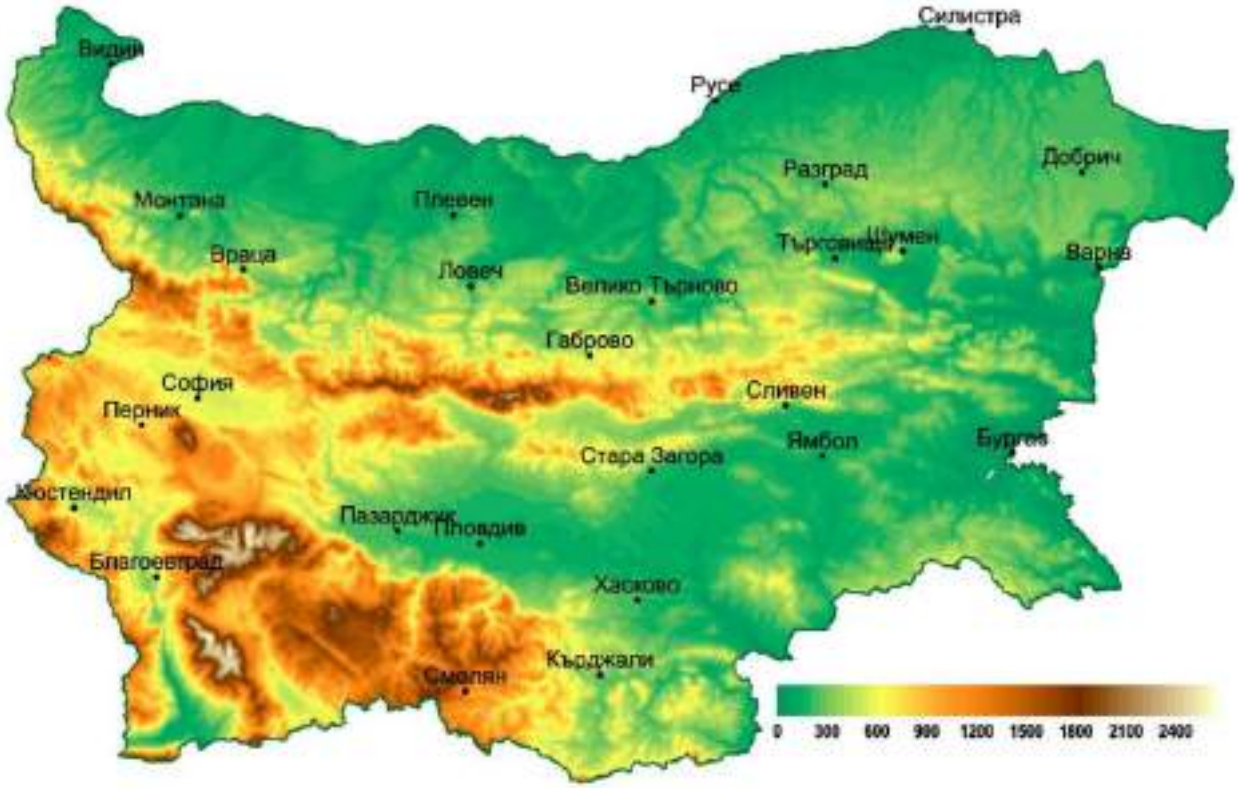

2.2. Геоложки строеж

В тектонско отношение територията на общината попада в обсега на северната (преходна) ивица на Предбалканската структурна зона, изградена от широки слабо изразени гънкови структури.

Град Нови пазар е разположен на границата между синклинала и Друмевската структура.

В геоложко отношение са представени кватернерни разновидности, отложени в долнокредитния седиментогенен комплекс. Кватернерът е представен главно от алувиални прахови, праховопесъчливи и песъчливи глини, глинести пясъци и заглинени чакъли, както и от алувиално-делувиални глини, покрити от техногенни насипи. Долната креда е представена от хотрински мергели, сиво-зеленикави на цвят, плътни, прослоени от глинести и варовити мергели, на места с дребен чакъл от варовик. В най-горната си част мергелите са силно изветрели, а в дълбочина са плътни и здрави.

Геоложкият строеж на района е твърде разнообразен. В основата си теренът е изграден от хорстови мергели и мергелни варовици, които изграждат околните височини и служат за подложка на алувиалните наслаги. В повечето случаи тези хорстови седименти играят ролята на водоупор. Там, където преобладава варовитата компонента, често се явяват пукнатинни извори, някои от които се изливат подпочвено и подхранват грунтовия поток в алувиалните наслаги.

Кватернерът е представен главно от алувиални наслаги и льос. Последният е деградиран, заглинен и покрива кредните седименти на околните височини и заравненост. Падналите върху льоса атмосферни валежи инфилтрират в дълбочина и подхранват отделни пукнатинни извори.

Алувият в заливната речна тераса е със средна мощност 7 м. и е представен от праховопесъчливи глини и заглинени чакъли. Последните имат средна мощност 1,5-2,0 м. Глинестата компонента в тях варира в широки граници. В тази чакълеста прослойка се акумулират подпочвени води и се формира грунтовия поток. Подхранването му става както от инфилтрирали атмосферни валежи и речни води, така също и от подпочвено изливащи се пукнатинни извори.

2.3. Климат

Климатът на община Нови пазар е умерено континентален. Основните фактори, обуславящи този тип климат, са разположението на областта в югоизточната част на Дунавската равнина и възможността за безпрепятствено нахлуване на северозападни, северни и североизточни въздушни маси. Средната продължителност на слънчевото греене е 2204 часа/год. и е по-голяма от тази за страната, благодарение на по-малката средна облачност.

Температурният режим на общината е типичен за умереноконтиненталния тип климат - с горещо лято и студена зима. Средномесечната температура на най-студения месец (януари) се колебае от -2,5 °C на юг до -1,0 °C на североизток. Средномесечната температура на най-

топлия месец (юли) е в границите на +21,0 °C +22,5 °C, като по този начин се оформя значителна годишна температурна амплитуда от 23-24 °C. Характерни за областта са късните пролетни и ранни есенни мразове, които могат да имат компрометиращо въздействие върху селскостопанските култури. Безмразовият период (брой дни със среднодневна температура над 0 °C) в областта е 335 дни, а периодът с активна вегетация (брой дни със среднодневна температура над 5°C) е 252 дни, което се приема за благоприятно по отношение на отглеждането на земеделски култури на открито. Континенталният характер на климата се потвърждава в температурно отношение и от значителното отклонение на средните месечни максимални и минимални температури, както и от абсолютните екстремални температури — от -30 °C до над +40 °C, оформящи абсолютна температурна амплитуда от над 70 °C.

Според класификационната схема на „Климатични райони на България и техния климат“, територията на община Нови пазар се намира в Европейско-континенталната климатична област, Умереноконтинентална климатична подобласт. Обхваща само един климатичен район, а именно: Среден климатичен район на Дунавската хълмиста равнина (100-450 м. н. в.). Откритостта на Дунавската хълмиста равнина от север създава условия за нахлуване на студени континентални въздушни маси. Поради тази причина зимата е доста студена, а лятото горещо.

Преобладаващите ветрове са с W, NW, NE посока, но се наблюдават и местни циркулационни системи. Средната януарска температура е около -2,1°C. Средният брой на дните с температура по-висока от 10°C е между 194 и 210. Пролетните мразове са чести. Прекратяват се едва към 20 април и носят значителни вреди на младите култури. Първите есенни мразове започват от 15 октомври. Дължината на вегетационния период е 6 - 7 месеца.

2.4. Водни ресурси

Община Нови пазар като територия попада в средната част на североизточна България. Нейният обхват и водните ресурси, разположени в него, се включват в два водни басейна съгласно делението на България, постановено в Закона за водите. Повърхностните и подземните води в североизточната и северната част от територия на общината се включват в Дунавски басейн към Басейнова дирекция „Дунавски район“ гр. Плевен. По-голямата територия, разположена в централната, южната, северната, западната и северозападната част на община Нови пазар, попада в обхвата на Черноморски басейн, контролиран от Басейнова дирекция „Черноморски район“, гр. Варна.

Съгласно делението на повърхностните води по поречия, реките, деретата, езерата, язовирите и водните течения попадат в различни поречия. Района, включен в Черноморски басейн, обхваща водни обекти основно попадащи в поречие Провадийска река. Техният оток е основно в посока на изток. В територията на община Нови пазар няма включени водни повърхностни тела към поречие р. Камчия.

Повърхностните водни обекти от територията на Дунавски район попадат в поречие Дунавски Добруджански реки. Посоката на отока им е основно на изток и на север.

В района на Черноморски басейн гътотата на хидрографската мрежа е сравнително по-голяма, а подземните води са разположени в различни водни тела и на различни нива. Докато в Дунавски басейн речната мрежа е по-бедна и на места водните течения се губят, особено в по северните участъци. Подземните водни тела са разположени в него на по-голяма дълбочина в хидрогеоложко отношение. Поради това районът разположен в Добруджански Дунавски реки на Дунавски басейн е с по-малък воден оток и по-беден на водни ресурси.

Докато района, попадащ в Черноморски басейн, е по-богат на водни ресурси и по-наситен в сравнение с Дунавския.

2.5. Почви

Съгласно почвеното делене и почвената карта на България общината попада в Шуменско-Варненския район на карбонатните черноземи от Дунавската хълмиста равнина. Почвообразуващи скали са льосът и терциерните седименти и значително по-малко кредитните скали.

Оценката на екологичните условия на земеделските земи се извършва въз основа на методика за бонитация на земите. Тази оценка представлява сравнителна оценка на екологичните условия (почвени, климатични и релефни), която отразява пригодността им за отглеждане на конкретни земеделски култури, т.е. природните продуктивни възможности на земите, изразени чрез количествени стойности. Установеното почвено разнообразие в община Нови пазар благоприятства интензивното земеделие и представлява ценен природен ресурс.

3. Социално-демографски характеристики

3.1. Демографски характеристики

Брой и динамика на населението на община Нови пазар

Данните от текущата демографска статистика показват, че в община Нови пазар към 2019 г. населението е 15 909 д., което е с 3,5% по-малко от броя на населението през 2015 г. - 16 478 д. Процесът на намаляване на броя на населението е устойчив и ясно проследим в данните и от последните преброявания.

Във всички населени места, включително и в гр. Нови пазар, числеността на населението бележи спад. Процесът на обезлюдяване, характерен и за страната като цяло, засяга община Нови пазар със същите темпове, които са характерни за преобладаващата част от селските общини в страната. Процесите на обезлюдяване на общината продължават и през последните 5 години (2015-2019 г.). Средногодишният прираст като абсолютен брой е -142 души, а като средногодишен темп е -0,9%. **Този темп е по-нисък от средния за област Шумен – (-0,5%) и по-нисък от средния за страната от -0,7% за същия изследван период.**

Община Нови пазар се състои от 16 населени места. С най-голям брой население е общинският център – гр. Нови пазар, който е и втори по големина град по население в областта.

Таблица 1. Население на територията на община Нови пазар

Населени места	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	Ръст 19/15 г.
Община Нови пазар	**16 478**	**16 405**	**16 217**	**16 125**	**15 909**	**-3,5%**
с. Беджене	11	9	8	8	8	-27,3%
с. Войвода	416	410	417	409	410	-1,4%
с. Енево	399	377	371	371	363	-9,0%
с. Жилино	158	157	160	153	153	-3,2%
с. Зайчино ореше	183	184	184	175	166	-9,3%
с. Избул	271	284	278	281	280	3,3%
с. Мировци	375	380	375	376	379	1,1%
гр. Нови пазар	11 564	11 520	11 373	11 315	11 086	-4,1%
с. Памукчии	1 121	1 122	1 112	1 101	1 086	-3,1%
с. Писарево	41	38	38	42	44	7,3%
с. Правенци	287	300	300	317	333	16,0%
с. Преселка	199	197	194	196	185	-7,0%
с. Сечище	110	103	100	81	78	-29,1%
с. Стан	424	414	403	400	429	1,2%
с. Стоян Михайловски	822	816	812	813	825	0,4%
с. Тръница	97	94	92	87	84	-13,4%

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

По данни на НСИ, към 31.12.2019 г. община Нови пазар заема второ място по брой на населението в област Шумен. Общият брой на средногодишното население в общината за 2019 г. възлиза на 16 017 д. (9,3% от населението в област Шумен, което е 172 309 д. за 2019г.)

По населени места, териториалното разпределение на населението показва, че от общия му брой към 2019 г. в общинския център – **гр. Нови пазар е съсредоточено 70% от населението.** Тази териториална структура показва типична градска община.

Гъстота на населението на община Нови пазар

Гъстотата на населението на община Нови пазар към 31.12.2019 г. е 50,1 души на кв. км, което е около средното за областта (50,8 души на кв. км.) и под това за страната – от 62,6 души на кв. км.

Основни демографски процеси в община Нови пазар

Изследваните основни демографски процеси са естествено и механично движение (прираст) на населението с оглед на важността им за определяне на демографското развитие в общината.

Обобщени данни са представени таблично по-долу:

Таблица 2. Основни демографски процеси в община Нови пазар

Основни демографски показатели	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Средногодишен брой на населението в област Шумен (общо)	**176 323**	**175 098**	**173 721**	**172 661**	**172 309**
Средногодишен брой на населението в община Нови пазар (общо)	**16 525**	**16 442**	**16 311**	**16 171**	**16 017**
Родени (брой)	151	160	153	148	126
Умрели (брой)	272	259	308	267	276
Естествен прираст (брой)	-121	-99	-155	-119	-150
Заселени (брой)	472	369	462	434	452
Изселени (брой)	444	343	495	407	518
Механичен прираст (брой)	28	26	-33	27	-66

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

Естественият прираст на населението е резултативна величина от раждаемостта и смъртността на населението.

Състоянието на *раждаемостта* е един от индикаторите за демографската характеристика на населените места и териториалните единици. Демографските данни на НСИ за периода 2015-2019 г. показват, че в община Нови пазар средногодишният брой на родените е 148 д. Най-висок е броят на ражданията през 2016 г. (160 случая), а най-нисък в 2019 г. - 126 случая.

През 2019 г. коефициентът на раждаемост средно за общината е 7,9‰ и е по-нисък от съответния за 2015 г. (9,1‰).

Смъртността (съответно коефициентът на смъртност) на населението бележи тенденция на увеличение. За анализирания период броят на умрелите лица се запазва с високи стойности - в рамките на 276 д. средногодишно. Това формира и високо ниво на коефициента на смъртност. През 2019 г. броят на умрелите в общината е 276 д. и е по-висок от този през 2015 г. (272 д.). Коефициентът на смъртност за 2019 г. е 17,2‰ и е по-висок от този за 2015 г. – 16,5‰.

Естественият прираст на населението (като абсолютен брой) средно за общината е отрицателен. Средногодишният брой на естествен прираст за периода 2015-2019 г. е отрицателен (-129). В началото на изследвания период през 2015 г. коефициентът за естествен прираст е (-7,3‰), при (-9,4‰) през 2019 г.

Механичното движение на населението в община Нови пазар показва, че през анализирания период (2015-2019 г.) се наблюдават волатилни различия в броя на изселените и заселените. Средногодишно за посочения период от общината са се изселвали по 441 д., а са се заселвали по 438 д. Така се формира отрицателен механичен прираст - средногодишно по (-4) д. Същият, в комбинация с високите стойности на отрицателния естествен прираст, влияят населението на общината да намалява по брой.

Тенденцията в механичното движение на населението в община Нови пазар е към намаляване на стойностите на коефициентите на заселване, изселване и на механичен прираст.

На следната фигура е представена и графично динамиката в основните демографски процеси:

Фигура 2. Динамика в основните демографски процеси на община Нови пазар 2015-2019 г. в ‰

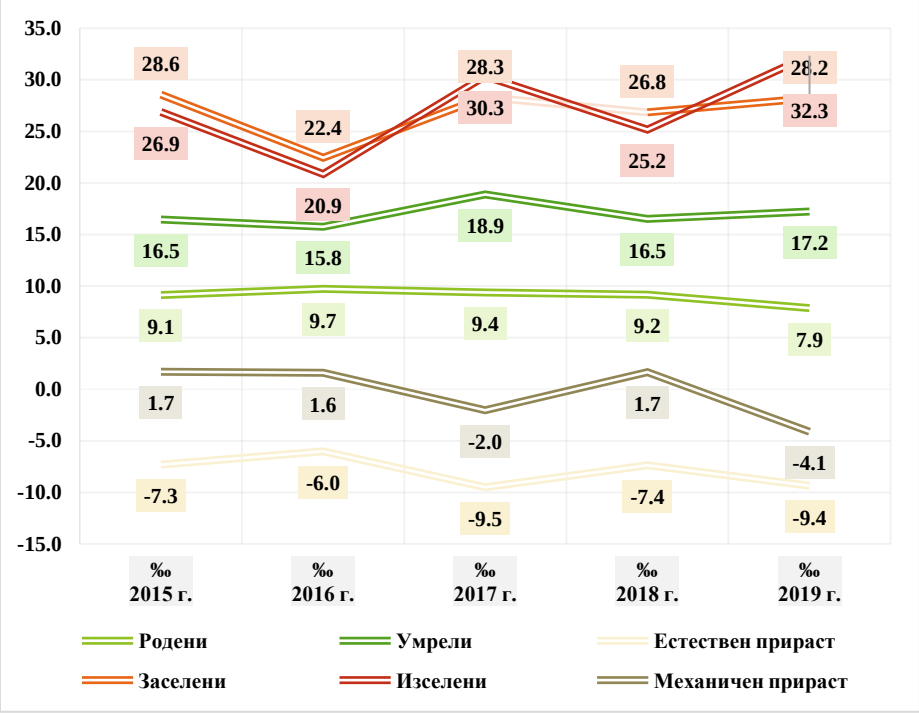

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

Основни демографски структури в община Нови пазар

Половата структура на населението на община Нови пазар е с пропорции, които са характерни за страната и областта. От общия брой на населението към 2019 г. мъжете са 7 749 д. или 49% от общия брой на населението на общината, а жените 8 160 (51%). На 101 мъже се падат по 105 жени или броят на жените превъзхожда този на мъжете.

Фигура 3. Полова структура на община Нови пазар за 2019 г. (в %)

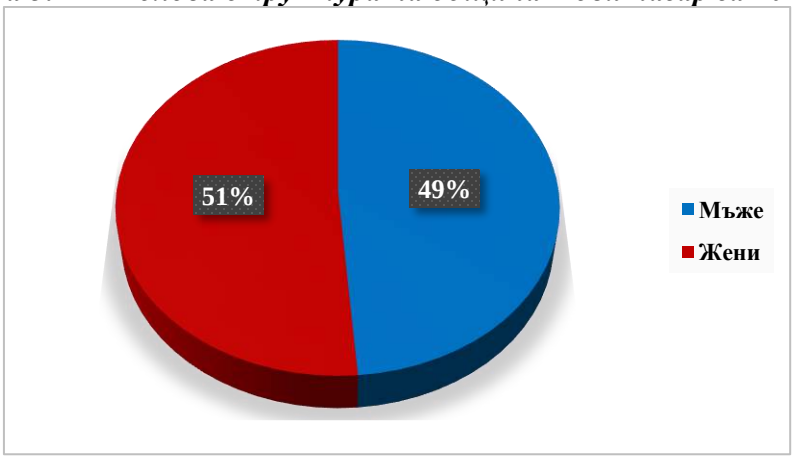

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

Данните от текущата демографска статистика на НСИ сочат, че община Нови пазар е с проблемна възрастова структура на населението. Стандартните възрастови групи (под трудоспособна, трудоспособна и над трудоспособна възраст) имат отношение както към фактическото състояние, така и към прогнозите за броя на активното население, в т.ч. и на броя на заетите лица и др., т.е. на трудовия потенциал на общината. През 2019 г. населението в под трудоспособна възраст е около 15% от населението на община Нови пазар. Възрастните над трудоспособна възраст са 26%. Около 59% е делът на хората в трудоспособна възраст на 15 и повече години.

Таблица 3. Население по възрастови групи в община Нови пазар

Година/Показател	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Общо	**16 478**	**16 405**	**16 217**	**16 125**	**15 909**
Под трудоспособна възраст	2 751	2 739	2 688	2 654	2 536
В трудоспособна възраст	9 747	9 693	9 547	9 454	9 381
Над трудоспособна възраст	3 980	3 973	3 982	4 017	3 992

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

Данните от таблицата показват, че по отношение на възрастовата структура на населението през периода 2015-2019 г. се наблюдава следната тенденция: Населението намалява и в трите възрастови групи, с най-голяма степен за трудоспособната възраст с 8% за 2019 г. спрямо 2015 г. „Картината“ се покрива с тази средна за страната, характеризираща се с намаляване на населението и в трите възрастови групи и нарастване само на относителния дял на населението в над трудоспособна възраст.

Фигура 4. Възрастова структура на населението в община Нови пазар към 2019 г.

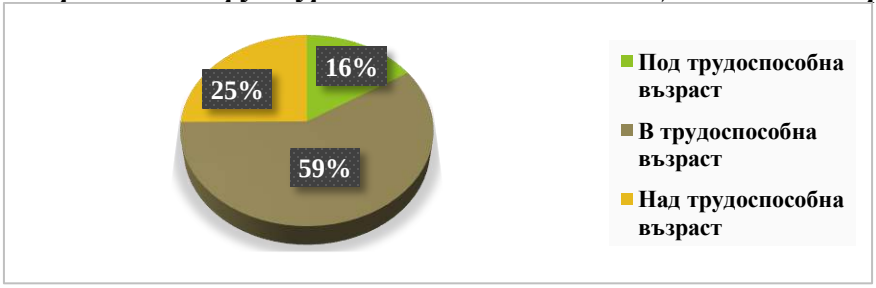

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

Процесът на остаряване се изразява във високият дял на възрастното население - всеки четвърти е над 65 години. Полово-възрастова структура е представена по-долу. Въздействието на застаряването на населението в общината ще бъде от голямо значение през следващите десетилетия за нейното развитие. Трайно ниската раждаемост и по-високата средна продължителност на живота променят формата на възрастовата пирамида, а най-важната промяна вероятно ще бъде отчетливият преход към структура на много по-възрастно население. В резултат, делът на лицата в трудоспособна възраст намалява, а относителният брой на пенсионерите се увеличава. През следващите десетилетия делът на възрастните хора в общото население ще се увеличи значително, тъй като по-голямата част от поколението от следвоенния бум на раждаемостта достига пенсионна възраст. Това от своя страна ще доведе до увеличаване на тежестта за лицата в трудоспособна възраст, които трябва да осигуряват средства за социалните разходи за редица услуги, свързани със застаряващото население.

Фигура 5. Полово-възрастова структура на община Нови пазар за 2019 г. (в брой)

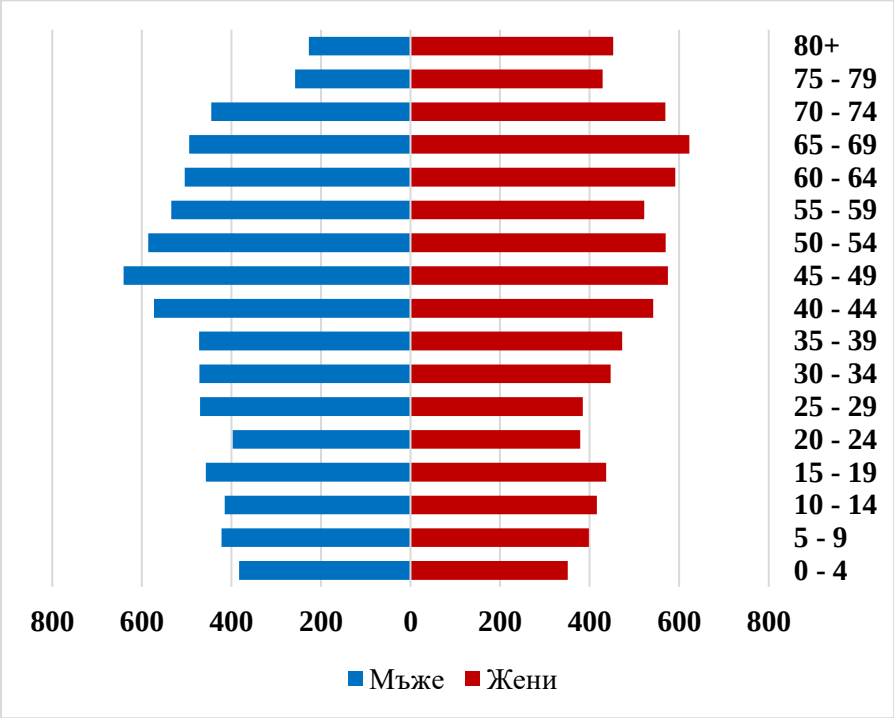

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

3.2. Доходи, заетост и безработица в община Нови пазар

Показателите за заетостта и безработицата са важни индикатори за икономическото развитие, тъй като човешкият фактор е свързващо звено между останалите фактори на производството и от него зависи тяхното пълноценно използване. Тенденциите в изменението на коефициентите на заетост и безработица сменят посоката на своето развитие в зависимост от икономическите цикли, тъй като при криза започва процес на свиване на производството и освобождаване на персонал, поради намаленото вътрешно и външно търсене на произвежданите стоки и услуги.

Икономически активното население по същество определя параметрите на работната сила. В тази категория от населението попадат лицата във възрастовата група от 15 до 64 годишна възраст. По последни актуални данни на ДБТ Нови пазар от 2020 г. общият брой на икономически активното население в община Нови пазар е 6 894 д. *Коефициентът на икономическа активност* представлява съотношението между броя на икономически активното население към населението във възрастовата група 15-64 навършени години (трудоспособна възраст). Към 2018 г. този коефициент е 71%, по-нисък от средния за областта от 73% и от този за страната от 71,5%.

Безработицата в община Нови пазар се очертава като един от основните социално-икономически решени проблеми в последните години. Равнището на безработица (съотношението между броя на безработните лица и икономически активното население) в общината през 2015 г. е 19,1% - близко, но под средното за област Шумен (19,7%) и средното за страната (9,1%). Към 2018 г. равнището на безработица намалява с една втора от това през 2015 г. и достига 10,2%. Данните показват, че след 2015 г. броят на регистрираните безработни лица и съответно равнището на безработица (в %) в общината намаляват с около 3% годишно и достига изключително ниски нива.

Заетите лица, които работят на територията на община Нови пазар през 2018 г. в нефинансовите предприятия, са 2 585 д. Разпределението на заетите по сектори показва, че най-висок е делът на заетите във вторичния сектор на икономиката.

Коефициентът на заетост се измерва в проценти (%) и показва какъв е делът на заетите лица от населението в същата възраст. По собствени изчисления за 2018 г. този коефициент за община Нови пазар е 63,8% (при среден за областта 64,6% и за страната - 67,7%). Коефициентът на заетост е един от индикаторите за степента на използване на населението като трудов ресурс и може да се направи извод, че той достига много добри нива през 2018 г.

Средната работна заплата на наетите нараства за изследваният период 2014-2018 г. в общината сравнително плавно, като средната стойност е 8% годишно, по-ниско от нарастването на заплатата в областта от средно 8,5% годишно и от средното за страната от 9% годишно.

Динамиката по основните показатели за пазара на труда за общината, областта и страната е представена на следната фигура.

Фигура 6. Основни показатели на пазара на труда

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

Производителността на труда е един от компонентите на конкурентоспособността, който за наличните данни на ниво община може да се определи чрез съотношението между произведената продукция и броя на заетите в съответния сектор.

Данните за общината показват, че като цяло производителността на труда в местната икономика се увеличава и през 2018 г. един зает средно произвежда продукция за 59,3 хил. лв., което е с 14,8 хил. лв. повече от 2014 година. По този показател за 2018 г. общината все още не достига средното за областта и за страната.

Фигура 7. Произведена продукция (в хил. лв.) на 1 зает в периода 2014-2018 г.

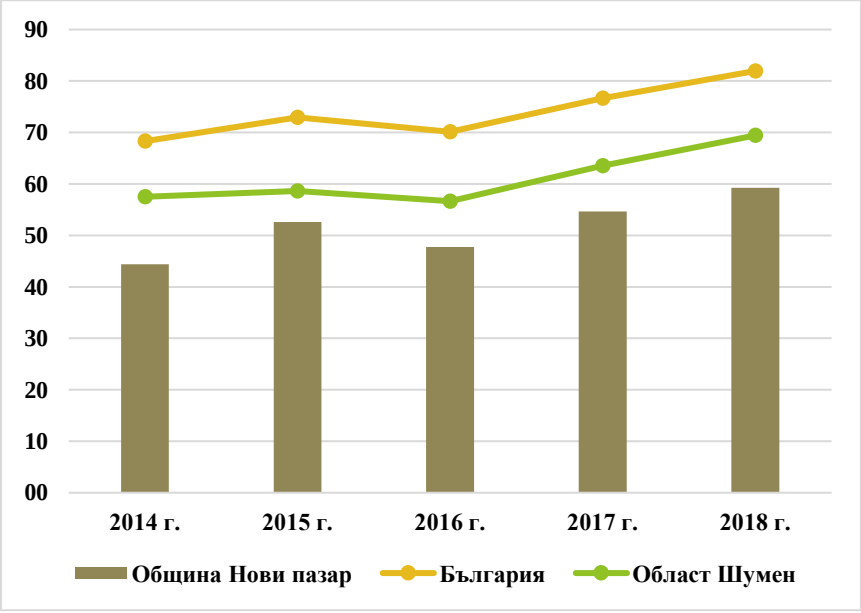

Източник: По данни на НСИ, собствени изчисления

Важен резерв на работната сила са ***икономически неактивните лица***. Това са хората, които по различни причини не работят - учащи, инвалиди, пенсионери, лица ангажирани само с домашни или семейни задължения и др. Към 2011 г. броят им е значителен – 4 347 д. (39%).

Основните причини за неактивност са липсата на работни места, подходящи за образователното и квалификационното равнище, липсата на квалификация, умения или трудов опит на неактивните лица и др.

През периода 2014-2019 г. са реализирани няколко инициативи за създаване на временна заетост и намаляване на безработицата, като анализът показва, че средно над 40% от разкритите работни места са в следствие на програми за подпомагане в общината. Обобщена информация за 2020 г. е представена както следва:

- НП „Помощ за пенсиониране“;
- НП „Активиране на неактивни лица“;
- НП „Заетост и обучение на хора с трайни увреждания“;
- Програма „Старт на кариерата“;
- Регионална програма за заетост;
- Програма за обучение и заетост на продължително безработни лица.

По данни на ДБТ-Нови пазар на територията на община Нови пазар за периода 2014-2019 година броят безработни лица, преминали обучение, е 496, а броят заети лица, възползвали се от мерки за повишаване на професионалната квалификация и преквалификация, вкл. по ОП РЧР, е общо 34 д.

На областно ниво всяка година от НСИ се прави изследване за проследяване на ***индикаторите за бедност и социално включване***, които са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване напредъка на страните в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на общите индикатори е ежегодно провежданото Наблюдение на доходите и условията на живот от НСИ.

През 2019 г. линията на бедност в област Шумен е 345,92 лв. средномесечно на лице от домакинство, при 413,04 лв. за страната. При този размер на линията, под прага на бедност са били 39,8 хил. лица, или 23,1% от населението в областта, при 22,6% за страната. С най-висок относителен дял на бедните сред 28-те области в страната са областите Сливен - 30,1%, Кюстендил - 28,8%, Враца - 27,7% и Ямбол - 27,4%.

Ако разгледаме равнището на бедност по пол, относителният дял на бедните мъже в областта е 22,6%, а на бедните жени - 23,6%. В осем области относителният дял на бедните мъже е по-голям от този при жените. От тях с най-голяма разлика (7,7%) е област Силистра.

Таблица 4. Основни индикатори за бедност в област Шумен

Основни индикатори	2015	2016	2017	2018	2019
Линия на бедност - средномесечен размер - лв.	283,0	271,7	296,6	267,2	345,9
Относителен дял на бедните - % от населението	30,6	20,7	25,8	23,8	23,1
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери, с включени пенсии - % от населението	38,0	29,7	33,5	34,2	33,5

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

В сравнение с 2018 г. размерът на линията на бедност нараства с 29,5%, а относителният дял на бедното население намалява с 0,7 процентни пункта.

Системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните от изследването през 2019 г. показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери (обезщетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност в област Шумен се повишава от 23,1 до 33,5%, или с 10,4 процентни пункта.

Основният фактор, увеличаващ риска за попадане в групата на бедните за преобладаващата част от населението, е тяхната икономическа активност и участието им на пазара на труда. За целия период на наблюдение относителният дял на бедните е най-висок сред безработните лица.

Образователното равнище, което до голяма степен определя достъпа до по-добро кариерно развитие и по-добре платена работа, оказва съществено влияние върху риска от бедност при заетите лица. Най-висок е относителният дял на работещите бедни с начално и без образование С нарастване на образователното равнище относителният дял на бедните сред работещите намалява.

Оценките на бедността в зависимост от типа на домакинството показват, че бедността е концентрирана сред едночленните домакинства с лице на възраст над 65 години, самотните родители с деца, както и сред домакинства с три и повече деца.

През 2019 г. най-висок размер на линията на бедност средномесечно на лице от домакинство има област София (столица) - 589 лв., с равнище на бедност 20,8%, а с най-нисък размер на линията на бедност е област Монтана - 268 лв., където равнището на бедност съответно е 23,1%. Област Шумен заема 20-то място по размер на линията на бедност средномесечно на лице.

При изчисляване на линията на бедност за всяка област е приложен същият метод, както при линията на бедност на национално ниво - 60% от средния общ разполагаем нетен доход на домакинствата в рамките на областта.

В общите показатели за оценка на бедността са включени и субективни **индикатори, свързани с материални лишения.** Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности. За оценка на материалните лишения се използват девет въпроса, свързани с потреблението на конкретни стоки и услуги.

Най-голям брой лица в област Шумен изпитват ограничения по отношение на посрещането на неочаквани финансови разходи със собствени средства (43,4%). Успоредно с това 39,5% от лицата не могат да си позволят едноседмична почивка извън дома, а 33,3% имат затруднения при плащането навреме на разходите, свързани с жилището. Консумация на месо,

пиле или риба (или вегетарианския им еквивалент) всеки втори ден не могат да си позволят 28,1%, а 21,3% от лицата се ограничават по отношение на отоплението на жилището поради недостиг на средства. Успоредно с това 7,7% от лицата не могат да си позволят автоматична перална машина, 3,8% - цветен телевизор.

В област Шумен през 2019 г. 18,5% от населението живее с материални лишения (ограничения в 4 от изследваните 9 показателя), при 19,9% средно за страната. В седем области процентът е по-нисък от този в област Шумен.

Във връзка с поставените цели по ключови области в стратегията „Европа 2020“ от изследването на доходите и условията на живот (EU-SILC) се изчислява **комбиниран показател** за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели. Показателят включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че през 2019 г. 30,9% от населението в област Шумен (32,5% за страната) са били в риск от бедност и социално изключване.

4. Икономически характеристики

4.1 Основни показатели на нефинансовите предприятия

В икономическия профил на община Нови пазар водещо място заема вторичният - индустриален сектор, което е характерно за община с преобладаващо градско население. Общината е важен икономически център в област Шумен с утвърдени промишлени традиции и потенциал за ново развитие.

Отрасловата характеристика на икономиката на община Нови пазар се доминира от дейностите, свързани с химическата промишленост и селското стопанство.

Основният икономически потенциал е съсредоточен в гр. Нови пазар. Това определя и концентрирането на по-голяма част от трудовия ресурс в града и по-високите нива на заетост. В Нови пазар работят редица добре развити и разнообразни компании, които имат успешни партньорства с международни фирми за инвестиции, производство и продажби.

Първичният сектор („Селско стопанство“) има третостепенни функции в икономическото развитие на общината.

Третичният сектор („Услуги“) е съвкупността от отрасли и дейности с голямо социално значение. В него се извършват услуги, задоволяващи потребностите на хората. Отраслите от третичния сектор създават голям брой работни места и този сектор е втори по значимост за общинската икономика.

Таблица 5. Секторна характеристика на общинската икономика към 2018 г. по основни икономически показатели

Икономически дейности (A21)	Предприятия	Заети лица	Произведена продукция	Нетни приходи от продажби	ДМА
	Брой		Хил. лв.		
ОБЩО:	**596**	**2 585**	**153 201**	**187 789**	**126 523**
Селско, горско и рибно стопанство	105	356	32 559	38 209	42 039
Добивна промишленост	..	..	..	..	..
Преработваща промишленост	54	1 098	77 717	75 112	49 062
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	..	..	..	..	..
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	..	..	..	..	..
Строителство	13	132	11 108	11 591	2 867
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	217	518	8 420	38 435	6 644
Транспорт, складиране и пощи	39	153	16 403	16 799	6 753
Хотелиерство и ресторантьорство	29	75	684	1 213	130
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	7	10	219	219	..
Операции с недвижими имоти	18	36	2 529	2 432	17 061
Професионални дейности и научни изследвания	29	44	1 053	1 248	261
Административни и спомагателни дейности	13	64	978	975	865
Образование	4	6	91	92	10
Хуманно здравеопазване и социална работа	28	46	1 031	1 041	503
Култура, спорт и развлечения	3	..	42	46	..
Други дейности	33	36	255	278	18

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

Посочените данни за общата икономическа характеристика на община Нови пазар дават основание икономическият й профил да бъде определен като промишлен. Водещо място в икономиката традиционно има преработващата промишленост, в т.ч. химическата (стъкларската и керамична промишленост); следвана от селското стопанство, транспорта и строителството.

Първичния сектор дава 18% от предприятията, 21% от произведената продукция, 20% от нетните приходи за продажби, както и около 14% от заетите лица и 33% от дълготрайните материални активи.

Вторичният сектор дава 12% от предприятията, 58% от произведената продукция, 46% от нетните приходи за продажби, както и около 48% от заетите лица и 41% от дълготрайните материални активи.

Третичният сектор дава 70% от предприятията, 21% от произведената продукция, 33% от нетните приходи за продажби, както и около 38% от заетите лица и 25% от дълготрайните материални активи.

Община Нови пазар е втората по големина и значимост община в икономиката на област Шумен. При сравнение на основните икономически показатели на общината с тези на областта може да се направи извод, че развитието на икономиката в общината играе второстепенна роля в това на областта с обем между 5-8% от основните икономически показатели.

Фигура 8. Дял от областната икономика в %

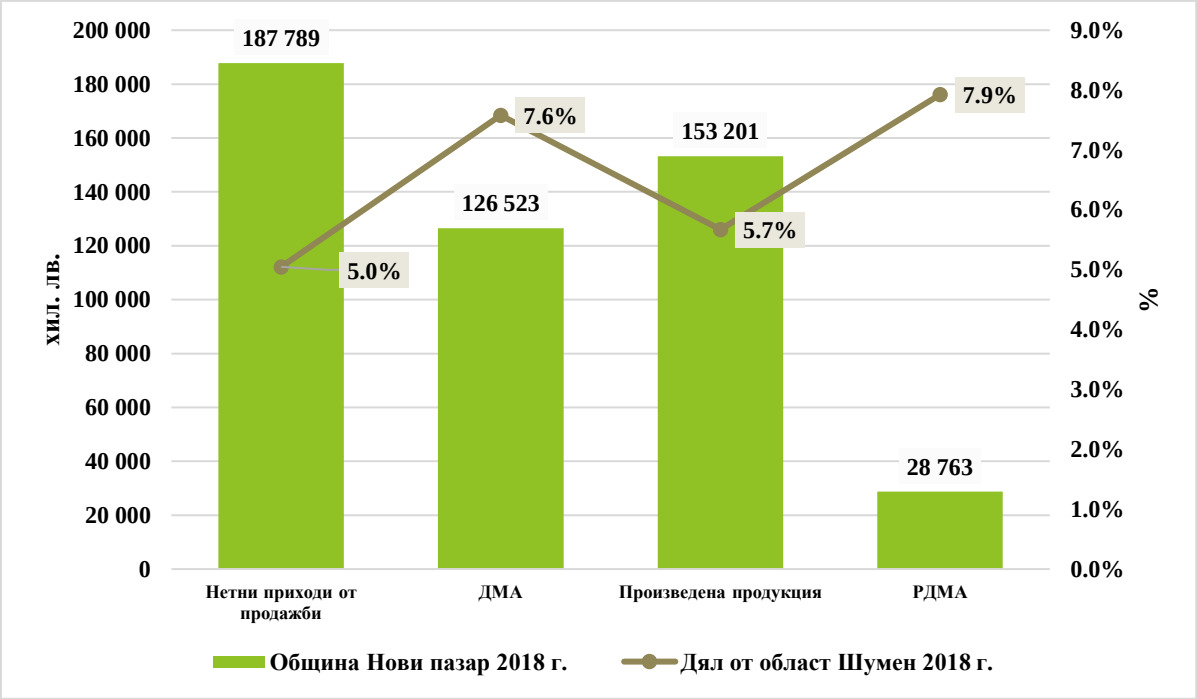

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

С оглед на по-задълбочено проследяване на икономическото развитие е направен анализ и на динамиката за основните икономически показатели, като данни са представени по-долу.

Таблица 6. Динамика в основните икономически показатели в община Нови пазар за периода 2014-2018 г.

Основни икономически показатели	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	Изменение 18/14 г. Δ
Предприятия (брой)	537	562	577	595	596	11,0%
Заети лица (брой)	2 517	2 600	2 565	2 719	2 585	2,7%
Нетни приходи от продажби (хил. лв.)	144 842	168 491	156 962	176 638	187 789	29,7%
ДМА (хил. лв.)	105 701	114 609	130 667	124 725	126 523	19,7%
Произведена продукция (хил. лв.)	111 737	136 793	122 440	148 629	153 201	37,1%
Разходи за ДМА (хил. лв.)	29 743	47 446	33 969	24 604	28 763	-3,3%
Чуждестранни преки инвестиции (хил. евро)	*Конф. данни*	13 534	24 286	27 189	25 836	-

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

В обобщение може да се направи извод, че по-голямата част от показателите показват икономически растеж за периода 2015-2018. Той е онагледен от нарастване на стойностите на нетните приходи от продажби, произведената продукция, дълготрайните материални активи и чуждестранните преки инвестиции. Броят на предприятията и съответно заетите лица относително се запазват, което показва пък, че предприятията са предприели стъпки към технологична модернизация и за тях е необходим по-малък човешки ресурс.

На територията на общината се наблюдават различни видове по големина предприятия, като най-голям брой са тези до 9 заети средно списъчен брой и малки от 10 до 49 заети лица предприятия. Големите и средни предприятия заемат едва 1,2% от общия брой на предприятията.

Таблица 7. Брой микро, малки, средни и големи предприятия

Вид предприятия	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.
Общо	**537**	**562**	**577**	**595**	**596**
Микро до 9 заети	503	524	538	553	560
Малки от 10 до 49	27	29	31	34	29
Средни от 50 до 249	..	..	..	..	..
Големи над 250	..	..	..	..	..

„..“ Конфиденциални данни

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

С оглед на по-задълбочено сравнение на общинската икономика с тази на областно и национално ниво и като възможност за съпоставка са проследени и икономическите показатели ***на 1000 души население.***

Изводи за предприемаческата активност на населението ни дава показателя *брой на предприятията на 1000 д.*

Според официалните данни, през 2014 г. на 1000 човека от общината се падат по 32 предприятия. Вследствие на демографските процеси през 2018 г. показателят се покачва до 37 предприятия на 1000 д. По този показател общината е под средните нива за област Шумен и почти двойно под тези за страната.

Фигура 9. Брой на предприятия на 1000 д.

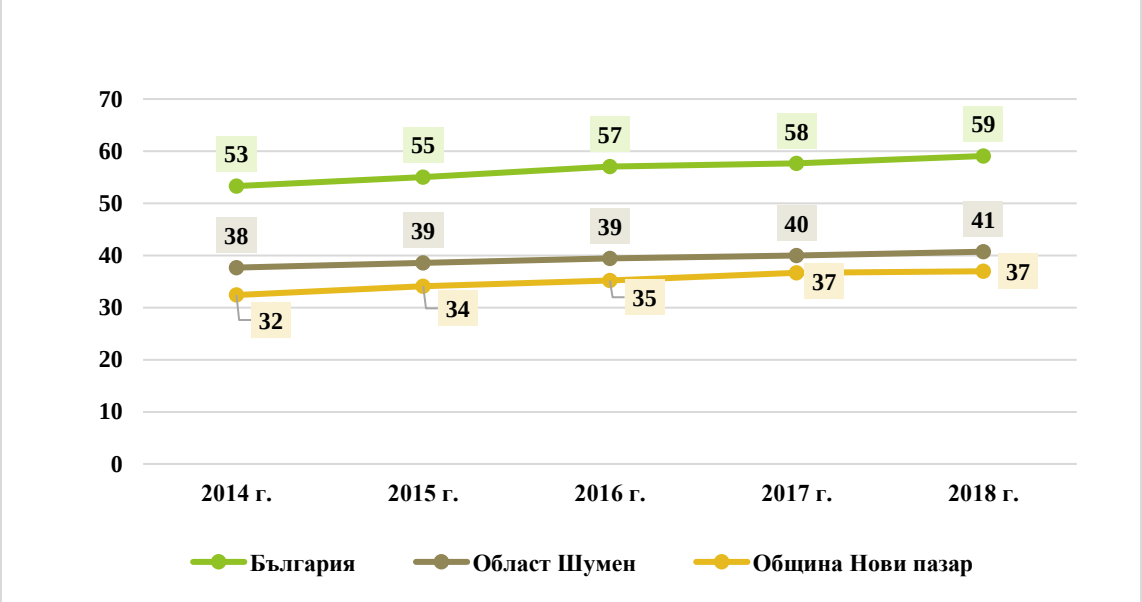

Източник: По данни на НСИ, собствени изчисления

Основен показател за икономическото развитие е и произведената продукция на 1000 души.

Фигура 10. Произведената продукция в хил. лв. на 1000 д.

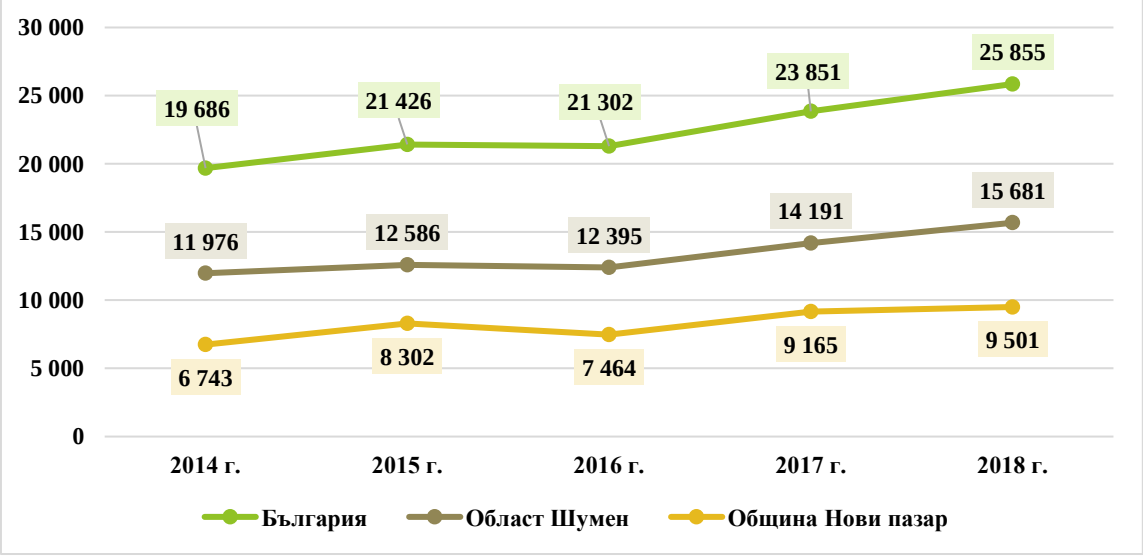

Източник: По данни на НСИ, собствени изчисления

Наблюдава се положителна динамика, тъй като производството на 1000 души се увеличава за периода 2014-2018 г. с ръст от 50%, който е по-висок от този за областта и страната от 30-35%, като стойността на показателя е по-близо до средната за областта, но все още не се доближава до средната за страната. Това показва, че икономиката на община Нови пазар е с висока добавена стойност, което се обяснява и с индустриалния й профил.

Представа за секторната структура на общинския социално-икономически комплекс дават и данните за *нетните приходи от продажби* на предприятията от нефинансовия сектор. През 2018 г. техният размер възлиза на 187 млн. лв., което е близо 30% повече от размера им през 2014 г. (145 млн. лв.). Това показва позитивно развитие на икономиката. В структурата на приходите от продажби за 2018 г. отново водещо място има вторичният сектор - 46% от общия им обем. Третичният сектор се доближава до този показател и заема 33% дял от общия обем на приходите от продажби.

При съпоставката на показателя *нетни приходи от продажби на 1000 д.* отново се онагледява догонващото развитие на общинската икономика.

Фигура 11. Нетни приходи от продажби в хил. лв. на 1000 д.

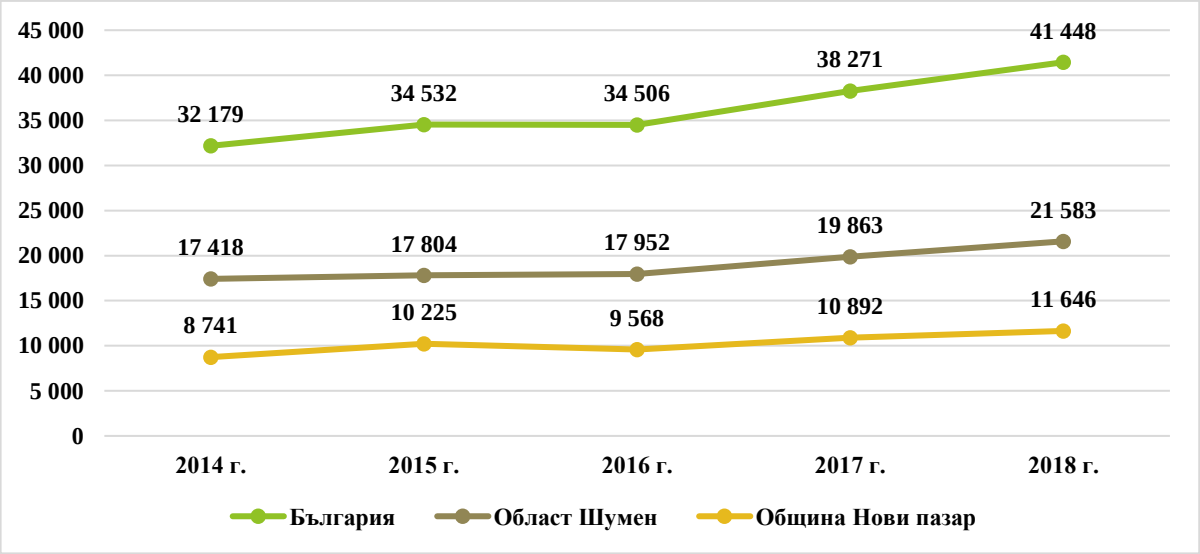

Източник: По данни на НСИ, собствени изчисления

Представа за технологичното обновление на територията на общината дават данните за размера на дълготрайните материални активи (ДМА). Динамиката им показва относително нарастване след 2015 г. от близо 15 млн. лв., след което следва относително задържане на стойност между 125-130 млн. лв.

В съпоставката на показателя дълготрайни материални активи (ДМА) на 1000 д. се наблюдава подобно развитие като това на областта, но далеч по-ниско като стойности от страната.

Фигура 12. Дълготрайни материални активи (ДМА) на 1000 д. в хил. лв.

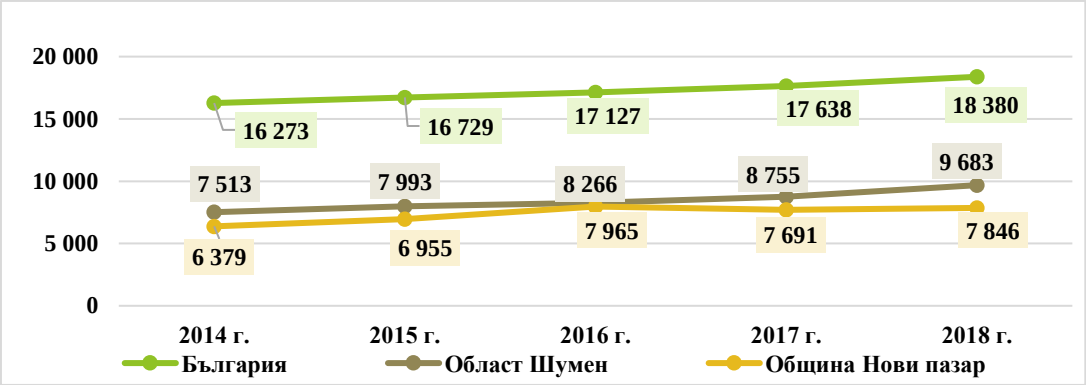

Източник: По данни на НСИ, собствени изчисления

По отношение развитието на инвестиционната активност в общината определящи са показателите чуждестранни преки инвестиции (хил. евро) и разходи за ДМА (хил. лв.). За първият от тях данните за територията на общината показват, че общината е среден генератор на инвестиции в областта с около 20-25% за изследвания период, но темпът на нарастването им е по-значителен от този за страната и средния за областта. Инвестициите на човек са 2 пъти по-големи от средните за областта, но още в пъти по-малки от средните в страната.

Фигура 13. Чуждестранни преки инвестиции (в хил. евро) на 1000 души

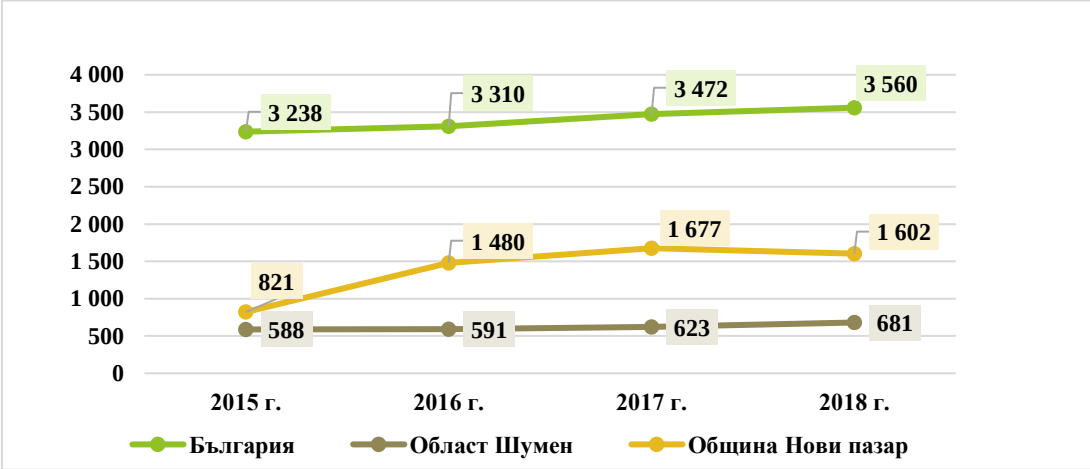

Източник: По данни на НСИ, собствени изчисления

За втория показател - РДМА също се наблюдават колебания в периода 2014-2018 г. За съпоставка с областта и страната е използван показателя разходи за ДМА (хил. лв.) на 1000 души. РДМА на 1000 д. от населението на общината за 2018 г. се доближават и надминават в някои години средните стойности на областно ниво, но все още с изключение на 2015 г. са далеч по-ниски от средните са страната. Това се дължи на факта, че в последните години местният бизнес отделя значителни финансови ресурси за инвестиции за подобряване на съществуващите и/или създаване на нови производствени мощности, както и на намаляване на броя на населението.

Фигура 14. Разходи за ДМА (хил. лв.) на 1000 души

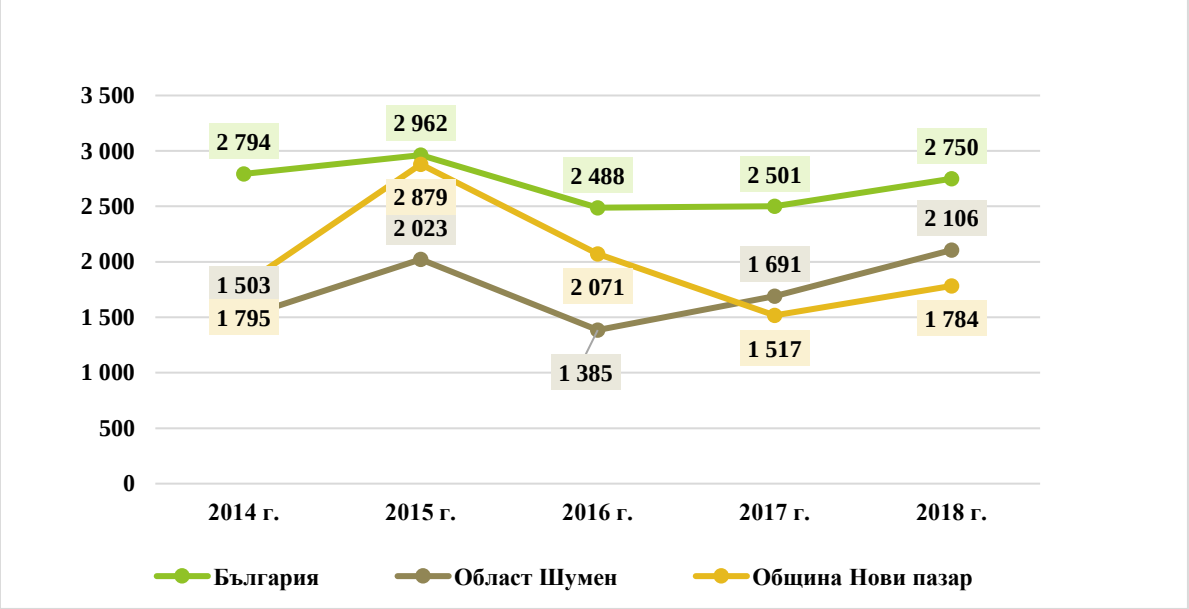

Източник: По данни на НСИ, собствени изчисления

4.2 Секторна икономическа характеристика на община Нови пазар

В общината като основен икономически двигател се определя индустрията, следвана от сектора на услугите, а аграрният сектор е също с голямо значение и в някои от показателите заема второ място, както е представено на фигурата по-долу:

Фигура 15. Дял на приноса на икономическите сектори в общинската икономика по избрани показатели за 2018 г.

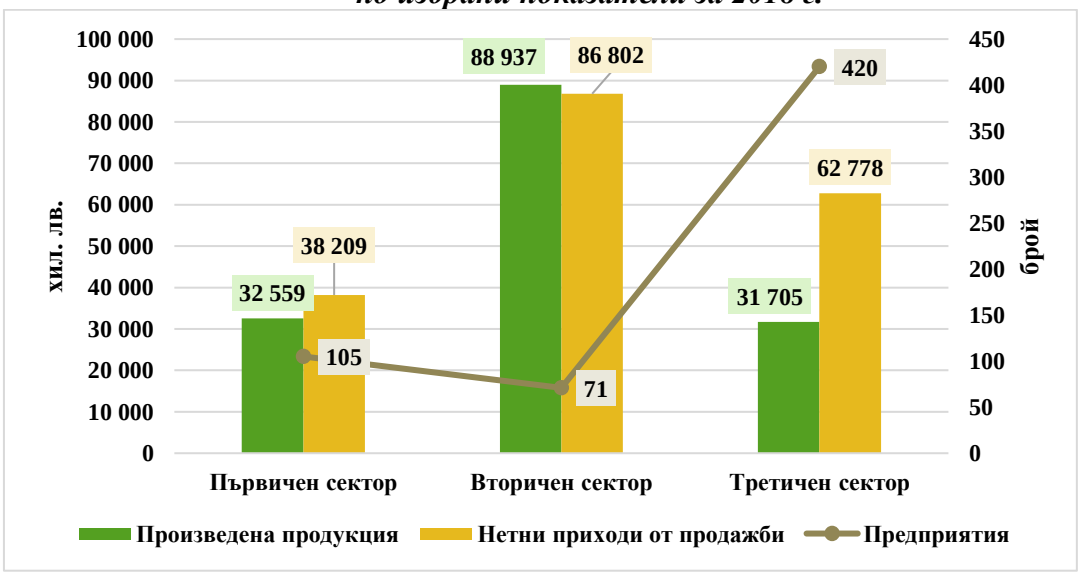

Източник: По данни на НСИ, собствени изчисления

От представените данни се наблюдава превъзходство на третичния сектор при броя на предприятията, което се обяснява и с това че в сектора на услугите е по-лесно да се стартира самостоятелен бизнес, тъй като е необходим предимно човешки ресурс за осъществяване на дейността, докато в промишлеността са необходими значителни инвестиции в ДМА и оптимизиране на останалите разходи за персонал и други.

4.3 Състояние на основните икономически сектори

Първичен сектор

В първичния икономически сектор се включва добиването на суровини за преработване, като добиване на полезни изкопаеми, земеделие, дърводобив, лов и риболов, солодобив.

Селско стопанство

Земеделските територии обхващат 73,3% от територията на общината, а горските територии са 19,8%. По данни на НСИ за 2018 г. в сектора работят 105 предприятия, които са произвели продукция за 32,5 млн. лв. Това представлява 21% от произведеното в общината. Секторът допринася с 20% (38 209 хил. лв.) от нетните приходи от продажби и 14% (356 бр.) от заетите лица. Представените данни определят значителната роля на сектора в общинската икономика.

Динамика на регистрираните земеделски стопанства в община Нови пазар в периода 2014-2016 – 2018-2019 г. е представено по-долу:

Таблица 8. Справка за регистрирани земеделски стопани

Стопанска година	2015	2016	2017	2018	2019
Общ брой земеделски стопани, обработващи площи и отглеждащи животни	402	386	386	364	351
Площ на обработваемата земя (дка)	143 719	135 448	138 916	142 164	139 290

Източник: Областна служба „Земеделие“ - гр. Шумен

Данните представят намаление на обработваната площ и намаление на броя на регистрираните земеделски стопани за 2019 г., което говори за окрупняване на земите и създаване на по-големи стопанства. Окрупняването на земеделските стопанства и използването им под формата на аренда от малко на брой производители (в съчетание с висококачествената техника) изземва икономическата база за функциониране и развитие на населените места, което увеличава безработицата, особено сред нискоквалифицираната част от населението в общината.

Таблица 9. Размер на засети площи с основни земеделски култури в община Нови пазар за периода 2014-2019 г. в дка

Основни култури/година	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Пшеница	55 200	58 600	52 100	62 100	57 500
Ечемик	4 800	6 100	4 500	1 200	3 700
Тритикале	625	625	1 900	2 300	1 140
Маслодаен слънчоглед	29 700	28 500	39 200	35 500	41 500
Царевица за зърно	29 500	18 100	21 300	22 800	23 200
Маслодайна рапица	11 400	11 400	7 714	5 340	2 700
Лозя - винени	2 200	2 200	2 200	2 200	2 200
Люцерна стара	2 300	2 300	2 300	2 300	2 300
Лавандула	690	690	690	690	1 033
Орехи	508	475	475	475	475
Сливи	580	430	430	430	300
Череши	750	480	480	480	480

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ - гр. Шумен

Данните показват, че специализацията на общината в растениевъдството е свързана с отглеждане на зърнено-хлебни, зърнено-фуражни и технически култури. Размерът на площите засети със зърнено-хлебни култури (пшеница) бележи нарастване за последната стопанска година. От маслодайните култури, освен към маслодайния слънчоглед, определен интерес има и към маслодайната рапица. Рапицата обаче много изтощава почвите и може да се засява през 1-2 години, както е представено и от данните. В общината има частни животновъди, които отглеждат предимно едър рогат добитък. Те са обезпечени с фураж собствено производство, което намалява себестойността на животинската продукция и повишава качеството й.

Данни за броя на отглежданите животни са представени по-долу. От тях може да се направи извод, че като цяло намалява броят на отглежданите животни с изключение на броя на пчелните семейства, които нарастват.

Таблица 10. Справка за броя на животните в община Нови пазар за периода 2015-2019 г.

Показатели	Мярка	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Говеда	бр.	1 995	2 134	2 180	2 211	2 035
Биволи	бр.	9	8	8	8	8
Овце	бр.	6 249	4 934	5 080	5 165	3 800
Кози	бр.	2 189	1 955	1 860	1 670	1 670
Свине	бр.	175	172	0	0	0
Птици	бр.	15 281	14 560	14 350	14 100	14 050
Пчелни семейства	бр	5 634	6 891	6 860	6 880	6 632
Зайци		390	385	370	350	360

Забележка: Данните са актуални към 31.12. на съответната година.

Източник: Областна дирекция „Земеделие“- Шумен, 2020 г.

Задържащ фактор за повишаване на себестойността на произвежданата продукция, както подобреното качеството на растениевъдната и животновъдна продукция, е недостатъчната нова високоефективна техника. Задържащ елемент за развитието на

животновъдството са въведените високи санитарни норми. Не по-маловажен фактор са и недостатъчните инвестиции и липсата на възможност за рамкови договаряния на групи производители с преработващите предприятия.

Важна роля за стабилизиране на подотрасъла има развитието на животновъдство, базирано на местни породи, фуражи и пасища, развитие на фуражното растениевъдство, както и развитие на пчеларството, които да се оформят като суровинна база за местната преработваща хранително-вкусова промишленост.

Горско стопанство

В община Нови пазар горският фонд обхваща предимно североизточната й част и е разположен на 64 646 дка, което е 26% от цялата територия на общината. По-голямата част от горите са със стопанско значение, а горите със специално предназначение обхващат територия на север от града - местност „Станата“. На територията на община Нови пазар и съседни общини функционира Държавно горско стопанство „Нови пазар“, административна принадлежност на РУГ – Шумен. ДГС „Нови пазар“ попада в Мизийската горскорастителна област, подобласт на Шуменско-Провадийските плата и подобласт Лудогорие. Във вертикално отношение горските масиви са разположени в един пояс и един подпояс, а именно: М-I-Долен равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори; М-I-2 – Подпояс на равнинно-хълмистите дъбови гори.

В горите и земите с основно дървопроизводителни и средообразуващи функции организацията на стопанисването е насочена преди всичко към разширеното възпроизводство на главния продукт – дървесината. Проектирани са подходящи залесявания, реконструкция на насажденията, сеч и други мероприятия, изцяло съобразени с екологичните условия на района. От горите на територията на общината се добива дървесина, която се продава на различни потребители. Развитието на дейностите, свързани с възпроизводството, ползването и опазването на горите, създава работни места за голяма част от населението на общината. С връщането на гори на техните собственици се осигурява допълнителен доход от развиване на дейност на базата на собствен ресурс и се увеличава интересът и разнообразието в използването на дървесината.

На територията на горския фонд ще се осъществяват и в бъдеще редица странични ползвания - паша на едър и дребен добитък, добив на сено от голите площи. Има добри условия за добив на билки, семена, горски плодове и гъби. Страничните горски ресурси се използват много под възможностите, които предлагат горите.

Вторичен сектор

Вторичният икономически сектор или индустриалният сектор, включва икономическите сектори, които създават завършен, използваем продукт: продукция и конструкция.

Вторичният сектор („Индустрия“) е най-силно развит в община Нови пазар. Данните за икономическите дейности от промишлеността са обединени от НСИ в периода 2014-2018 и затова фигурата по-долу представя общо промишлеността и строителството, което е част също от Вторичния сектор по приноси по основни икономически данни.

Фигура 16. Приноси във Вторичния икономически сектор по брой и заети лица в нефинансовите предприятия за 2018 г.

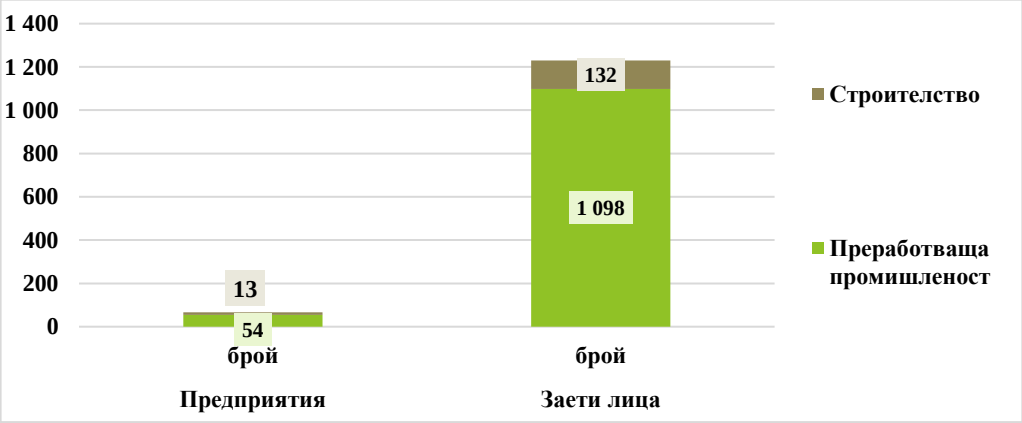

Източник: По данни на НСИ, собствени изчисления

Фигура 17. Приноси във Вторичния икономически сектор по ДМА, Произведена продукция и Нетни приходи от продажби за 2018 г.

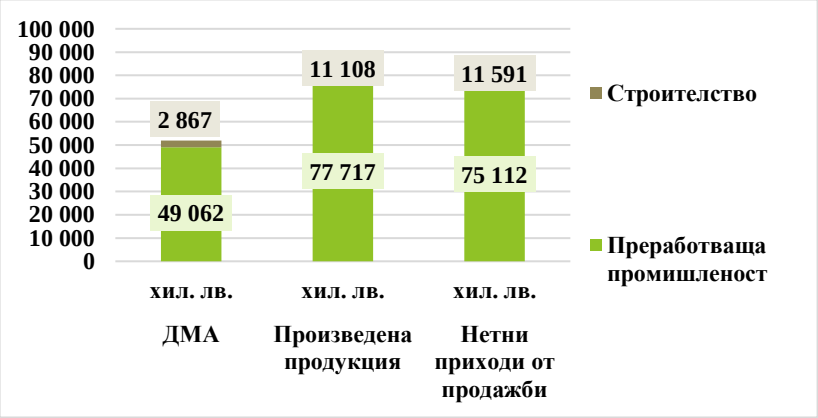

Източник: По данни на НСИ, собствени изчисления

Динамиките в периода 2014-2018 г. за обединените стойности на преработващата промишленост и за строителството са представени по-долу.

Таблица 11. Динамика на преработващата промишленост в община Нови пазар в периода 2014-2018 г.

Показател / Година	Предприятия - брой	Произведена продукция – хил. лв.	Нетни приходи от продажби – хил. лв.	Заети лица - брой	ДМА – хил. лв.
2014 г.	50	51 788	53 068	1 024	54 391
2015 г.	51	59 261	61 105	1 046	50 330
2016 г.	54	63 251	61 079	1 073	60 864
2017 г.	51	79 816	70 340	1 160	52 229
2018 г.	54	77 717	75 112	1 098	49 062

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

Данните представят подобни характеристики като в общото икономическо развитие, а именно: нарастване на произведената продукция, нетните приходи от продажби и запазване на предприятията и заетите лица.

Таблица 12. Динамика на строителството в община Нови пазар в периода 2014-2018 г.

Показател/ Година	Предприятия - брой	Произведена продукция – хил. лв.	Нетни приходи от продажби – хил. лв.	Заети лица - брой	ДМА – хил. лв.
2014 г.	10	11 707	11 724	113	1 233
2015 г.	12	27 191	26 187	129	2 624
2016 г.	10	6 792	6 413	128	2 796
2017 г.	17	10 877	10 670	149	2 318
2018 г.	13	11 108	11 591	132	2 867

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

Данните представят колебания на показателите за сектора, като при някои показатели стойностите за 2014 г. са по-неблагоприятни от тези за 2018 г.

Третичен сектор

Третичният икономически сектор е съвкупността от отрасли и дейности с голямо социално значение. С най-голямо значение са отраслите: транспорт, търговия, туризъм, образование, наука, здравеопазване и други социални сфери, комуникации, съобщения.

Фигура 18. Произведена продукция по икономически дейности в икономическия сектор „Услуги“ за 2018 г.

Източник: По данни на НСИ, собствени изчисления

С най-голям дял се откроява търговията с 61%, следвана от транспорта с 27% и операциите с недвижими имоти с 4%. Приносът на туризма, отчитан от НСИ като „Хотелиерство и ресторантьорство“, е едва 5%.

Търговия

В общината тази икономическа дейност е определяща в третичния сектор. Данните на НСИ за 2018 г. показват, че в отрасъла са 36% от общия брой на предприятията, 20% от заетите лица, с принос от 20% от нетните приходи от продажби, 5% от ДМА и 6% от произведената продукция. Динамиката в периода 2014-2018 г. за обединените стойности на търговията е представена по-долу.

Таблица 13. Динамика на търговията в община Нови пазар в периода 2014-2018 г.

Показател / Година	Предприятия - брой	Произведена продукция – хил. лв.	Нетни приходи от продажби – хил. лв.	Заети лица - брой	ДМА – хил. лв.
2014 г.	212	13 332	44 919	577	16 414
2015 г.	213	13 157	45 322	559	11 830
2016 г.	222	14 429	49 440	581	16 243
2017 г.	222	14 994	51 964	577	17 176
2018 г.	217	8 420	38 435	518	6 644

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

Данните показват влошаване на показателите: намаление на ДМА, произведената продукция, нетните приходи от продажби, заетите лица и предприятията.

Транспорт

Това е вторият по важност отрасъл при третичния сектор в рамките на общинската икономика. Данните на НСИ за 2018 г. показват, че в отрасъла са 7% от общия брой на предприятията, 6% от заетите лица, с принос от 9% от нетните приходи от продажби, 5% от ДМА и 11% от произведената продукция.

Динамиката в периода 2014-2018 г. за обединените стойности на транспорта е представена по-долу.

Таблица 14. Динамика на транспорта в община Нови пазар в периода 2014-2018 г.

Показател / Година	Предприятия - брой	Произведена продукция – хил. лв.	Нетни приходи от продажби – хил. лв.	Заети лица - брой	ДМА – хил. лв.
2014 г.	35	9 153	10 015	112	3 345
2015 г.	39	10 772	11 120	127	4 822
2016 г.	38	11 486	11 896	134	4 875
2017 г.	40	12 784	13 562	143	5 439
2018 г.	39	16 403	16 799	153	6 753

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

От данните може да се направи извод, че това е отрасъл, за който всички показатели представят растеж в т.ч. броя на предприятията, което се различава с тенденцията на общинско ниво.

Туризъм

В община Нови пазар не се наблюдава промяна в легловата база в периода 2014-2018 г., при двойно намаление в броя на реализираните нощувки. Като цяло туристическата инфраструктура е достатъчна да задоволи нуждите на посетителите на града. Основни данни за туризма са представени по-долу:

Таблица 15. Основни показатели за туризма в община Нови пазар за периода 2014-2018 г.

Основни показатели за туризма	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.
Места за настаняване - бр.	3	3	3	3	3
Легла - бр.	42	42	42	42	42
Легла-денонощия - бр.	13 684	15 330	14 884	14 850	15 330
Стаи - бр.	18	18	18	18	18
Реализирани нощувки - бр.	5 706	5 908	2 605	2 514	2 728
Пренощували лица - бр.	371	431	346	397	479
Приходи от нощувки - лв.	86 895	91 930	51 405	49 635	51 430

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

Предприятията в отрасъла, който НСИ отчита като „Хотелиерство и ресторантьорство“, са общо 29 бр. и са основно от ресторантьорството със 75 д. заети лица за 2018 г. По отношение на произведена продукцията и нетните приходи от продажби – те носят незначителен дял – под 1% от общия за общината. Динамиката на отрасъла е представена по-долу:

- в общината се намира петата по големина леглова база в областта – 2%;
- общината е на четвърто място по реализирани нощувки – 3%; пренощували лица – 1% и приходи от нощувки – 2%.

Таблица 16. Динамика на хотелиерството и ресторантьорството в община Нови пазар в периода 2014-2018 г.

Показател / Година	Предприятия – брой	Произведена продукция – хил. лв.	Нетни приходи от продажби – хил. лв.	Заети лица - брой	ДМА – хил. лв.
2014 г.	34	687	1 131	85	134
2015 г.	31	720	1 478	89	135
2016 г.	34	677	1 276	96	119
2017 г.	31	625	1 217	86	103
2018 г.	29	684	1 213	75	130

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

Данните сочат за колебания в развитието на сектора, но въпреки това показателите за 2018 г. са по-неблагоприятни от тези през 2014 г.

5. Състояние на инфраструктурата

5.1 Водоснабдяване и канализация

Водоснабдителна мрежа

Водоснабдяването на населението, промишлеността и селското стопанство в населените места от община Нови пазар с вода за питейно-битови и промишлени нужди се осъществява посредством следните експлоатационни съоръжения:

- Тръбни кладенци - 8 бр.
- Шахтови кладенци - 7 бр.
- Каптажи - 12 бр.

На територията на общината са разположени 16 бр. селища с около 16 хил. жители. За нуждите на това население годишно се подава водна маса в размер на 2 580 хил. $м^3$, което се равнява на 82 л./сек., от които 96% се подават помпажно и само 4% по гравитачен път.

Водоснабдяването на селищата от община Нови пазар е изградено предимно на групов принцип в отделни водоснабдителни групи.

Водоснабдителна група Нови пазар - обхваща гр. Нови пазар и село Жилино. В нея се разчита на 5 тръбни кладенеца, три от които са на територията на град Нови пазар и два до с. Жилино. Останалите 5 броя шахтови кладенеца и 4 каптажа са изградени и включени в експлоатация през 60-те години и почти са пресъхнали. Водните количества за града са напълно достатъчни.

През 2001 г. със средства на Световната банка е извършена реконструкция на 1 600 м. от вътрешната водопроводна мрежа. През 2007 г. започва реконструкция на главни клонове от уличната водопроводна мрежа в гр. Нови пазар, като финансирането е осигурено чрез кредит от Община Нови пазар. Строителството завършва през 2008 г. Необходима е подмяна на главния водопровод на група Жилино за гр. Нови пазар, който е строен от азбесто-циментови тръби, връзките му са износени и загубата на подадената вода е над 50%.

Водоснабдителна група Стан - захранва селата Стан, Енево и Зайчино ореше. Работи един тръбен кладенец. Водата е достатъчна за нуждите на трите селища. Същите се развиват като крайградска вилна зона и имат нужда от разширение на уличните водопроводни мрежи по периферната инфраструктура. Дълбокият сондаж, от който се подават водни количества е в експлоатация повече от 20 г. и има данни за обрушване. Необходимо е да се извършат геоложки проучвания в района за нов тръбен кладенец в близост до съществуващия и изработване на проект за резервно включване.

Водоснабдителна група Мировци - включва селата Мировци, Преселка, Беджене, Красен дол. Водното количество в групата е достатъчно. Завършена е реконструкцията, включваща пускането на втора група помпи в посока с. Мировци.

Село Писарево - захранва се от собствен шахтов кладенец. Дебитът на кладенеца е достатъчен за осигуряване на нормално водоподаване към селото. Има водопроводни връзки с група Мировци и с. Тръница, като при нужда се използват и двете.

Село Тръница - от 1992 г. се захранва самостоятелно от шахтов кладенец. Дебитът е достатъчен. Има аварийна връзка с водоема на с. Писарево. Незавършен е новият напорен водоем.

Село Сечище е водоснабдено самостоятелно от един каптаж с много малък дебит, който е недостатъчен през летния сезон. При разрастване на селото за в бъдеще е възможно включване на допълнително водоснабдяване от дренаж, за който има изготвен работен проект.

Водоснабдителна група Памукчии и Стоян Михайловски - водоснабдява се от тръбен кладенец. Дебитът на кладенеца е достатъчен. При нужда се подава вода и за село Стоян Михайловски.

Водоснабдителна група Войвода, Избул и Правенци - трите селища са водоснабдени от местни водоизточници, като с. Избул е по гравитачен път, а останалите две помпажно. Дебитът и на трите села не достига през летните месеци и при продължително засушаване. Качествата на водата са често влошени след валеж поради това, че в района има много понори. В района има направени хидрогеоложки проучвания за дълбоки тръбни кладенци, дебитите на които ще са достатъчни за пълно задоволяване на питейно-битовите нужди на трите села.

Съществуващата водопроводна мрежа се нуждае от реконструкция и подмяна на голяма част от тръбите. Вътрешната водопроводна мрежа също е остаряла морално и физически и е с азбесто-циментови тръби. Изграждана преди повече от 30 години, амортизираната водопроводна мрежа създава предпоставки за аварии и високи загуби на вода.

Сериозен проблем за водоснабдяването са много високите загуби на вода и необходимостта от спешна реконструкция и подмяна с полиестерни тръби, както и с включване на нови водоизточници с оглед подобряване качествата на подаваната питейна вода на населението.

За оптимизиране процеса на водоснабдяване в община Нови пазар е въведена Автоматизирана система за контрол и управление на водоснабдяването (АСУВ).

Въпреки направените инвестиции се наблюдава повишаване на стойностите в показателя загуби на вода по данни на „ВиК – Шумен“ ООД, като за 2014 г. показателят е 67,52% и се увеличава до 73,51% за 2019 г.

Канализационна мрежа и пречистване на отпадъчните води

По-голямата част от населените места в община Нови пазар не са канализирани. Изградена е канализационна мрежа в град Нови пазар.

Пречиствателната станция за отпадъчни води (ПСОВ) на Нови пазар е открита през 2015 г. Пречистването на водата става в три стъпала – механично, биологично и химично. През 2019

г. по данни на ВиК – 98,65% от отпадните води са пречистени. Инфраструктурата е вследствие на проект „Изграждане на частична канализационна мрежа, ПСОВ и реконструкция на водопроводна мрежа на гр. Нови пазар“, одобрен за финансиране по Оперативна програма „Околна среда“ 2007-2013 г. Проектът е на стойност 36 747 604 лева. По проекта за модернизиране на водния цикъл на Нови пазар е изградена над 14,5 километра канализация, а 17,3 километра тръби са реконструирани. Положен е нов над 7 километра водопровод и е обновена повече от 16,2 километра съществуваща водопроводна мрежа. С реализирането на проекта е подобрено качеството на живот на 12 253 жители на града, а 2 949 жители са получили достъп до канализация.

5.2 Електроенергийна инфраструктура

Енергийна мрежа

На територията на община Нови пазар е изградена една от системните подстанции от преносната електроенергийна система на страната – п/ст „Мадара“ 220/110 кV, която е основният източник на електроенергия за област Шумен. Наличието на системната подстанция „Мадара“ на територията на общината е предпоставка за по-голяма сигурност и качество на снабдяването с електроенергия. Прякото електроснабдяване се осъществява посредством районна подстанция Нови пазар с напрежение 110/20 кV, 2 броя трансформатори 1х31,5 + 1х25, разположена е в град Нови пазар. Електроразпределителната мрежа СН, захранваща населените места, е с обща дължина 244 км. и 112 трансформаторни постове. Общо инсталираната мощност в ТП е 49 893 кVA. Всички населени места са електроснабдени.

Основните проблеми, свързани с електроснабдяването на общината, са: възрастовата структура на някои от основните мрежи и съоръжения, които се нуждаят от подмяна и ремонти и аварийните ситуации при неблагоприятни климатични условия.

През територията на община Нови пазар преминава северният клон на националната газопреносна система. Общината попада в обособения регион „Добруджа“, за който „Овергаз“ АД има издадени лицензии за разпределение и снабдяване с природен газ. „Газоснабдяване Нови пазар“ АД, дъщерно дружество на „Овергаз Инк“ АД, газифицира почти всички индустриални потребители в община Нови пазар. Традиционната за района стъкларска промишленост оцелява, благодарение на природния газ. Най-големият консуматор в Нови пазар е фирмата „Ново стъкло” ЕАД, с месечно потребление от 750 000 кубически метра. Веднага след това в класацията на потребителите-гиганти са „Мера глас“ ООД и „Лебед глас“ ЕООД. Всички училища, детски градини и ясли на територията на Нови пазар са газифицирани. Метан се подава и на домакинства в гр. Нови пазар.

Развитието на газопроводната мрежа и осигуряването на достъп до перспективен и ефективен енергиен източник за промишлеността, домакинствата и обществените сгради е

важно условие за подобряване на бизнес средата и насърчаване на икономическото развитие и конкурентоспособността в целия район.

Възобновяеми енергийни източници и енергийна ефективност

По данни на АУЕР в Регистъра за ВЕИ на територията на общината няма изградени ВЕИ.

5.3 Транспортна инфраструктура и комуникации

Разположението на гр. Нови пазар в близост до главните пътни артерии към гр. Варна, гр. Силистра, гр. Шумен, гр. Добрич и гр. Русе позволява да се осъществява добро покритие по отношение на товаронатовареност и човеконатовареност. Маршрутите до Шумен, Русе, Варна, Добрич, Исперих и Силистра се обслужват от транспортни фирми от съответните населени места. Главните пътни коридори, преминаващи през общината, са Варна - София и Варна - Русе. Развитието на частната инициатива в страната даде възможност на редица фирми да заложат в своя предмет на дейност транспортна и спедиторска дейност и реално да я осъществяват. Благоприятното транспортно разположение, в близост до три транспортни артерии, подтиква напред тази инициатива към развитие. Пътната мрежа на община Нови пазар е добре развита. Изградени са всички необходими пътни връзки на населените места с общинския център, както и между самите селища. Дължината на пътищата от републиканската пътна мрежа на територията на общината е както следва:

- АМ „Хемус“ - 12,02 км.
- Пътища I клас - 11,77 км.
- Пътища II клас - 25,0 км.
- Пътища III клас - 22,2 км.
- Общинска пътна мрежа - 66.594 км.

Републиканските пътища, пресичащи територията на общината и имащи най-голямо социално-икономическо значение, са безспорно АМ „Хемус“, път I-2 „София – Варна“, II-27 „Нови пазар – Добрич“, III-207 „Нови пазар – Векилски – Тервел“, III-701 „Шумен - Никола Козлево - Нови пазар“, III-7003 „Шумен – Каолиново – Войвода – Избул“. С изключение на път II-27, за който отпуснатите през 2005 г. средства за ремонт не достигат за възстановяване на изключително лошия участък Памукчии - Сечище, останалите пътища от републиканската пътна мрежа са в добро състояние.

Към настоящия момент състоянието на общинските пътища е отразено в приложената таблица, както и дейностите по поддържане или необходимост от ремонт и реконструкция на същите:

Таблица 17. Състоянието на общинските пътища

№	Наименование на пътя	Дължина (км)	Състояние на пътя	Дейности
1	SHU1080 /I-2/Каспичан - Граница общ./ Каспичан - Нови пазар/ - Енево - Нови пазар	8,33	Добро	Ремонт, поддържане
2	SHU2112 /I-2, Нови пазар - Ветрино/ - Зайчино ореше	1,46	Добро	Реконструкция
3	SHU3115 /III-701, Хърсово - Стоян Михайловски/ - Войвода/III-7003/	3	Отлично	Поддържане
4	SHU1082 /III-2007/Плиска - Върбяне - граница общ./Каспичан - Нови пазар/ - Правенци	3,65	Добро	Поддържане
5	SHU3110 /III-7003, Войвода Върбяне/Избул – Правенци	2,725	Много добро	Поддържане
6	SHU3116 /SHU1102, Красен дол - Мировци/ Мировци - Беджане - Преселка/II-27/	4,4	Добро	Реконструкция
7	SHU2113 /III-701, Хърсово - Нови пазар/ Стоян Михайловски - Преселка /II-27/	10	Добро	Реконструкция
8	SHU1102 /III-2073, Векилски - Никола Козлево /Пет могили - Красен дол - Граница общ, / Никола Козлево - Нови пазар/ - Мировци - / SHU2113/	8,76	Много добро	Ремонт, поддържане
9	SHU3117 /SHU1102, Красен дол - Мировци/ - Писарево - Тръница/II27/	6,16	Добро	Ремонт, поддържане
10	SHU1111 /III-701/Нови пазар - Граница общ, / Нови пазар - Каспичан/ - Плиска/III-2007/	5,5	Добро	Ремонт, поддържане
11	SHU3114 /SHU2113, Стоян Михайловски - Преселка/ - Беджене	2,5	Незадоволително	Реконструкция
12	SHU 3119 /II-27/Нови пазар – м. Станата	7,459	Много добро	Ремонт, поддържане
13	SHU3120 /SHU2113, Стоян Михайловски - Преселка/ - Памукчии/II-27/	1,35	Незадоволително	Изграждане
14	SHU 3118 /III-701, Стоян Михайловски - Нови пазар/ - Кариера Стоян Михайловски	1,3	Незадоволително	Изграждане
	ОБЩО:	**66,594**		

Източник: Общинска администрация Нови пазар

Като цяло, състоянието на пътищата от общинската пътна мрежа се оценява по-скоро като добро, тъй като над 90% от пътищата са в добро или много добро състояние вследствие на извършените ремонтни работи на някои силно повредени участъци със средства от Министерство на финансите, Министерство на регионалното развитие и благоустройството. Правилното определяне на приоритетните участъци за ремонт и рехабилитация е от

определящо значение за функционирането на пътната мрежа и осигуряване на условия за по-пълно и ефективно използване на местния потенциал за развитие.

Община Нови пазар се обслужва от жп линията Каспичан - Нови пазар. От голямо значение за развитието на общината би било развитието на жп линията в направление Вълчи дол, което би довело до рационализиране на транспортната инфраструктура в Девненския задпристанищен хинтерланд. Неотложно е изискването за разделяне на „входа“ и „изхода“ от Пристанище „Варна запад“, а това би станало възможно с изграждането на жп връзка Нови пазар - Вълчи дол. Тази връзка ще осигури и ефективна транспортна достъпност на добруджанските товари към Южна и Западна България, Европа, и по-добри възможности на перспективното транспортно трасе към пристанищата Рени и Измаил - т.е. към Украйна, Беларус, Прибалтика и Русия.

6. Анализ на компонентите на околната среда

Ръководството на Община Нови пазар отчита факта, че опазването на природата е в основата на устойчивото развитие на общината и провежда системно политика за подобряване на компонентите на околната среда, защита на природното наследство и популяризиране на биологичното разнообразие. Политиката се изразява в извършването на проверки, изразяването на становища по отношение на благоустрояването и опазването на околната среда. Община Нови пазар поддържа „горещ телефон“ и имейл адрес, на който заинтересованите граждани да съобщават за нередности и предложения.

Община Нови пазар попада в района на действие на Регионалната инспекция по околната среда и водите – Шумен, която осигурява на регионално равнище държавната политика за опазването и осигуряването на благоприятна и здравословна среда в съответствие с установените стандарти и нормативи.

Непрекъснатата връзка с РИОСВ допринася за намаляване конфликта между развитието на местната промишленост и замърсяването, което оказват нейните производства върху състоянието на околната среда.

6.1. Въздух

На територията на община Нови пазар няма измервателни пунктове за състоянието на атмосферния въздух. За контрол на показателите, характеризиращи качеството на атмосферния въздух в гр. Шумен, като част от националната система за мониторинг, работи автоматична измервателна станция (АИС). Съгласно класификацията на пунктовете за мониторинг АИС Шумен е градски фонов пункт (ГФ), с обхват 100 м –2 км. През 2018 г. в изпълнение на утвърден график са организирани измервания за определяне качеството на атмосферния въздух по контролираните параметри в гр. Нови пазар от мобилна автоматична станция (МАС) на РЛ гр. Варна към ИАОС, гр. София. Продължителността на контрола е 51 денонощия и обхваща основните показатели, характеризиращи качеството на атмосферния

въздух /O_3, CO, SO_2, NO, NO_2, $ФПЧ_{10}$/. В гр. Нови пазар не са отчетени превишения на допустимите норми по контролираните показатели.

Запазва се тенденцията през отоплителния сезон да се използват битови горивни съоръжения и инсталации, работещи с твърдо гориво.

6.2. Води

Пунктът за следене на имисионното състояние на водните обекти към територията на общината е разположен при с. Енево. Вследствие ефективната експлоатация на ГПСОВ Нови пазар, след точката на заустване на отпадъчни води от канализационната мрежа не се наблюдава влошаване състоянието на водоприемника. Вследствие е прекратено замърсяването на р. Крива река и р. Провадийска река.

6.3. Земи и почви

На територията на община Нови пазар не съществуват пунктове за оценка качеството на почвите. Общото състояние на почвите в района е добро. Няма установено замърсяване на почвите с устойчиви органични замърсители и препарати за растителна защита, с тежки метали и металоиди. Риск съществува от наземното и въздушно наторяване с торове от земеделските производители.

Остава проблема със съхранение на залежали и негодни за употреба пестициди в Б-Б кубове. Състояние и количества на пестицидите и свързаната с това потенциална възможност за замърсяване на прилежащи терени.

6.4. Биоразнообразие и защитени територии

Биологичното разнообразие е най-чувствителната част от компонентите на околната среда. То зависи от състоянието на останалите природни компоненти и се определя от тяхното разнообразие.

На територията на община Нови пазар природното наследство и биологичното разнообразие са големи. Това се определя преди всичко от разнообразието на релефа и надморската височина. Тук се намират планински, платовидни, равнинни, хълмисти и низинни морфологични образувания. Разнообразната морфология на релефа определя богатството на голямо видово биологично разнообразие.

Растителност

Територията на община Нови пазар попада в границите на държавно лесничейство „Нови пазар“, с административна принадлежност РУГ – Шумен.

Съгласно растителното деление на България общината попада в подпояса на равнинно-хълмистите дъбови гори от Шуменско-Провадийската подобласт в Мизийската

горскорастителна област. Типовото месторастение се определя в равнинно-хълмистия дъбов подпояс в района на умереноконтиненталния климат.

Територията на община Нови пазар попада в лесостепната зона. Основни горски видове, срещащи се тук са няколко вида дъб, бряст, ясен, клен, липа, топола, акация, люляк, дива черница, дива круша и габър. По северните склонове са запазени отделни съобщества от мизийски бук. От храстовидните съобщества са разпространени смрадлика, чашкодрян, диво грозде, драка, глог, леска и бъз.

В горската зона се наблюдава вертикална зоналност в разпределението на растителността. Съществуващата растителност не дава пълна представа за растителната покривка, характерна за общината в до агрокултурния период, поради значителното човешко вмешателство, изразяващо се в изсичане и залесяване с неподходящи видове. Под влияние на човешката дейност, горите не само са намалели като площи, но са и силно видоизменени. Особено добре това личи в Лудогорието, където горите сега са нискостеблени и закелавели. Изчезването на закрития горски склон и влошаването на почвените условия водят до значителни негативни промени в екологичните условия. Положителен ефект за неутрализиране на неблагоприятното влияние на суховеите и отвяването на снежната покривка оказват изградените полезащитни пояси.

Според геоботаническото райониране на България (Бондев, География на България, 2002) територията на гр. Нови пазар попада в Лудогорски геоботанически окръг на Илирийската (Балканска) провинция на Европейската широколистна горска област. Във връзка с флорогеографското райониране на България, територията, обект изследване, е част от флорния район на Дунавската равнина (Велчев, География на България, 2002). Основни представители на висшата флора върху територията са тревни синтаксони, представени от синантропна растителност – асоциация троскот (Cynodon dactylon) и асоциация арабска люцерна (Medicago Arabica). На отделни места има фрагменти от плевелни съобщества, които се отнасят към клас Stellarietea mediae R.Tx. et al. ex von Rochow, 1951. Присъстват многогодишни и богати на бодливи (магарешки трън, паламида и др.) растения от (суб) ксерофилни рудерални съобщества в умерения и медитеранския региони. На територията не са установени редки и застрашени растителни видове и растителни съобщества. Формираните вторични и производни сериални тревни растителни съобщества са свързани с различни насоки на протичащата вторична сукцесия и не са свързани с типове местообитания с европейска значимост, които са включени в ЗБР.

В тревните ксеротермни съобщества преобладава белизмата (Dichantium ischaemum), луковичната ливадина (Poa bulbosa), садината (Chrysopogon gryllus) и др. Тревното съобщество включва основно рудерални видове с ниска фуражна стойност, като: полски ветрогон (Eryngium campestre), полска паламида (Cirsium arvense), обикновен магарешки бодил (Carduus

acanthoides), обикновен гингер (Onopordum acanthium), обикновен пелин (Artemisia vulgaris), лечебно глухарче (Taraxacum officinalis), млечки (Euphorbia sp.), теснолистен живовлек (Plantago lanceolate), лугачка (Dipsacus laciniatus) и др.

Съгласно геоботаническото райониране на България територията на общината попада в Илирийската (Балканска) провинция на Европейската широколистна горска област и е част от флорния район на Дунавската равнина.

Според фитогеографското райониране на страната растителността на територията на общината попада в ксеротермния дъбов пояс. В по-ниските места покрай реките коренната растителност е представена от влаголюбиви горски съобщества от бряст, черна елша, върби, тополи и др. Значителна част от тази коренна растителност е унищожена и на нейно място има обработваеми земи и пасища. В по-високите части на Шуменското плато, Преславска и Драгоевска планина, коренните растителни съобщества са представени предимно от дъбови формации – церови, горунови, благунови и дъбово-габърови гори, но има и изкуствени насаждения от черен и бял бор, акация и др. Запазени са и отделни съобщества от мизийски бук по склонове със северна експозиция в Шуменското плато.

На териториите, ползвани за земеделски нужди, са разположени както земеделски едногодишни култури – сеитбооборотни култури, така и трайни насаждения. Земите с трайни насаждения са основно лозови насаждения, по-малко с овощни дървета и рядко с трайни храстовидни култури – малини, арония и с етерично маслени култури, основно лавандула.

Това са така наречените агрофитоценози.

Животински свят

Бозайниците са традиционно представени в региона. Характерни видове са заек (Lepus europaeus), лисица (Vulpes vulpes), катерицата (Sciurus vulgaris), бялка (Martes foina), язовец (Meles meles), сърна (Capreolus elaphus), дива свиня (Sus scropha).

Върху територията няма известни находища на безгръбначни, включени в предмета на опазване на най-близко разположените защитени зони от Националната екологична мрежа Натура 2000 - обикновен паракалоптенус (Paracaloptenus caloptenoides), обикновен сечко (Cerambyx cerdo), бръмбар рогач (Lucanus cervus), буков сечко (Morimus funereus) и алпийска розалиа (Rosalia alpine).

Херпетофауната включва представители на видовете късокрак гущер (Ablepharus), слепок (Kitaibelii), зелен гущер (Lacerta praticola) и др. Гущерите се срещат повсеместно, а останалите земноводни и влечуги, обект на защитаq въобще не се срещат, тъй като теренът не предлагага подходящи условия за тях. Бозайната фауна в района е представена от някои гризачи, но с много ниска плътност.

Забележими са само по 2-3 дупки и укрития на декар. Срещат се единични екземпляри от видовете обикновена горска мишка (Sylvamus sylvaticus), домашна мишка (Mus musculus),

полска мишка (Apodemus agrarius). Вероятни са видовете черен плъх (Rattus ratus), сив плъх (Rattus norvegicus), сива полевка (Microtus arvalis), подземна полевка (Microtus subteranaus).

Забелязват се единични ходове на сляпо куче (Spalax leuc odon).

Фауната на региона според биогеографското регионализиране е представена от средноевропейски, евросибирски и в по-малка степен от субмедитерански видове. От безгръбначните животни най-голямо разнообразие в региона се открива при твърдокрилите (Coleoptera) – над 500 вида от различни семейства. Добре представени са пеперудите (Lepidoptera) – над 300 вида. Срещат се видове от разреди Водни кончета (Odonata), Богомолки (Mantoidea) и Скакалци (Orthoptera). Вероятно в рамките на общината се срещат около 2000 вида насекоми.

Разнообразието при рибите включва над 30 вида, като особено характерни са дивите шарани (Cyprinus caprio). Установени са още щука (Esox lucius), бабушка (Rutilus rutilus), червеноперка (Scardinius erythrophthalmus), лин (Tinca tinca), уклеи (Alburnus alburnus), сом (Silurus glanis), бяла риба (Stizostedion lucioperca), речен кефал (Leuciscus cephalus), речен костур (Perca fluviatilis) и др.

Наличието на карстови терени и естествени влажни зони се явява предпоставка за значителното разнообразие на земноводни и влечуги. При земноводните най-масово се срещат видовете голяма водна жаба (Rana ridibunda), дървестница (Hyla arborea) и зелена кръстата жаба (Bufo viridis). От влечугите характерни за региона са сухоземните костенурки (Testudo hermanii T. graeca), обикновената блатна костенурка (Emys orbicularis), ивичестия гущер (Lacerta trilineata), зеления гущер (Lacerta muralis), горския гущер (Lacerta praticola), слепокът (Angius fragilis), смокът мишкар (Elaphe longissima) и др.

С голямо разнообразие се отличава орнитофауната. Значителното разнобразие на ландшафти (карстови, полупланински, горски, влажни зони и др.) предопределя това. В групата на петрофилните видове се включват черен щъркел (Ciconia nigra), гарван гробар (Corvus corax), алпийски бързолет (Apus melba) и бухал (Bubo bubo). За гористите части на региона са характерни представители на кълвачите, синигерите, враноподобните. Накои от които изключително редки за българската фауна като черен кълвач (Dryocopus martins).

Големи популации в региона са тези на папуняка (Upupa epops), пчелояда (Merops apiaster) и гургулицата (Streptopelia turtur).

Грабливите птици са представени от обикновена ветрушка (Falco tinnunculus), обикновен мишелов (Buteo buteo), голям ястреб (Accipiter gentillis), малък ястреб (Accipiter nisus), сокол орко (Falco subbuteo), осояд (Pernis apivorus), малък креслив орел (Aquila pomarina) и др. Благоприятен фактор за тяхното развитие и разпространение е съчетанието от недостъпни скални комплекси (скални откоси, венци и корнизи със скални ниши) и открити безлесни пространства, използвани за земеделски нужди.

В откритите безлесни области характерни видове са фазан (Phasianus colchicum), яребица (Perdix perdix) и пъдпъдък (Coturnix coturnix). Те са важни ловни обекти и създават реални предпоставки за оптимизирането на туристическите ресурси на региона. Пойните видове са представени от различни видове коприварчета (Sylvia sp.), овесарки (Emberiza sp.), дроздове (Turdus sp.), чучулиги (Alauda arvensis, Lullula arborea) и др.

От 18 вида птици, които обитават района или има условия за тяхното намиране тук, няма видове, които попадат в Приложение I и II на Закона за биологичното разнообразие - ДВ бр.77 от 09.08.2002 г. - видове за защитата на които се обявяват защитени зони за защита на местообитанията им. 12 вида са включени в приложение II на Бернската Конвенция за опазване на европейската дива природа и естествените местообитания.

Съгласно писмо с изх. 5771/9.11.2016 на Регионална инспекция към Министерство на околна среда и водите, в община Нови пазар няма обявени защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии и защитени зони, съгласно Закона за биологичното разнообразие, като няма и започнати процедури по одобряването на такива.

В близост до общината на територията на област Шумен са обособени няколко защитени територии.

Резерватът „Букака“ – ДР №100091 е обявен със Заповед №79/05.02.1980 г. на КОПС. Заема площ от 63,04 ха в горски фонд на ДГС - Шумен с надморска височина 450 м. Представлява горски масив, обявен за опазване на съществуващата коренна над стогодишна елитна букова гора от вида мизийски бук. В северната част от територията на резервата растат още зимен дъб, габър, благун, клен, цер и др. дървесни видове.

Разнообразието на тревната покривка е представено от синчец, лютикова съсънка, куха лисичина, момокова сълза, петров кръст, пролетно ботурче и др. От представителите на животинския свят характерни видове са лисица, заек, язовец, сърна, дива свиня, сив хомяк, няколко вида змии, рядко благороден елен.

Поддържаният резерват „Патлейна“ - ДР №100012 е обявен със Заповед №РД360/15.10.1999 г. на МОСВ. Защитената територия „Патлейна“, обявена за природен резерват с постановление №13428/23.10.1948 г., със ЗЗТ и категориите ЗТ е прекатегоризирана в категория „поддържан резерват“. Територията на поддържания резерват „Патлейна“ от 37,8 ха се намира на 4 км. южно от гр. Велики Преслав, на северния склон на Преславската планина, в красива криволичеща долина и представляваща ивица от едноименната местност, разположена на десния бряг на р. Тича. Обявен е за съхраняване и защита на гора – естествено находище на вида див рожков, терциерен реликт, включен в Червената книга на България и е най-голямото в България естествено находище на див рожков. В защитената територия растат още дъб, бряст, габър и др. Тревната покривка е богато и разнообразно представена, като най-

значим е защитеният вид урумово лале, като единични представители на вида в ЗТ и в съседство с нея на по-голяма площ.

Поддържаният резерват „Дервиша“ – ДР №100013 е обявен със Заповед №РД361/15.10.1999 г. като защитена територия „природен резерват“ с Постановление №13428/23.10.1948 г. и прекатегоризиран в „поддържан“, съгласно ЗЗТ и изискванията за категориите защитени територии. Поддържаният резерват „Дервиша“, с площ 10,6 ха, се намира на 3 км. от гр. Велики Преслав, в ДГФ на ДДС „Велики Преслав“ по северния склон на Преславската планина.

Разположен е на двата бряга на дерето на р. Дервишка като тясна, успоредна на дерето ивица и е обявен за защитена територия за съхраняване и защита на единственото естествено находище на дървесния вид конски кестен в България, запазен остатък от някогашната обширна гора. Отделни екземпляри от конския кестен достигат до 35 метра височина. В защитената територия растат още орех, клен, габър, сребролистна липа, а тревната покривка е разнообразна на видове.

Поддържаният резерват „Моминград“ - ДР №100058 е обявен със Заповед №РД15375/15.10.1999 г. на МОСВ. Защитената територия, обявена със Заповед №665/03.05.1960 г. за природен резерват е прекатегоризирана, съгласно ЗЗТ за поддържан резерват. Поддържаният резерват „Моминград“ е обявен за защитена територия, с цел опазване и поддържане на вековна 150-годишна елитна букова гора. Територията на поддържания резерват, с площ 6,0 ха, се намира на Върбишкия дял на източна Стара планина, с надморска височина 800 м. в ДГФ на ДГС - Върбица, землище с. Бяла река, община Върбица. В подраста на елитната букова гора се срещат единично представени видове габър. В защитената територия животинският свят е представен предимно от видове обекти на лов.

Природният парк „Шуменско плато“ е обявен със Заповед №563/08.05.2003 г. С площта си от 3 929,9 ха, от които 3 703,9 ха са в ДГФ на ДГС – Шумен и ДДС „Преслав“ и 226 ха общински фонд на община Шумен, е най-голямата защитена територия в района на РИОСВ. Разположен е югозападно от гр. Шумен и обхваща по-голямата част от Шуменското плато. Географското положение, особеностите на релефа и почвено-климатичните условия предопределят голямото видово разнообразие на флората – повече от 550 вида висши растения, от които над 100 вида лечебни растения. Обликът на гората се определя от представители на коренната дървесна растителност – мизийски бук, обикновен келяв габър, цер, благун, клен, ясен, сребролистна липа, космат дъб и др. В многообразието на тревната покривка се включват следните защитени, застрашени и редки растителни видове от Червената книга на България: защитени видове – горска съсънка, гръцка ведрица, давидов мразовец, пролетно ботуриче (циклама), пясъчно подрумиче, румелийско подрумиче, седефче, снежно кокиче, черноморска ведрица; застрашени видове – кадифено великденче; редки видове – българско еньовче,

източен микс, кавказка копривка, ленолистен целолист, степен пащърнак, хьофтианово часовниче, червен хедизарум, щитовидна фибигия.

Проучените и описани около 20 вида представители на семейство Орхидеи, балканския ендемит – вида македонска какула и новия за флористичен район в Североизточна България вид – храстовиден жасмин, допълват богатството от растителните видове.

Природният парк „Шуменско плато“ с местоположението си, умерения климат и разнообразните биотопи е местообитание за много представителни на животинския свят.

Висшата фауна е от среноевропейски тип, с понтийски елементи и включва 109 вида гръбначни животни, от които 28 вида бозайници, 61 вида птици, 14 вида влечуги и 6 вида земноводни. Видово най-многочислена е орнифауната, като 45 вида са гнездещи, а останалите преминаващи или зимуващи.

Включени в Червената книга на България с представителство на територията на парка са видовете смок мишкар, голям и малък ястреб, бухал, черен кълвач, скален орел, както и видове от Световната Червена книга – гръцка костенурка, вълк.

На територията на Природния парк „Шуменско плато“ има около 60 пещери – сухи и водни, вертопи, скални образувания, скални манастири и църкви – археологически останки на крепости и селища, датиращи от различни исторически епохи.

Защитената местност „Могилата“ - ДР №3681 е обявена със Заповед №960/25.07.2003 г. на МОСВ. Представлява земно възвишение, намиращо се в поземления фонд на ДП Кабиюк, в землището на с. Коньовец, община Шумен. Обхваща площ от 35,8 ха и е обявена за опазване на разнообразната степна растителност, различна за всеки скат (изложение) на могилата. Проведени научни проучвания са установили, че „Могилата“ е най-добре запазеното находище на степна растителност у нас. Растителността е изключително богата, като общият брой е около 200 вида тревни и храстовидни видове, включително степната растителност. По-характерни видове са: киоло, руска самодивска трева, нисък бадем, пролетно котенце (съсънка), пролетен горицвет, син и сребрист конски босилек, повет нисък, дребна перуник, жълт равнец и др.

Защитената местност „Дъбовете“ - ДР №364 е обявена със Заповед №956/25.07.2003 г. на МОСВ. За защитени са обявени група от вековни дървета от вида летен дъб. Запазени са 47 броя с приблизителна възраст от 100 до 200 г. Защитената местност заема площ от 1,29 ха в поземления фонд на с. Ил. Блъсков, община Шумен.

Защитената местност „Чибуклията“ - ДР №400094 е обявена със Заповед №333/16.05.1991 г. на МОСВ. В землището на с. Хърсово, община Никола Козлево, на площ 31,8 ха от ДГФ на ДГС - гр. Нови пазар, се намира вековна церова гора, обект на защита. Сред вековните церови дървета има единично представителство на дървесния вид благун.

Защитената местност „Блатно кокиче“ - ДР №400008 е обявена със Заповед №938/03.07.1970 г. на КОПС. На територията на община Велики Преслав, в поземления фонд на с. Кочово и с. Осмар се намират две естествени находища на ценния растителен вид блатно кокиче, което е основание за поставянето на заеманата от вида територия под защита. С общата площ от 27,00 ха тези находища са най-големите в Северна България.

Защитената местност „Марашка кория“ - ДР №366 е обявена със Заповед №958/25.07.2003 г. на МОСВ. В землището на с. Мараш, община Шумен, на площ от 26,88 ха е разположена кория от внушителна със своите размери вековни дъбови дървета на възраст над 350 г.

7. Анализ по фактори на въздействие

7.1. Отпадъци

На територията на общината 100% от населението е обхванато в регионална система за организирано сметосъбиране и сметоизвозване.

В експлоатация е Регионално депо „Шумен“ (за битови и неопасни производствени отпадъци - клас „депо за неопасни отпадъци“), което обслужва общини Шумен, Велики Преслав, Нови пазар, Каспичан, Хитрино, Венец, Каолиново, Смядово и Търговище (поради изчерпване на клетка 1 на регионалното депо). Депото отговаря на нормативните изисквания и се експлоатира съгласно действащото екологично законодателство. Оптимизирана е работата на сепариращата инсталация, в която постъпват смесените битови отпадъци, събрани от територията на област Шумен и Търговище.

Таблица 18. Данни за битовите отпадъци в община Нови пазар

Показател	Мерна единица	2015	2016	2017	2018
Образувани битови отпадъци	тон	5 750	5 249	5 514	5 195
Предадени за депонирани битови отпадъци	тон	5 385	269	12	23
Предадени за предварително третиране битови отпадъци	тон	62	4 903	5 393	5 018
Предадени за рециклиране битови отпадъци	тон	303	77	110	154
Дял на населението, обхванато от системи за организирано сметосъбиране	%	100	100	100	100

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

Данните показват, че за периода 2015-2018 г. количествата на образуваните отпадъци са с тенденция на намаление, което се обяснява от демографското развитие на общината и

функционирането на сепарираща инсталация в гр. Шумен. Над 96% от отпадъците за 2018 г. попадат за предварително третиране.

Анализ на битовите отпадъци

Съгласно *Допълнителните разпоредби на ЗУО* битови отпадъци са „отпадъците от домакинствата и подобни на отпадъците от домакинствата (това са отпадъците, образувани от домакинствата, и отпадъците, образувани от фирми и други организации, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, с изключение на производствените отпадъци и отпадъците от селското и горското стопанство)“.

В България няма изградена единна интегрирана информационна система с база данни, в която информацията да е систематизирана и да обхваща всички аспекти, свързани с управлението на отпадъците както в регионален аспект, така и във времеви разрез.

Необходимата информация за нуждите на анализа на отпадъците се съдържа в различни документи и информационни източници,посочени по-горе.

В община Нови пазар битовите отпадъци се обезвреждат единствено чрез депонирането им. На територията на общината не се прилагат компостиране и изгаряне на битови отпадъци.

Над 50% от битовите отпадъци са биоразградими, като според големината на населеното място морфологията е различна и включва градински отпадъци, хартия, картон и други биоразградими отпадъци.

Като се изхожда от административно-териториалната и социално-икономическа характеристика на община Нови пазар, основните източници на твърдите битови отпадъци (ТБО) се явяват:

- домакинствата;
- търговски, административни, социални, фирмени и други подобни обекти.

От извършения физичен анализ е установено, че обемното тегло на отпадъците в общината варира около 188,5 kg/m^3 за контейнерите от 1100 l.

В анализа подробно е описано и са дадени наличните данни за отпадъците, събирани през годините в общината.

На територията на община Нови пазар се образуват различни по вид и характер отпадъци. Тяхното нарастване и намаляване зависи от няколко фактора:

- разположение на населените места, инфраструктура, плътност на застрояване;
- брой на населението в тях;
- дейността на населението като източник на образуването;
- икономическото положение в сравнение с това в страната.

Информацията за количество генерирани битови отпадъци по населени места в общината се предоставят от сметосъбиращата фирма и от частни фирми. Основните източници

на битови отпадъци, приблизително 80% е населението и около 20% - от търговски, административни, учебни, фирмени и други подобни обекти.

По-чувствително намаляване на отпадъците за депониране може да се очаква след насочване на биоразградимите отпадъци към съоръжения за компостиране. През 2013 г. няма поставена национална цел за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци. Такава цел има заложена в следващите години, а именно до 31.12.2016 г. не по-малко от 25% от количеството на битовите биоотпадъци, образувани през 2014 г., да са разделно събрани и предадени за оползотворяване, а през 2020 г. този процент да е 50%. В посока на бързо намаляване на депонираните битови отпадъци за сметка на оползотворените е и въведената екотакса за депониране на битовите отпадъци, която нараства значително в годините. При оразмеряване на системата за сметосъбиране трябва да се отчете евентуалното намаление на количеството на отпадъците вследствие организиране на разделно събиране на рециклируеми отпадъци. Опитът на страните от ЕС показва, че реални резултати се постигат след минимум пет години работа с обществеността.

Приоритет в политиката за управление на отпадъците в България и в частност в община Нови пазар е предотвратяването на образуването на отпадъци, което ще доведе до намаляване на количеството отпадъци за депониране, а като следствие - и намаляване на емисиите парникови газове.

Политиката на ЕС има няколко основни цели, включително избягването на отпадъците чрез въвеждането на технологии и процеси, които са екологосъобразни и генерират по-малко отпадъци, и чрез производството на съобразени с околната среда продукти, които подлежат на рециклиране. Именно тази тенденция се очаква да повлияе в посока на намаляване на образуваните количества отпадъци и в България. Намаляването на теглото на опаковката и използването на рециклирани материали запазват суровините и намаляват разходите.

Първите симптоми за тази тенденция се проявяват при опаковките - намаляване на теглото на опаковките и увеличаване на възможността за рециклиране или биологично разграждане. Въведената продуктова такса за тънките пластмасови торбички има за цел да ограничи потреблението с цел да се предотврати замърсяването с тях, както и да наложи пластмасовите торби за многократна употреба. Това е предпочетено пред замяната на пластмасовите пликове с хартиени торбички, екологичният ефект на което е недоказан. Успешните стратегии за рециклиране разчитат на развитието на добре функциониращи пазари за вторични суровини.

Редица стоки за дълготрайна употреба, които се използват от домакинствата, попадат в потока отпадъци няколко години след закупуването им. В страната се запазва тенденцията битовите предмети да се употребяват (съхраняват) за период по-дълъг от 5 години.

Наличието на стоки за дълготрайна употреба, които не са унищожени в годината, в която са закупени (за разлика от храната или предмети като напр. вестници), усложнява връзката между разходите на домакинствата и генерирането на битови отпадъци.

Европейско проучване за тенденциите в развитието на материалите и връзката с образуването на различни фракции отпадъци показва следните особености относно скъсяването на „живота“ на продуктите:

- Възможността за продължително съхранение на даден продукт преди неговото изхвърляне оказва изключително влияние върху обема на генериране на отпадъци – колкото по-дълго хората запазват продуктите, толкова по-малко отпадъци се генерират;
- Средната продължителност на всички видове продукти е около 3,5 години;
- Диапазоните на обхват са от няколко седмици за хранителните продукти, напитки и вестници до няколко години за повечето стоки.

През последните 20 години се наблюдават няколко особености:

- Продължителността на „живота“ на повечето стоки (малотрайни, напитки, вестници) е останала непроменена;
- В много от сферите (електроника, дрехи и др.) продължителността на „живота“ на продуктите се е скъсила;
- Намаляването/свиването на жилищната площ предотвратява натрупването на вещи и ускорява разчистването на ненужните такива;
- Общоприето е, че средната продължителност на времето на съхранение на един продукт е намаляла значително.

Достъпността на електрическите уреди, заедно с техническия напредък, е ключов фактор за съкращаване на „живота“ на този тип продукти. Затова спадът на цените на продукти задвижва едновременно обема на закупена стока и скоростта, с която тя се включва в потока отпадъци.

Не на последно място, значение за възможността за оползотворяване на отпадъците има и изкупната цена на вторичните материали.

В община Нови пазар дейностите по сметосъбирането и сметоизвозването на отпадъците се изпълняват от „ДЕКРА-СРОЙ“ ЕООД въз основа на сключен договор №203/08.06.2020 г. Честотата на извозване на отпадъците не се е променяла от години, поради все по- нарастващите разходи, необходими за извършване на дейността. В малките населени места това е проблем, особено през летния сезон. Проблемът е трудно преодолим поради ниските такси за дейността и ниската им събираемост.

Анализ на утайките от ПСОВ

С Националния стратегически план за управление на утайките от ГПСОВ на територията на Р България за периода 2014-2020 г. са определени възможностите и начините за третиране на утайки от ГПСОВ.

По приоритетна ос 1 „Води“ на Оперативна програма „Околна среда“ 2007-2013 г. е реализиран проект за „Изграждане на частична канализационна мрежа, ПСОВ и реконструкция на водопроводна мрежа на гр. Нови пазар“.

Към настоящия момент е изградена пречиствателна станция за отпадни води (ПСОВ) Нови пазар. Издадено е разрешение за ползване № СТ-05-1476/04.09.2015 г. и същата е предадена за експлоатация на „ВиК“ ООД гр .Шумен.

Разработена е Програма за управление на утайките, в която са разгледани възможностите и начините за третиране на утайки от ГПСОВ. Общината и оператора на ПСОВ трябва да направят оценка на предлаганите методи, които да приложат на местно ниво.

Анализ на строителните отпадъци (СО)

Приетите през 2012 г. нов Закон за управление на отпадъците и Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, регламентират налагането на нови изисквания за предотвратяването и ограничаването на замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и ограничаването на риска за човешкото здраве и околната среда в резултат на третирането и транспортирането на строителните отпадъци; за създаване на екологосъобразна система за управление на СО; за влагане на рециклирани строителни материали в строителството и за управление на образуваните СО в процеса на строителство и премахване на строежи.

В изпълнение на цитираната по-горе наредба се изисква изготвяне на План за управление на строителните отпадъци за всеки строеж. Одобрението на плана, за което се изисква одобрен инвестиционен проект - като част от процедурата за съгласуване и одобряване на инвестиционни проекти по реда на Глава осма, раздел II от Закона за устройство на територията става от органа, отговорен за тяхното одобряване. Одобрението включва проверка на съответствието с целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци.

В Плановете за управление на строителните отпадъци за строежите е необходимо да се посочват: начина на събирането им, необходимостта от сортиране и фирми, на които ще се предават отпадъците за последващо третиране, притежаващи разрешително по чл.35 на ЗУО.

По този начин се очаква, че няма да има нерегламентирани изхвърляния на строителни отпадъци и ще се оказва по-голям контрол на дейностите с отпадъците.

Строителните отпадъци на територията на общината се формират преди всичко от ремонт и реконструкция на жилищните и някои от обществените сгради. Една част от тях са класифицирани в 17 група - „Отпадъци от строителство и разрушаване на сгради“ в Наредба

№2 за класификация на отпадъците. Опасните отпадъци представляват малка част от този поток. Те включват следните материали: азбест, оловни тръби, бои, лепила, обработено с консерванти дърво, замърсена пръст и различни материали, съдържащи ПХБ. Тези количества са относително малки в сравнение с цялото количество на потока отпадъци, но е изключително важно да се вземат специални предпазни мерки за тяхното управление.

Третирането на строителните отпадъци е един нов и голям ангажимент, както към общините, като възложители на строително-монтажни работи, така и за физическите и юридически лица, извършващи дейности с такива отпадъци.

Към момента на територията на общината няма действащо депо за строителни отпадъци или такова, което да е в процес на изграждане. В тази връзка е сключен договор между община Нови пазар и фирма „ГОЛДЪН ФИЙЛД“ ООД - кариера Златна нива. Предмет на договора е входящ контрол и временно съхранение на строителни отпадъци извозени от територията на община Нови пазар.

Пазарът за рециклирани строителни отпадъци в България не е достатъчно развит и използването на рециклирани строителни материали в строителството е слабо разпространено. Не се прилагат административни и икономически стимули за насърчаване на рециклирането на отпадъците от строителство и разрушаване. Това в голяма степен допринася за ниските нива на оползотворяване и рециклиране, които се наблюдават в страната.

Община Нови пазар стриктно следи за спазване на разпоредбите на *Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали*. При започване на СМР и/или премахване на строеж на територията на общината, от възложителите се изисква План за управление на СО, без който не се издават съответните документи по реда на ЗУТ за разрешаване на строителните дейности.

Няма достоверни данни за генерираните годишни количества строителни отпадъци, както и данни за постоянно генерирано количество. Този факт, както и неголямото строителство в общината, отхвърля алтернативата за изграждане на самостоятелно общинско съоръжение за рециклиране на строителни отпадъци.

При възлагане на обществени поръчки от кмета на общината за проектиране и изпълнение на строежи, с изключение на премахване на строежи, в условията за избор на изпълнител и в договорите за възлагане се включват задължения към изпълнителите за влагане на рециклирани строителни материали.

За обекти, за които не се изисква одобрен инвестиционен проект, плановете за управление на строителни отпадъци се одобряват от кмета на общината или оправомощено от него длъжностно лице, на чиято територия се реализира проектът.

Изпълнението на плана за управление на строителни отпадъци и състоянието на за строежите, за които не се упражнява строителен надзор, се установяват с отчет до кмета на

общината, в който се описва изпълнението на целите за оползотворяване и рециклиране на строителни отпадъци и целите за влагане на рециклирани строителни материали при реализацията на проекта, като се прилагат и копия на първични счетоводни документи, доказващи предаването на отпадъците на лица, притежаващи разрешение или регистрационен документ за извършване на дейности с отпадъци.

Изводите, които могат да се направят от този анализ, са, че е въведена изцяло нова нормативна уредба в областта на управлението на строителните отпадъци за изпълнението на която са необходими големи средства и по-дълъг период от време за изпълнение.

Към момента изискванията по отношение на третирането на строителните отпадъци трудно се спазват, поради липсващата инфраструктура за това. Общината няма собствени финансови средства за предприемане на такава стъпка, а разчита на привличането евросредства за разширяване на регионалната система за управление на отпадъците или на частна инвестиция. Това усложнява допълнително процеса на прилагане на нормативната уредба на местно ниво.

Анализ на инфраструктурата за управление на отпадъците

Анализът на инфраструктурата за управление на отпадъците цели определянето на степента на изпълнимост на изискванията за третиране на различни видове отпадъци с тези в общината. Вследствие на извършения анализ на съществуващото състояние на управление на отпадъците могат да бъдат направени следните изводи:

- Общината е изградила ефективна система за организирано сметосъбиране във всичките си населени места, чрез разполагане на контейнери. Съдовете се подменят и допълват ежегодно. Ежегодно се заделят средства от бюджета за закупуване на нови съдове - средно по 10 броя/година.
- Специализираната техника за обслужването им е осигурена от община Нови пазар.
- Изградена е ефективна система за разделно събиране на отпадъците от хартия, пластмаса, стъкло и метал, в сътрудничество с организация по оползотворяване „Булекопак“ АД.
- Необходимо е разработване на мониторингова система за контрол на разделното събиране на отпадъци от опаковки от населението за повишаване на количествата събрани отпадъци от системите за разделно събиране.
- Общината е член на регионално сдружение за управление на отпадъците и участва в изграждането на нова клетка в кв. Дивдядово.
- Въпреки че депонирането е последен процес в наложената в ЗУО йерархия при управлението на отпадъците, изграждането на нова клетка е наложително, тъй като съществуващата е с изчерпващ се капацитет.

- Община Нови пазар има сключен договор за сепариране на битови отпадъци, който е съвместен с общини Шумен, Велики Преслав, Каспичан, Смядово и Нови пазар - Договор № ЗОП 33-06 от 19.02.2015 г., като дейностите започват през февруари 2016 г.
- В общината липсва инфраструктура за третиране на биоразградими отпадъци, но са предприети мерки за осигуряване на такава. Общината ще разработи проект за фамилно компостиране на растителни и биоразградими отпадъци, чрез която да започне изпълнение на целите за ограничаване количествата на депонираните биоразградими отпадъци на депото за отпадъци.
- Необходимо е да се осигури инфраструктура за разделно събиране на растителни и биоразградими отпадъци – специализирани автомобили за събирането и извозването им, контейнери за събиране и съхранение и др.
- Като начало Община Нови пазар закупи и ще предостави 200 броя компостери на жители от общината, чийто имот е с дворна част и зелени площи. Съоръженията ще бъдат раздадени на първите заявили желание, като за целта всеки желаещ трябва да подаде заявление по образец или в свободен текст на гише в Центъра за информация и услуги на граждани и юридически лица.
- Липсва инфраструктура за третиране и оползотворяване на строителни отпадъци на територията на общината.
- В процес на разработка е проект за изграждане на общинска площадка за събиране на едрогабаритни и опасни отпадъци от домакинствата.
- На територията на общината липсва инфраструктура за третиране на различни видове отпадъци, освен предварителното третиране, като организацията на дейността се осъществява, чрез сключване на договори с различни фирми и организации по оползотворяване за предаване на различните видове отпадъци, които могат да бъдат оползотворени и/или рециклирани.
- В общинския център не функционира пункт за изкупуване на битови отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло, тъй като Организацията по оползотворяване – Булекопак АД е разположила жълти и сини контейнери и периодично извозва количествата на събраните отпадъци от тях, на база сключен договор с общината. Броят на контейнерите в населените места е общо 147 в 41 точки.
- За останалите масово разпространени отпадъци липсват данни или са налице непълни данни за проведени кампании, от които не може да се направи извод за функционирането на системите за събиране и оползотворяване/рециклиране.
- Общината има сключен договор с „Екостийл“ ЕООД, притежаваща документ по чл.67 от ЗУО за приемане на отпадъци от НУБА и ИУЕЕО от населението на общината.

- Общината разполага със склад за съхранение на негодни за употреба луминесцентни лампи, които се образуват при смяна на същите от уличното осветление и се предават за третиране/оползотворяване на организацията по оползотворяване на ИУЕОО.
- Общината има сключен договор за сътрудничество за събиране, съхраняване и разкомплектоване на излезлите от употреба моторни превозни средства (ИУМПС).
- На територията на общината има изградени частни площадки, на които могат да се предават ИУМПС. Липсва организация на дейностите по управлението на тези отпадъци, когато са изоставени на общински терени. При сигнали на граждани, регистрирани в общината, ИУМПС се записват и подават като информация за своевременно събиране и транспортиране до пункт за разкомплектоване.

7.2. Шум

РИОСВ – Шумен извършва планови проверки на обекти за определяне показателите на шум, излъчван в околната среда във връзка с прилагане на Закона за защита от шума в околната среда. Контролните измервания се провеждат от акредитирана лаборатория РЛ-Шумен към ИАОС, гр. София, въз основа на подадени заявки от РИОСВ - Шумен. На територията на общината през 2019 г. е извършена проверка на „Солвекс Мира Фрукт“ АД, гр. Нови пазар, ул. „Плиска“ № 23 - предприятие за преработка на плодове и зеленчуци. При проверките на обекта с извършено измерване на показателите на шум не са отчетени превишения на граничните стойности съгласно Наредба № 6, съответно не са давани предписания.

Основни шумови замърсители в общината са автомобилният трафик и амортизираните улични настилки.

По принцип шумът е един от основните фактори с неблагоприятно въздействие върху населението в големите градове. Мерките за предотвратяване и намаляване на вредното въздействие на шума в околната среда целят защита на здравето и осигуряване качеството на живот на населението. Част от тях са свързани с разработването на стратегически карти за шум и планове за действие. Осъществяването на тези мерки води не само до редуциране на шума в околната среда, но и до цялостно подобряване на инфраструктурата и жизнената среда в населените места. Оттук и основната роля, която играе местната власт при управлението и контрола на шума в околната среда.

Шумът от автомобилния и жп транспорт е основен фактор за повишени шумови нива в община Нови пазар, като той представлява 80-85% от общото шумово натоварване. Увеличението на шумовия фон, предизвикано от транспорта, се дължи на два основни фактора:

- повишената моторизация на населението и лошото състояние на автомобилния парк, уличните настилки и релсовият път на железопътните трасета и алармените системи на МПС;
- крайно недостатъчните мероприятия, насочени към намаляване на шума, в комбинация с липса на адекватен контрол на превозните средства за намаляване на шумовите нива.

7.3. Радиационен контрол

На територията на общината няма изградени обекти и други антропогенни източници, които са доказани замърсители, допринасящи за промяна в радиационната обстановка. Не са известни данни за разположени на територията на общината значителни източници на нейонизиращи лъчения. Няма установено завишаване на естествения радиационен фон.

7.4. Ландшафтно устройство и зелена система

Характерът и степента на натовареност на ландшафтите в общината по степен на тяхната устойчивост е както следва:

В границите на общината, относителният дял на ландшафтите с генетична (естествена) устойчивост е сравнително висок - повече от 65%, което говори за наличие на висок естествен екологичен потенциал на територията ѝ.

Териториите с относителна устойчивост - антропогенно променени земи, носители на инженерна и транспортна инфраструктура и населени места заемат 5,6% от общата площ на общината, което се разглежда като позитивен екологичен фактор.

8. Администриране и публичност на дейностите по опазване на околната среда

Дейностите по опазване на околната среда представляват комплекс от решения и действия, свързани с околната среда, както и различните форми на контрол.

Основните видове услуги, предоставяни от общинска администрация на територията на общината, свързани с опазване на околната среда, са следните:

- озеленяване и почистване на населените места;
- сметосъбиране и сметоизвозване;
- обезвреждане на битови отпадъци в депа или други съоръжения.

В състава на Общински съвет – Нови пазар функционира комисия, която отговаря за дейностите по опазване на околната среда.

Дейността по опазване на околната среда се изпълнява от отдел „Териториално-селищно устройство, екология и земеделие и програми и проекти в областта на строителството, екологията и околната среда“.

Съгласно действащия Устройствен правилник в частта относно екологията и земеделието отделът изпълнява следните функции:

1. Въвежда и ръководи ефективна система за управление на отпадъците, чрез интегриран мениджмънт.

2. Изготвя или участва в изготвянето на програми, стратегии и други дългосрочни материали, база за устойчиво развитие по отношение на околната среда, икономиката и обществото като цяло.

3. Участва в разработването, провеждането и контрола на държавните задачи, касаещи опазването и възстановяването на природата и екологичната политика на територията на общината.

4. Координира екологичната дейност на Общинската администрация с държавните инспекторати: РИОСВ, РЗИ, БАБХ, РДВР, както и с: неправителствените екологични и природозащитни организации и движения, научната общност (висшите училища и университети), частните и държавни фирми, както и частни физически лица.

5. Участва в оформянето и подсигуряването на финансовата обезпеченост на екологичните общински мероприятия и обекти.

6. Представлява общинската администрация в експертни съвети, семинари, симпозиуми и комисии по отношение на екологичната политика и проблематика на местно, регионално, национално и международно ниво, като упълномощено от Кмета длъжностно лице заедно с него или заместниците му или самостоятелно.

7. Разяснява, предупреждава и осведомява широката общественост по отношение на всички дейности, намерения и последствия, спрямо компонентите на околната среда и проблемите, свързани с тях, чрез всички средства за масова информация.

8. Контролира екологичното състояние на общината.

9. Изготвя и реализира програма за решаване на проблемите, свързани с бездомните кучета.

10. Подготвя договорите за дейностите по сметопочистването и сметоизвозването, и осигурява контрол по същите дейности.

11. Участва в разработването на проекти за озеленяване.

12. Контролира дейностите по програмата за развитие на земеделието и екологията и санкционира нарушенията по действащата нормативна уредба в областта на земеделието, опазването на земеделските земи, горския фонд и екологичната устойчивост.

13. Събира и обобщава информация за НСИ и Областна дирекция „Земеделие“, относно растениевъдството и животновъдството в общината;

14. Изготвя предложения до общинския съвет за начина на стопанисване на земеделските земи и горския фонд – общинска собственост;

15. Подготвя технически процедури по ЗОП.

За осигуряване на качествено и ефективно извършване на дейности, свързани с опазване на околната среда, и за подобряване на жизнената среда и облика на населените места Община Нови пазар е изградила добро сътрудничество в разглежданата област със съседни общини, бизнеса, НПО, съгласно изискванията на Закона за управление на отпадъците и районирането в Националната програма за управление на отпадъците.

За информиране на обществеността по отношение на въпросите, свързани с опазването на околната среда, в сградата на общината и в кметствата са поставени информационни табла. Също така, на официалния сайт на общината https://www.novipazar.bg/ регулярно се публикува актуална информация по посочените въпроси.

9. Финансиране на дейностите по опазване на околната среда

В таблица 19 е представена финансова информация относно дейностите по опазване на околната среда на община Нови пазар за периода 2015-2019 г.:

Таблица 19. Финансова информация за дейностите по опазване на околната среда на община Нови пазар за периода 2015-2019 г.

Приходи и разходи по години	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Планирани приходи за околна среда, в т.ч. такса битови отпадъци, позволителни за лечебни растения и др. (лв.)	**965 000**	**965 000**	**900 200**	**955 000**	**1 141 550**
Реализирани приходи за околна среда (лв.)	759 471	925 094	828 481	861 414	792 615
Относителен дял на приходите, свързани с опазване на околната среда, от всички приходи на общината (%)	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04
Планирани разходи за околна среда (лв.)	965 000	965 000	900 200	955 000	1 141 550
Реализирани разходи за околна среда (лв.)	870 494	876 283	877 292	957 749	1 098 762
Относителен дял на разходите, свързани с опазване на околната среда, от всички разходи на общината (%)	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04

Източник: Общинска администрация – Нови пазар

От данните в таблицата могат да бъдат направени следните изводи:

- Приходите (планирани и реализирани) за дейности по опазване на околна среда отбелязват колебливи стойности за периода 2015-2019 г., но са с тенденция увеличение;
- Разходите (планирани и реализирани) за дейности по опазване на околната среда бележат тенденция на увеличение;
- Относителният дял на реализираните приходи за дейности по опазване на околната среда спрямо всички реализирани приходи в общината за разглеждания период е 0,04%;
- Относителният дял на реализираните разходи за дейности по опазване на околната среда спрямо всички реализирани разходи в общината за разглеждания период е 0,04%;
- С изключение на 2016 г. през целия разглеждан период реализираните разходи за дейности по опазване на околната среда са с по-високи абсолютни стойности спрямо получените приходи.

IV. SWOT АНАЛИЗ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
Въздух	
• Относително добро качество на атмосферния въздух.	• Влошаване качеството на атмосферния въздух в резултат от автомобилния трафик и ползването на твърдо гориво за отопление.
Води	
• Изградена ПСОВ – Нови пазар; • Наличие на достатъчно количество собствен воден ресурс.	• Неизградени канализации в населените места на общината с изключение на гр. Нови пазар; • Непречистените води от населените места са основните замърсители на водоприемниците в района; • Висок дял на загубите на вода.
Почви	
• Добро качество на почвите; • Ниско ниво на замърсяване на почвите с отпадъци; • Липса на замърсявания на почви с тежки метали; • Липса на почви, замърсени с органични замърсители; • Липса на заблатени и засолени почви; • Липса на вкислени почви; • Наличие на поземлени ресурси с високи агробиологични качества.	• Основен източник на замърсяване на почвите е наторяването; • Опожаряване на стърнища и суха тревна растителност, водещо до увреждане на повърхностния слой на почвата и до нарушение на нейната микробиологична структура и водния ѝ баланс.
Шум	
• Добри шумови характеристики на населените места.	• Основен източник на шумово замърсяване са транспортът и промишлените предприятия в общината.
Отпадъци	
• Изграден нов и отговарящ на съвременните изисквания Регионален център за управление на отпадъците, включващ клетка за депониране на твърди битови отпадъци и сепарираща инсталация; • Въведено е организирано сметосъбиране и сметоизвозване на битовите отпадъци за всички населени места в общината; • Налични контейнери за разделно събиране на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия, картон и други; • Осигурено разделно събиране на отпадъци; • Осигурена е инфраструктура за събиране, транспортиране на отпадъци от опаковки, ИУЕЕО, ИУМПС, НУБА;	• Липса на финансови и данъчни стимули, които да мотивират гражданите да събират разделно отпадъците си; • Наличие на локални замърсявания; • Липса на информационна общинска система за мониторинг и контрол на дейностите по управление на отпадъците; • Липса на компостираща инсталация.

• Съответстваща местна нормативна рамка на действащото законодателство в сферата на отпадъците, в частност местните данъци и такси; • Силен интерес от населението към екологичните проблеми и нарушаването на приетите нормативни разпоредби във връзка с отпадъците; • Редовно информиране и участие на населението в кампании в областта на управлението на отпадъците.	
Биологично разнообразие	
• Наличие на редки растителни и животински видове.	• Липса на система за събиране и обмен на информация, мониторинг и оценка на биологичното разнообразие в екосистемите; • Не са проучени капацитетните възможности за използване на лечебните растения.
Зелена система	
• Ежегодно пролетно почистване на зелените площи на територията на общината; • Зелените площи в общината са поддържани.	• Нерегламентирано изхвърляне на отпадъци в зелените площи; • Липса на финансов ресурс за изграждането на поливна система за поддържането им; • Основно зелените площи са съсредоточени в гр. Нови пазар.
Други	
• Наличие на административен капацитет за покриване на общинските отговорности по опазване на околната среда; • Добре функционираща система за мониторнг на въздуха, водите, почвите, радиация и нейонизиращи лъчения; • Мотивираност на ръководството на общината да решава проблемите и да опазва местните природни дадености.	• Непълна институционална, нормативна и стратегическа рамка за управление на околната среда.
ВЪЗМОЖНОСТИ	**ЗАПЛАХИ**
Въздух	
• Използване на оперативните програми и финансови инструменти на ЕС, национални фондове и международни споразумения за реализиране на проекти по ЕЕ и ВЕИ.	
Води	
• Организиране на кампании за разумно използване на питейна вода и избягване на разхищението й; • Подмяна на износени и аварирващи водопроводи.	• Опасност от засушаване и пресъхване на повърхностните водни източници в резултат на глобалното затопляне.

• Поетапно изграждане на канализация и локални ПСОВ на територията на цялата община.	
Почви	
• Проучване състоянието на почвите и получаване на данни за наднормено замърсяване, картиране на резултатите от проучванията и предприемане на действия по подобряване на състоянието на почвите; • Развитие на биоземеделие.	• Засилване на деградационните процеси на почвите; • Загуба на биоразнообразие при естествено и антропогенно въздействие; • Риск към почвено засушаване и почвено-атмосферно засушаване; • Липса на регистър на площите с увредени почви.
Отпадъци	
• Изпълнение на проект за „Проектиране и изграждане на компостиращи инсталации за разделно събирани зелени и/или биоразградими отпадъци, включително осигуряване на необходимото оборудване и съоръжения и техника за разделно събиране на зелени и биоразградими отпадъци“; • Използване на оперативните програми и финансови инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с ефективното управление на отпадъците и изграждане на съвременна екологосъобразна инфраструктура; • Въвеждане на система за домашно компостиране на градинските и хранителните отпадъци; • Промяна на обществените нагласи в полза на екологосъобразното и ефективно управление на отпадъците; • Подобряване на административния капацитет в сферата на отпадъците; • Въвеждане на информационна общинска система за мониторинг и контрол на отпадъците; • Изграждането на единна интегрирана информационна система за управление на отпадъците на национално ниво; • Подобряване на информационната политика на общината в областта на управление на отпадъците; • Засилване на контрола върху граждани и юридически лица на територията на общината за спазване на нормативните изисквания;	• Ниска средна покупателна способност на домакинствата и трудност на нискодоходните групи да отделят допълнителни средства за услуги и дейности, свързани с управление на отпадъците; • Изхвърляне на отпадъци от населението на нерегламентирани сметища.

• Използване на отпадъците като ресурс за повторна употреба чрез различни видове преработка.	
Биологично разнообразие	
• Насърчаване на биологичното производство; • Запазване на традиционните сортове и породи; • Опазване на дивата флора и фауна.	• Едро монокултурно земеделие.
Зелена система	
• Внедряване на съвременни информационни технологии в управлението на околната среда и природните ресурси, вкл. географски информационни системи (ГИС); • Прилагане на програма за адаптиране на залесяванията към климатичните промени и увеличаване капацитета на горите при усвояване и редуциране на вредните емисии в атмосферата.	• Недостатъчно отговорно отношение на гражданите към опазване на зелената система.
Други	
• Възможности за получаване на безвъзмездна финансова помощ от национални източници на финансиране и от Фондовете на ЕС и достигане до целите на ЕС за околна среда; • Провеждане на кампании за опазване на околната среда и реализация на действия за смекчаване на климатичните промени; • Преструктуриране на икономиката и въвеждане на съвременни технологии, щадящи околната среда на национално и регионално ниво – кръгова и зелена икономика.	• Климатични промени, свързани с повишен риск от природни бедствия, засушаване, ерозия и горски пожари.

V. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА

Визията е обобщена представа за желано и достижимо състояние на една общност за стандарта на живот и качествата на средата, които тази общност изгражда, поддържа и обитава. Приетата визия, определяща желаното състояние в екологичен аспект на община Нови пазар за периода 2021-2027 г., е следната:

Община Нови пазар – чиста и зелена община, привлекателно място за живот с благоприятна среда за бизнес и инвестиции, чрез съхраняване на околната среда и устойчиво и екологосъобразно използване на местните ресурси.

VI. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

В резултат от извършените анализи и проучвания за характерните дадености и проблеми на община Нови пазар в областта на околната среда са определени и идентифицирани силните и слабите страни на общината, възможностите и заплахите, стоящи пред нея. След като бе избрана визия на общината се определиха и целите, достигането на които ще е определящо за качеството на живот на местното население.

При определянето на целите бяха взети предвид основните силни страни, които трябва да бъдат запазени, основните проблеми (слаби страни), които следва да бъдат решени и се отчетоха заплахите и възможностите пред община Нови пазар в областта на околната среда.

1. Генерална стратегическа цел на програмата

Въз основа на избраната визия, главната стратегическа цел на програмата е следната:

Подобряване на състоянието на средата за живот на жителите в общината, чрез съхраняване на природната среда, запазване на биоразнообразието, устойчиво използване на наличните ресурси и намаляване на риска за здравето на населението.

2. Приоритети, специфични стратегически цели на програмата и алтернативи за постигането им

С оглед на поставената генерална стратегическа цел Програмата за опазване на околната среда на община Нови пазар за периода 2021-2027 г. поставя следните приоритети и специфични стратегически цели:

Приоритети	Специфични стратегически цели
Приоритет 1. Въздух	1.1. Запазване и поддържане на доброто качество на атмосферния въздух, чрез поддържане на нивото на емисиите под пределно допустимите норми и усъвършенстване на системата за мониторинг на атмосферния въздух.
Приоритет 2. Води	2.1. Опазване на водите и водните обекти; 2.2. Осигуряване на достатъчни количества питейна вода и подобряване на ВиК инфраструктурата; 2.3. Създаване на съзнание в населението за пестене на водни ресурси.
Приоритет 3. Почви	3.1. Поддържане на доброто състояние на почвите и предотвратяване на тяхното замърсяване, борба с почвената ерозия; 3.2. Екологосъобразно селско стопанство, превенция на замърсяването на почвите с нитрати и пестициди.
Приоритет 4. Биоразнообразие	4.1. Опазване и поддържане на биологичното разнообразие на територията на общината.
Приоритет 5. Отпадъци	5.1. Устойчиво управление на отпадъците, екологосъобразно обезвреждане на отпадъците, предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци.
Приоритет 6. Зелена система	6.1. Поддържане и развитие на зелените площи за широко обществено ползване.
Приоритет 7. Административен капацитет	7.1. Подобряване на административния капацитет за управление на дейностите по опазване на околната среда и ангажиране на местната общност; 7.2. Подобряване на контрола, осъществяван от местната администрация по отношение на околната среда, информиране на обществеността за състоянието на компонентите на околната среда и провеждане на кампании за повишаване на осведомеността.

Алтернативите за постигане на специфичните стратегически цели, съответно и на генералната стратегическа цел, са посочени в следващия раздел от настоящата програма (Раздел VII. План за действие) - Таблица 20. План за действие на ПООС Нови пазар 2021-2027 г.

VII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Планът за действие към Програмата за опазване на околната среда на община Нови пазар за периода 2021-2027 г. предвижда изпълнението на конкретни и целенасочени мерки по отделните компоненти на околната среда, с цел постигане на съответствие с действащите норми и стандарти в екологичното законодателство.

Таблица 20. План за действие на ПООС Нови пазар 2021-2027 г.

№	Приоритети, специфични цели, мерки/дейности	Бюджет (в хил. лв.)	Източник на финансиране Фонд/Програма	Показатели	Отговорна/ партньорска структура	Време за реализация 21	22	23	24	25	26	27
План за действие на ПООС Нови пазар 2021-2027 г.		**18 175**										
Приоритет 1. Въздух		**7 210**										
Специфична цел 1.1. Запазване и поддържане на доброто качество на атмосферния въздух, чрез поддържане нивото на емисиите под пределно допустимитенорми и усъвършенстване на системата за мониторинг на атмосферния въздух.		**7 210**										
1	Почистване на пътните артерии от натрупани кал и прах, и осигуряването на поддържането им в добро техническо състояние	300	Общински бюджет	4 бр. годишно почистване	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X
2	Благоустрояване на крайпътните пространства	300	Общински бюджет	Благоустроени крайпътни пространства	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X
3	Формиране на растителни пояси по протежение на пътища и улици	100	Общински бюджет	Изградени растителни пояси	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X
4	Подобряване на енергийната ефективност на уличното осветление в населените места	500	Общински бюджет; Фондове на ЕС; Фондове на ЕИП	Изпълнени мерки за повишаване на енергийната ефективност	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X
5	Повишаване на енергийната ефективност на обекти общинска и държавна собственост	5 000	Фондове на ЕС	5 броя изпълнени проекти за повишаване на енергийната ефективност	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X
6	Повишаване на енергийната ефективност на предприятията в общината	1 000	Фондове на ЕС	3 броя изпълнени проекти за повишаване на енергийната ефективност	Бизнес организации	X	X	X	X	X	X	X

№	Приоритети, специфични цели, мерки/дейности	Бюджет	Източник на финансиране	Показатели	Отговорна/ партньорска структура	Време за реализация						
		(в хил. лв.)	Фонд/Програма			21	22	23	24	25	26	27
7	Провеждане на информационни кампании за приноса на източниците на твърдо гориво към замърсяването на атмосферния въздух	10	Общински бюджет	Проведени две информационни кампании	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X
Приоритет 2. Води		**1 510**										
Специфична цел 2.1. Опазване на водите и водните обекти		**500**										
1	Почистване на речни дерета и канавки	500	Общински бюджет	Км. почистени дерета на реки	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X
Специфична цел 2.2. Осигуряване на достатъчни количества питейна вода и подобряване на ВиК инфраструктурата		**1 000**										
1	Реконструкция и поддържане на водоснабдителна и канализационна мрежа и осигуряване на чиста питейна вода	1 000	Фондове на ЕС; Общински бюджет; Държавен бюджет	Осигурена чиста питейна вода	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X
Специфична цел 2.3. Създаване на съзнание в населението за пестене на водни ресурси		**10**										
1	Провеждане на информационни кампании за състоянието на водните ресурси и методи за пестеливо използване	10	Общински бюджет	Проведени две информационни кампании	Община Нови пазар		X			X		
Приоритет 3. Почви		**1 010**										
Специфична цел 3.1. Поддържане на доброто състояние на почвите и предотвратяване на тяхното замърсяване, борба с почвената ерозия		**1 000**										
1	Залесяване на общински горски фонд	500	Общински бюджет; Държавен бюджет	Залесен общински горски фонд	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X
2	Засаждане на горски полезащитни пояси	500	Общински бюджет; Държавен бюджет	Засадени горски пояси	Община Нови пазар			X	X		X	X

№	Приоритети, специфични цели, мерки/дейности	Бюджет	Източник на финансиране	Показатели	Отговорна/ партньорска структура	Време за реализация						
		(в хил. лв.)	Фонд/Програма			21	22	23	24	25	26	27
Специфична цел 3.2. Екологосъобразно селско стопанство, превенция на замърсяването на почвите с нитрати и пестициди		**10**										
1	Провеждане на почвен мониторинг и превенция на замърсявания с нитрати и пестициди	10	Общински бюджет; Държавен бюджет		Община Нови пазар; РИОСВ Шумен	X	X	X	X	X	X	X
Приоритет 4. Биоразнообразие		**200**										
Специфична цел 4.1. Опазване и поддържане на биологичното разнообразие на територията на общината		**200**										
1	Картиране на биологичното разнообразие на територията на общината	100	ПОС	Картирано биологично разнообразие на територията на общината	Община Нови пазар; НПО		X	X	X	X	X	X
2	Картиране на лечебните билки на територията на общината	100	ПОС	Картирани лечебни билки на територията на общината	Община Нови пазар; НПО		X	X	X	X	X	X
Приоритет 5. Отпадъци		**7 600**										
Специфична цел 5.1. Устойчиво управление на отпадъците, екологосъобразно обезвреждане на отпадъците, предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци		**7 600**										
1	Изпълнение на услуги по управление на отпадъците	7 000	Общински бюджет	Събрани и обезвредени отпадъци	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X
2	Извършване на дейности за допълнителна инфраструктура за управление на отпадъците	300	Общински бюджет	Нова инфраструктура за управление на отпадъците	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X
3	Премахване на нерегламентираните сметища в общината и периодично почистване на замърсени с отпадъци места	200	Общински бюджет	Брой премахнати нерегламентирани сметища	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X
4	Разширяване на системата за разделно събиране на отпадъци и доставяне на допълнително контейнери	100	Общински бюджет	Брой закупени контейнери за разделно събиране	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X

№	Приоритети, специфични цели, мерки/дейности	Бюджет (в хил. лв.)	Източник на финансиране Фонд/Програма	Показатели	Отговорна/ партньорска структура	Време за реализация						
						21	22	23	24	25	26	27
Приоритет 6. Зелена система		**600**										
Специфична цел 6.1. Поддържане и развитие на зелените площи за широко обществено ползване		**600**										
1	Поддържане на паркови пространства и градинки	300	ПУДООС	Брой реконструирани паркови пространства	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X
2	Реконструкция и рехабилитация на спортни съоръжения и детски площадки	300	Общински бюджет	Брой реконструирани спортни съоръжения и детски площадки	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X
Приоритет 7. Административен капацитет		**45**										
Специфична цел 7.1. Подобряване на административния капацитет за управление на дейностите по опазване на околната среда и ангажиране на местната общност		**35**										
1	Повишаване на професионалната квалификация на служителите в общинската администрация в областта на околната среда	30	Общински бюджет	Брой проведени обучения	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X
2	Създаване на партньорства с други общини за съвместно кандидатстване по програми и проекти, касаещи околната среда	5	Общински бюджет	Брой създадени партньорства	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X
Специфична цел 7.2. Подобряване на контрола, осъществяван от местната администрация по отношение на околната среда, информиране на обществеността за състоянието на компонентите на околната среда и провеждане на кампании за повишаване на осведомеността		**10**										
1	Провеждане на образователни кампании за повишаване на екологичното съзнание в населението	5	Ощински бюджет	Брой проведени кампании	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X
2	Засилване на контрола по отношение опазване на околната среда	5	Ощински бюджет	Издадени наказателни актове	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X

VIII. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Процесът на организация на изпълнението, осъществяване на мониторинг, контрол и последваща оценка на изпълнението на политиката за опазване на околната среда, в частност на настоящата Програма за опазване на околната среда, която дефинира тази политика за периода 2021-2027 г., се организира от Кмета на общината или от упълномощено от него друго длъжностно лице.

В процеса на наблюдение общинската администрация осигурява участието на организации, физически и юридически лица, като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност. Предметът на наблюдение включва изпълнението на целите и приоритетите на ПООС, организацията и методите на изпълнение, прилагани от съответните административни структури, организациите и юридическите лица, участващи в изпълнението им. Целта на мониторинга е да отбелязва отклоненията от целите на ПООС достатъчно рано, за да бъде възможно тяхното коригиране, преди последствията от тях да станат толкова сериозни, че да не могат да бъдат преодолени. Наблюдението е важен елемент, който позволява да се засили или намали активността в конкретна насока, да се предприемат коригиращи действия, ако напредъкът е неудовлетворителен или ако условията се изменят.

Контролът има за цел да създаде условия за подобряване работата на общинската администрация и за формулиране на правилни управленски решения във връзка с изпълнението на ПООС. Предвид разпределението в обхвата на работа и функционалните задачи, присъщи на контрола, неговата основна задача е свързана с осигуряване на законосъобразност при изпълнението на политиките за опазване на околната среда, както и целесъобразност, изразяваща се в процеса на детайлизирано проследяване работата по изпълнение на ангажиментите на длъжностните лица по тази политика. Същностната характеристика, дефинираща обхвата и съдържанието на контролния процес, във висока степен се определя от съществуващите законови изисквания по отношение осигуряване на законосъобразност в публични институции и органи на местната власт. Контролът върху изпълнението на ПООС 2021-2027 г. на община Нови пазар се извършва от Общински съвет - Нови пазар, който приема програмата и следи за нейното изпълнение.

Координацията по изпълнението на ПООС ще се осъществява от лицата, които със заповед на Кмета на общината (във връзка с изискването на чл. 15, ал. 1, т. 10 от Закона за опазване на околната среда) са определени като притежаващи необходимата професионална квалификация за осъществяване на дейностите по управление на околната среда.

На основание на чл. 79, ал. 5 от Закона за опазване на околната среда, Кметът на общината ежегодно внася в общинския съвет отчет за изпълнението на програмата за околна среда, а при необходимост и предложения за нейното допълване и актуализиране. В годишния отчет се отбелязва напредъка при постигането на набелязаните цели и

приоритети на ПООС, отчитат се настъпилите промени в екологичната обстановка, измененията в законовата и нормативна база и произтичащите от това промени в отговорностите и задълженията на местните власти, както и препоръки за подобряване на резултатите от наблюдението на изпълнението на програмата. Актуализация на общинската програма по опазване на околната среда се извършва при съществена промяна на нормативната база и условията, при които е разработена.

В допълнение, на основание на чл. 79, ал. 6 от Закона за опазване на околната среда, годишните отчети, които Кметът на общината внася в Общинския съвет, се предоставят за информация в РИОСВ.

За информиране на обществеността отчетите по изпълнение на ПООС могат да бъдат публикувани на официалния сайт на община Нови пазар - https://novipazar.bg/

IX. ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1. Резултати от проведено анкетно проучване относно разработване на ПООС на община Нови пазар 2021-2027 г.

Приложение 2. Раздел „Лечебни растения“

Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Нови пазар за периода 2021-2027 г.

Приложение 4. Програма за управление на отпадъците на община Нови пазар 2021-2027 г.

Приложение № 1

ДОКЛАД С РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОВЕДЕНО АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО НА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА (ПООС) НА ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР 2021-2027 г.

- Септември 2020 -

Въведение

Във връзка с разработването на Общинска програма за опазване на околната среда на община Нови пазар 2021-2027 г. е проучено мнението на гражданите по въпроси, свързани с опазването на околната среда на територията на общината. Целта на анкетирането бе да се вземат предвид и да се отразят мненията и препоръките на заинтересованите страни в разработваната Програма за опазване на околната среда на община Нови пазар за периода 2021-2027 г.

Целеви групи:

- Неправителствени организации (НПО)
- Бизнес
- Общински съветници
- Кметове на населени места
- Експерти – общинска администрация
- Училища и детски градини
- Читалища и музеи
- Граждани
- Медии

Метод за набиране на информацията: самостоятелно попълване от респондентите на специално изготвена анкетна карта.

Начин на провеждане: публикуване на съобщение и на самата анкетна карта в официалния сайт на общината; разпечатани екземпляри от анкетната карта бяха осигурени в приемната на деловодството на общината; чрез електронната поща беше изпратен линк за попълването ѝ в електронен вариант на всички идентифицирани заинтересовани страни.

Период на провеждане: юни - август 2020 година.

Ограничения: поради приетия от Народното събрания Закон за мерките и действията по време на извънредното положение, с грижа за здравето и сигурността на служителите и респондентите и във връзка с мерките за ограничаване на разпространението на COVID-19, не се реализира проучване чрез директен контакт с населението и не са правени интервюта „лице в лице".

Анкетната карта се състои от 23 въпроса. Въпросите от анкетата са както затворени - с изброени възможности за отговор, така и отворени - без посочени възможности за отговор.

Въпрос 1. Запознати ли сте с необходимостта и ползите от намаляване на количеството на генерираните/изхвърляни отпадъци и повторното им оползотворяване?

Преобладаващият дял от респондентите са запознати с необходимостта и ползите от намаляването на количеството на генерираните/изхвърляни отпадъци и повторното им оползотворяване – 96%.

Въпрос 2. Желаете ли да бъдете информирани за необходимостта и ползите от намаляване количеството на отпадъците и тяхното повторно оползотворяване?

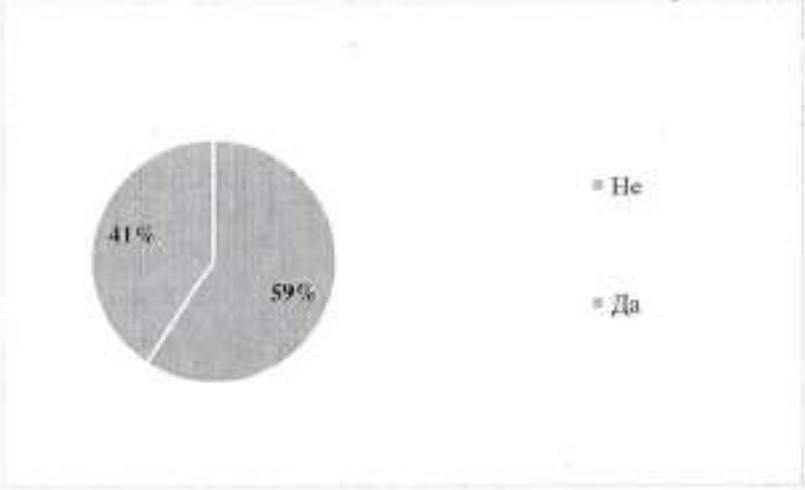

По-голяма част от респондентите (59%) не проявяват интерес да бъдат информирани за необходимостта и ползите от намаляване количеството на отпадъците и тяхното повторно оползотворяване. Именно тази тенденция следва да се промени с провеждане на информационни кампании, тъй като самосъзнанието на гражданите е основна част от постигане на целите за общество с нулеви отпадъци.

Тези, които са изявили желание да бъдат информирани, смятат, че това е най-подходящо да става чрез е-мейл и сайта на община Нови пазар.

Въпрос 3. Определете състоянието на околната среда, която Ви заобикаля?

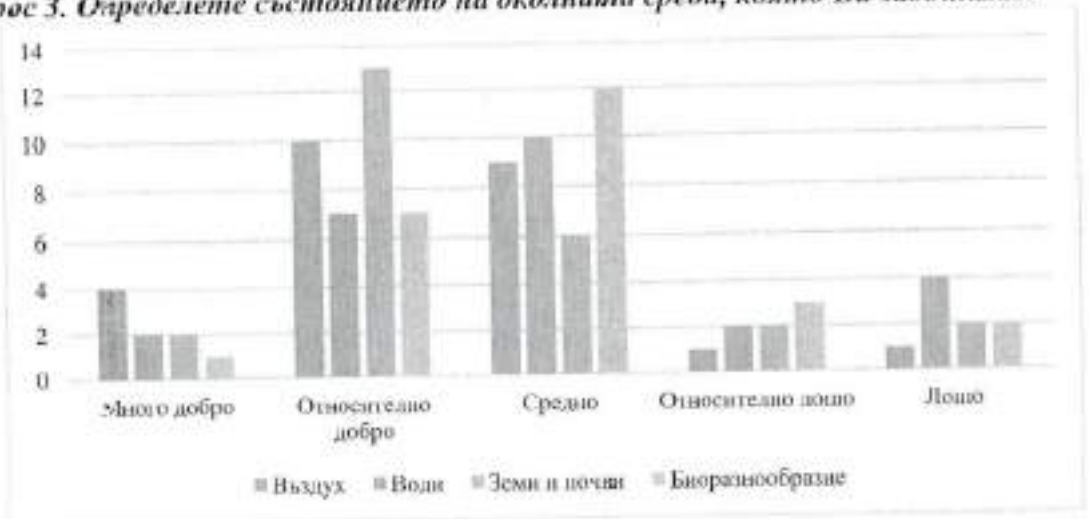

Респондентите определят състоянието на околната среда средно и относително добро по основните четири компонента – въздух, води, земи и почви и биоразнообразие.

Въпрос 4. Кои според вас са източниците на вредни емисии във въздуха в общината?

Като основни източници на вредни емисии във въздуха в общината са посочени битовото отопление (39%), транспорта (27%) и промишлеността (26%). Необходимо е в Програмата за опазване на околната среда да се предвидят такива мерки за подобряване на качеството на въздуха, свързани с тези замърсители.

Въпрос 5. Как определяте качеството на питейната вода в общината?

Най-голям дял от респондентите определят качеството на водата като „лошо" (41%), следвани от тези, които мислят, че „има какво да се желае" (29%).

Въпрос 6. Как определяте състоянието на почвите на територията на общината?

Според 36% от анкетираните граждани, почвите в общината са „чисти" и същият процент граждани ги намира за „замърсени" (36%). „Ерозирали" са почвите за 16% от респондентите, а 12% посочват „други".

Въпрос 7. Доволни ли сте от услугата сметосъбиране и сметоизвозване, която ползвате?

По-голям дял от респондентите са „отчасти" доволни от услугата сметосъбиране и сметоизвозване (67%), следвани от тези, които „изобщо не са доволни" – 18%. От предоставяните услуги са изцяло доволни – 15% от анкетираните граждани.

Въпрос 8. Събирате ли разделно отпадъците си?

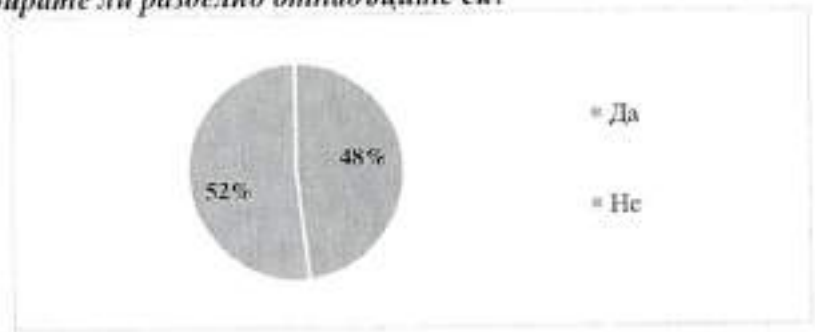

По отношение на разделното събиране на отпадъците, малко над половината от респондентите (52%) са отговорили отрицателно.

Тези, които не събират разделно отпадъците си, са посочили следните причини защо не го правят:

- Не са осигурени достатъчно на брой кофи за разделно събиране и всички видове боклук отиват на едно място;
- Липсва информираност сред гражданите на общината;
- Липсата на контейнери за разделно събиране в близост до жилището им.

Необходимо е да се правят информационни кампании и да се насърчава разделното събиране на отпадъците. Възможно е и да се преосмисли организацията и местата на разположение на контейнерите, така че да са локализирани по-близо до гъсто заселени квартали с по-голямо население.

Въпрос 9. Изхвърляте ли отпадъци на нерегламентирани места?

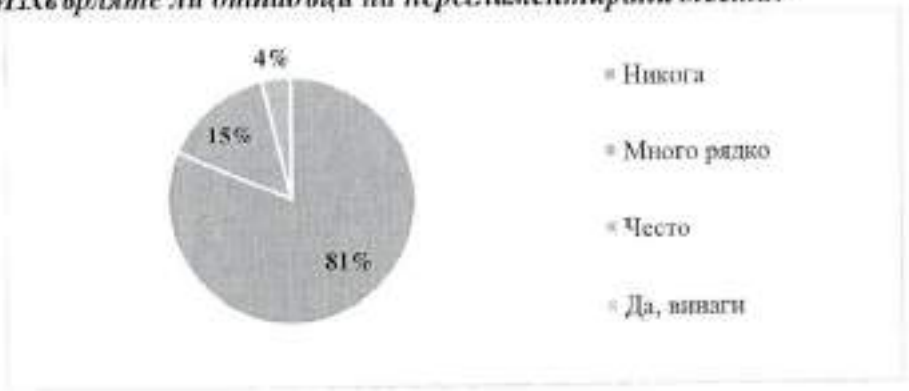

На този въпрос мнозинството от респондентите (81%) отговарят, че не изхвърлят отпадъци на нерегламентирани места. Притеснителен е фактът, че близо 19% от респондентите открито заявяват, че го правят.

Въпрос 10. Смятате ли, че съдовете за битови отпадъци са достатъчни?

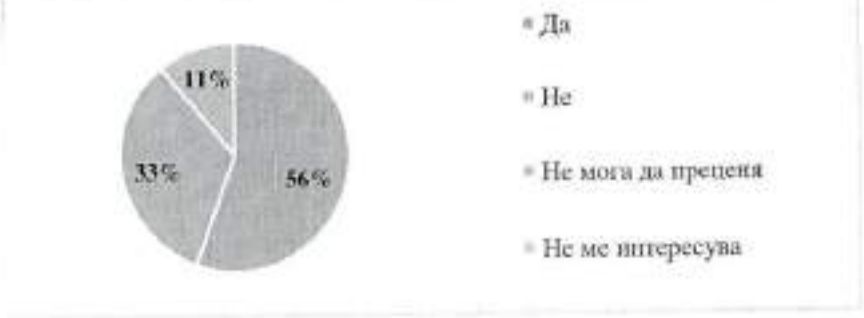

По отношение на броя съдове в общината, отговорите показват, че наличните съдове за битови отпадъци са по-скоро достатъчни (56%).

Въпрос 11. Смятате ли, че съдовете за битови отпадъци са в добро състояние?

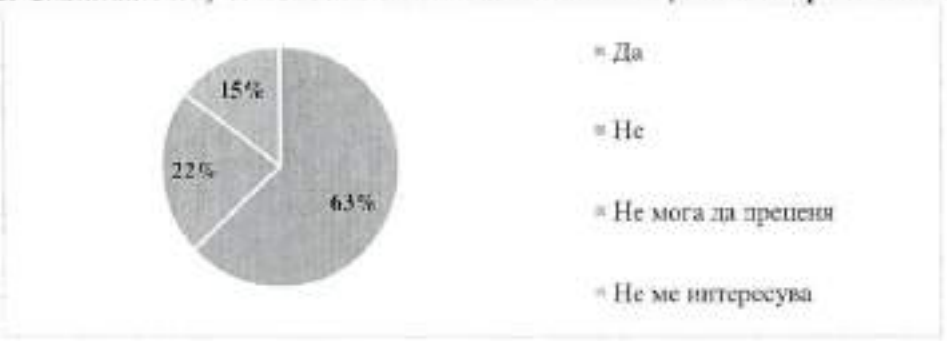

По отношение на състоянието на съдовете, по-голям дял от респондентите ги намират в добро състояние (63%), докато за 22% от тях те са в лошо състояние.

Въпрос 12. Доволни ли сте от услугите по почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковите и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване в общината?

По-голям дял от респондентите (56%) са „отчасти" доволни от услугите по почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковите и другите територии от населените места, в същото време 26% са изцяло доволни. Изобщо не са доволни 18% от гражданите.

Въпрос 13. Според Вас кой е отговорен за опазване на чистотата на територията на общината:

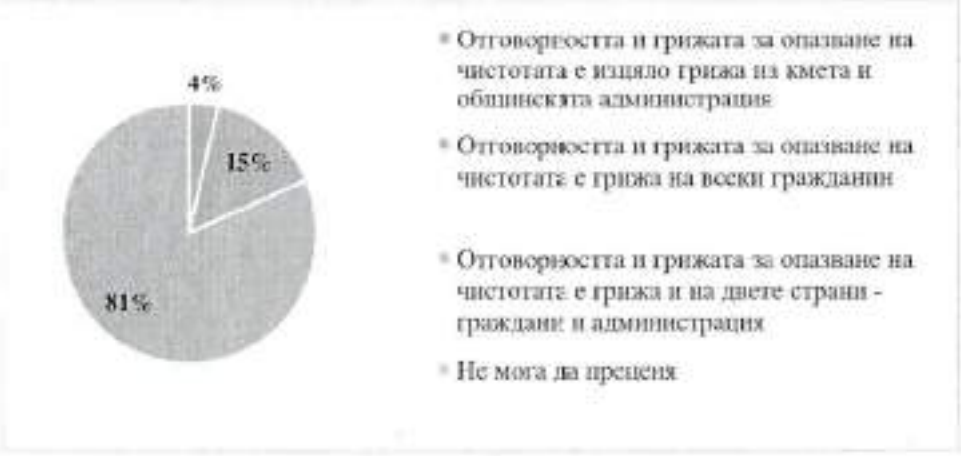

Мнозинството от респондентите (81%) смятат, че гражданите и администрацията са солидарно отговорни за опазване на чистотата на територията на общината.

Въпрос 14. Според Вас осъществява ли се ефективен контрол от компетентните органи за опазване на околната среда на територията на общината?

Мнозинството от респонденти (56%) мислят, че компетентните органи за опазване на околната среда на територията на общината не осъществяват ефективен контрол.

Въпрос 15. Според Вас има ли проблеми, свързани с околната среда на територията на общината?

Мнозинството от респондентите (74%) смята, че има проблеми, свързани с околната среда на територията на общината, като те са отразени предимно върху управлението на отпадъците и зелените площи в населените места:

- Води – 9,8%;
- Въздух – 13,1%;
- Почви – 3,3%;
- Шум – 11,5%;
- Растения – 1,6%;
- Животни – 14,8%;
- Защитени територии – 3,3%;
- Зелени площи в населените места – 19,7%;
- Отпадъци – 23,3%.

Въпрос 16. Посочете конкретни проблеми в населеното място, в което живеете, за които е необходимо предприемане на спешни мерки?

На този въпрос респондентите посочват следните проблеми:

- Бездомните кучета;
- Премахване на нерегламентирани сметища;
- Залесяване и поддържане на пътя към м. Станата;
- Подобряване на водопроводната система;
- Почистване и поддържане на реката в града;
- Опазване на парка;
- Увеличаване на зелените площи;
- Пръскане против комари и бълхи по градинките и шадраваните;
- Осъществяване на по-голям контрол;
- Справяне с промишленото замърсяване;
- В крайните части на гр. Нови пазар да се поставят компостери за биологичните отпадъци;
- Предотвратяване на горенето на битови отпадъци;
- Изграждане на още велоалеи;
- Изграждане на нови места за спорт;
- Замяна на битовото отопление с по-екологични източници на енергия;
- Жителите не почистват прилежащите площи пред домовете си;
- Почистване на зелените площи из цялата община, а не само в центъра;
- Намаляване на фините прахови частици, генерирани от автомобилния трафик.

Въпрос 17. Кои според Вас трябва да са трите основни приоритета за опазването на околната среда в общината?

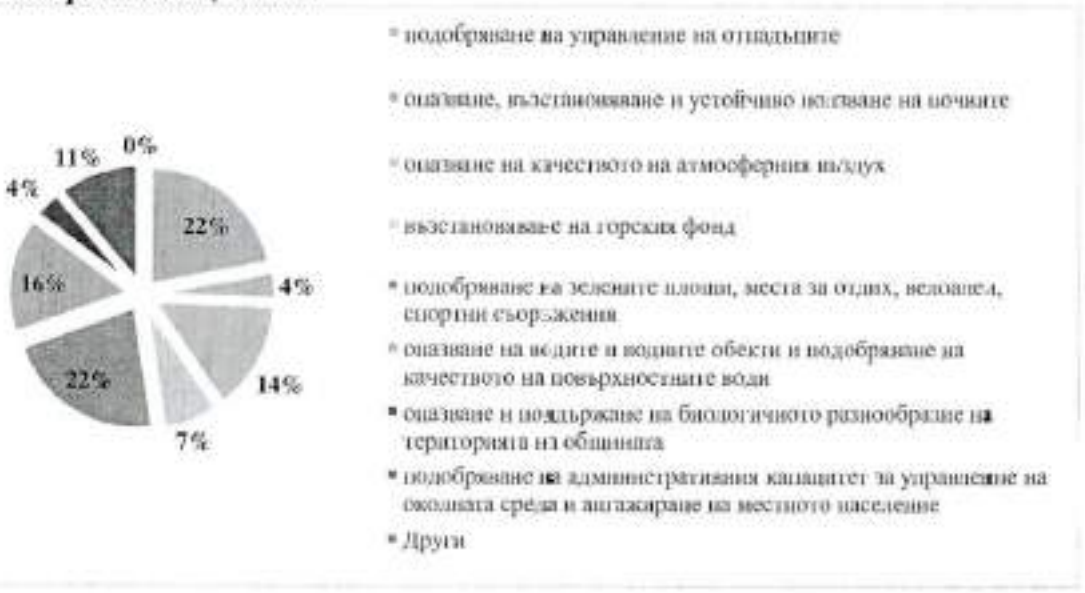

Мнозинството от респондентите определя, че трите основни приоритета за опазването на околната среда в общината следва да бъдат:

- Подобряване на управлението на отпадъците (22%);
- Подобряване на зелените площи, места за отдих, велоалеи, спортни съоръжения (22%);
- Опазване на водите и водните обекти и подобряване на качеството на повърхностните води (16%).

Въпрос 18. По скалата от 1 до 5 (1 - в най-малка степен, 5 - в най-голяма степен) смятате ли, че качеството на околната среда в общината отговаря на нуждите на гражданите:

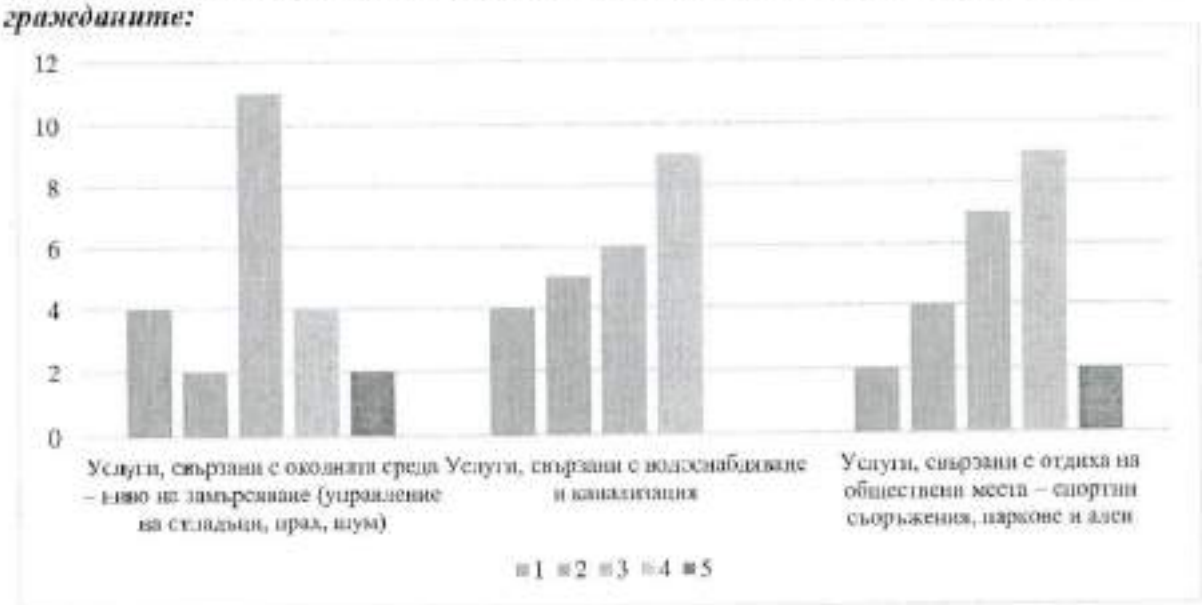

Изводът е, че предоставянето на всички услуги следва да се подобри като се изгради и съответната инфраструктура за тях.

Въпрос 19. Смятате ли, че трябва да се санкционират много строго лицата, които изхвърлят отпадъци на нерегламентирани места или извършват други нарушения свързани с опазване на околната среда?

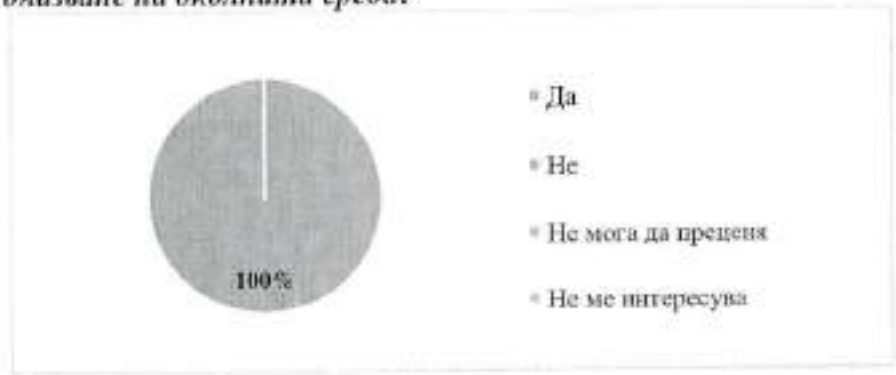

100% от респондентите смята, че нарушителите, които изхвърлят отпадъци на нерегламентирани места или извършват други нарушения, свързани с опазване на околната среда, трябва да бъдат санкционирани строго.

Въпрос 20. Информирали ли сте общинска администрация или други органи за констатирани от Вас нарушения, свързани с изхвърляне на отпадъци на нерегламентирани места, запалване/чупене на съдове за битови отпадъци и/или други нарушения свързани с опазване на околната среда?

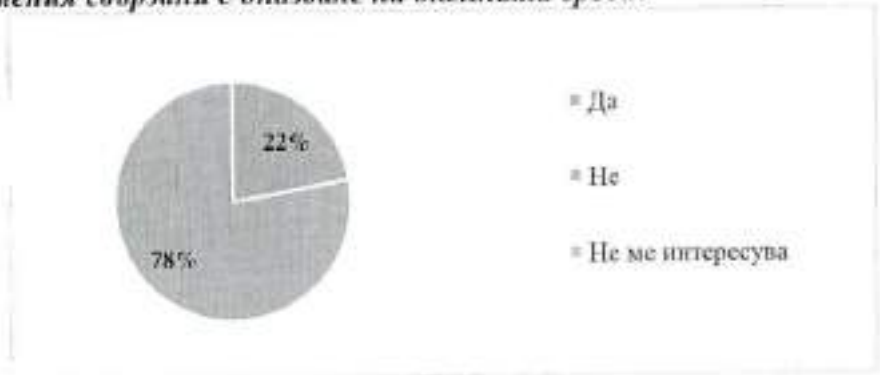

Гражданското общество все още не счита за важно да информира компетентните органи от общинска администрация или други органи за констатирани нарушения, свързани с изхвърляне на отпадъци на нерегламентирани места, запалване/чупене на съдове за битови отпадъци и/или други нарушения, свързани с опазване на околната среда. Именно това следва да се промени, тъй като понякога установяването на нарушителите е трудно, а това би допринесло в голяма степен за превенцията.

Въпрос 21. Желаете ли да бъдете информирани относно кампании, свързани с подобряване на околната среда и нейните компоненти?

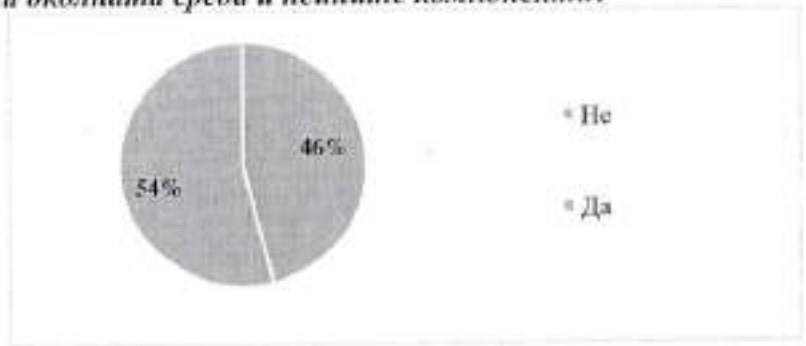

Малко над половината от респондентите (54%) желаят да бъдат информирани относно кампании, свързани с подобряване на околната среда и нейните компоненти.

Въпрос 22. Ако сме пропуснали нещо, което е важно като въпрос за Вас, моля споделете го тук, защото Вашето мнение е важно!

Жителите искат да се обърне внимание и на следните проблеми, които са цитирани от проучването:

- Повече граждански инициативи и включване на общината;
- Озеленяване;
- Справяне с незаконната сеч.

Въпрос 23. Към коя група принадлежите:

Ядрото на проучването е основно от граждани на община Нови пазар.

Проучването показва, че са необходими политика и инвестиции за подобряване на околната среда в община Нови пазар в многостранни аспекти.

Раздел „Лечебни растения“

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ 2

I. Въведение 3

II. Описание на местоположението на естествените находища на лечебните растения, условията в местообитанията, количеството и състоянието на ресурсите на територията на община Нови пазар 4

III. Анализ на дейностите за опазване на екосистемите и ресурсите от лечебни растения, за осигуряване на устойчивото им ползване 12

IV. Приоритетни мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения, включително на редки или застрашени от изчезване видове 18

V. Избор и регламент на територии, които не са защитени, но изискват подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях 19

VI. Предложения за разработване на местни нормативни актове за начините на земеползване съобразно изискванията на нормативните актозе и плановите документи от по-висока степен 19

I. Въведение

Предмет на настоящата разработка е изготвянето на Раздел „Лечебни растения", който е неразделна част от Програмата за опазване на околната среда на община Нови пазар за периода 2021-2027 г., съгласно чл.50, т.3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР, ДВ бр. 29/2000 г. изм. ДВ бр. 96/2017 г.) и Наредба №2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения (ДВ, бр. 14 от 20.02.2004 г.)

Лечебните растения са важна част от растителните ресурси на България. Те намират приложение в медицината, българското домакинство, използват се за хранителни и козметични цели и др.

В последните години, обаче, тяхното използване се увеличава, най-вече поради износът към други страни и те придобиват икономическо значение, поради търговските цели, за които се използват.

С раздела „Лечебни растения" към Общинската програма по опазване на околната среда се цели да се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазване на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове и свързаните с тях компоненти на околната среда, с цел задоволяване потребностите от лечебни растения на населението.

Лечебните растения се опазват от увреждане и унищожаване, с цел осигуряване на устойчивото им използване като част от естествения генетичен растителен фон. Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазване на биологичното им разнообразие. Опазването им включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете.

Увреждането на лечебните растения е такова изменение на популациите им, което неизбежно довежда до влошаване на биологичните им показатели и това от своя страна затруднява възстановяването им, а при по-лоши случаи довежда и до тяхното изчезване.

Разделът „Лечебни растения" включва информация за видовете лечебни растения, местообитанието им, разпространението им, режимът на тяхното ползване, прогнозните количества суровина, морфологичните части, предмет на събиране, на които може да разчита местната икономика. Разделът представя и информация за

необходимите мерки за опазване на лечебните растения и техните местообитания и находища.

II. Описание на местоположението на естествените находища на лечебните растения, условията в местообитанията, количеството и състоянието на ресурсите на територията на община Нови пазар

На територията на община Нови пазар се срещат различни видове лечебни растения.

Находищата на лечебни растения на територията на общината са предимно повсеместно разпространени, някои се срещат по единично или на групи и се използват най-вече за лични нужди. В *Таблица 1* е предетавена основна информация относно лечебните растения, разпространени на територията на община Нови пазар. Предвид факта, че Община Нови пазар не поддържа регистър на лечебните растения, тъй като количеството, което се събира от тях на територията й е ограничено, информацията за наличните количества е оскъдна.

Таблица 1. Раздел „Лечебни растения" към Общинската програма за опазване на околната среда на община Нови пазар за периода 2021-2027 г.

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл. 5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл. 6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
1	**Коприва** Urtica urens L.	• Край пътища • В населените места	по петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Стрък, лист – 110 500 Корен – 10 000	85 000 (70%) 20 000 (70%)	Не е необходим 2 години	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находището
2	**Лайка** Tilia tomentosa Moench.	• Край пътища • В населените места	по единично	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Цвят – 9 000 Лист – 8 000	7 000 (80%) 5 500 (70%)	Не е необходим Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находището
3	**Трънка** Prunus spinosa L.	• селски пътища • пасища	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Плод – 15 000	12 000 (80%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находището
4	**Шипки** Rosa corymbifera Borkh.	• Край пътища • Ниви • Пасища	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Плод – 32 000 Цвят – 1 000	25 000 (80%) 800 (80%)	Не е необходим Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находището
5	**Глог обикновен** Crataegus monogyna Jacq.	• Край пътища	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Плод – 9 000 Лист – 2 000 Цвят – 1 250	7 000 (80%) 1 400 (70%) 1 000 (80%)	Не е необходим Не е необходим Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находището
6	**Бял черен /кичурчовита/** Sambucus nigra L.	• Край пътища • Храсталаци • Гористи местности	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Цвят – 8 000 Плод – 2 400 Лист – 2 000	5 600 (70%) 1 650 (70%) 1 400 (70%)	Не е необходим Не е необходим Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находището
7	**Бял пясък (балък)**	• Край пътища	по петна	Не е защитен	лични нужди,	Плод – 8 000	6 400 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл. 5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на въстановяване съгл. чл. 6 от Наредба №2, гадина	Мерки за опазване
	Sambucus ebulus L.	• В населени места		вид	стопански цели				със средства недопускащи увреждане на находищата
8	**Бял равнец** Achillea millefolium gr.	• Край пътища, пасища	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Стрък – 2 900	2 000 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
9	**Мащерка** Thymus longifolia-tus	• Полини • Пасища • Край селски пътища	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Стрък – 1 500	1 000 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
10	**Овчарска торбичка** Capsella bursa-pastoris (L.) Medic.	• Край пътища • Пасища • Обработваеми площи	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Стрък – 1 500	1 000 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
11	**Смрадлика** Cotinus coggygria Scop.	• Горнези местности • Край селски пътища	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Лист – 6 000	4 200 (70%)	1 година	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
12	**Лечебна лайка** Chamomilla suaveolens Rydb.	• Пасища • Полини • Край селски пътища • В населените места • Като плевел в житни посеви	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Цвят – 2 900	2 000 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
13	**Трицветна теменуга** Viola tricolor L.	• Тревисти местности • Край пътища	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Стрък – 1 250	850 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на опаз	Допустимо ползване	Приемани количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл. 5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл. 6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
		• Като плевел в обработваеми площи							на находищата
14	**Двулистна уста обикновена** Leonurus cardiaca L.	• Около населените места	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Стрък – 1 500	1 000 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане
15	**Метличина синя** Centaurea cyanus L.	• Горести местности • Ливади • Ниви • Като плевел в обработваеми площи	по единично	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Цвят – 1 500	1 000 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
16	**Конски кестен обикновен** Aesculus hippocastanum L.	• Повсеместно	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Плод – 6 000 Лист – 4 300	4 800 (80%) 3 000 (70%)	Не е необходим Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
17	**Червен кантарион** Centaurium erythraea Rafn.	• Горести местности	по единично	Не е защитен вид	ограничен	Стрък – 1 500	1 000 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
18	**Кукувича прежда /жълта трева/** Cuscuta europaea L.	• Като плевел в ниви, храсталаци	на петна	Не е защитен вид	ограничен	Стрък – 2 200	1 500 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
19	**Лилак обикновен** Syringa vulgaris L.	• В населените места • Край селски пътища	по единично	Не е защитен вид	ограничен	Цвят – 1 600	1 200 (80%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл. 5 от Наредба №2, кг. (7%)	Период на възстановяване съгл. чл. 9 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
20	**Зърнен** Geranium macrorrhizum L.	• Като градинско растение • Горести местности	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Стрък – 1 500	1 000 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
21	**Копър** Anethum graveolens L.	• Градинско растение	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Стрък – 1 900	1 300 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
22	**Глухарче обикновено** Taraxacum officinale Web.	• Зелени площи в населените места • Пасища • Тревисти местности	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Стрък – 25 000	17 000 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане
23	**Детелина ливадна** Trifolium pratense L.	• Пасища • Край селски пътища • Храсталаци	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Стрък – 1 500	1 000 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
24	**Лук змиев /Лопурда/** Allium ursinum L.	• Горести местности • Сенчести поляни	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Стрък – 18 000	12 000 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
25	**Бодил магарешки** Carduus acanthoides L.	• Около населените места • Като плевел в необработени ниви	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Стрък – 4 300	3 000 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
26	**Мента обикновена**	• В градини • Като подправка	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански	Стрък, лист – 2 000	1 400 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо вземане	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл. 5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл. 6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
	(джоджен/ Mentha spicata L.	растение			цели				недопускащи упреждане на находищата
27	**Лечебна маточина** Melissa officinalis	• Гористи местности • В околностите на населените места • Край селски пътища	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Стрък – 6 000	4 200 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи упреждане на находищата
28	**Живовлек** Plantago major L.	• Край населените места • Пасища • Тревисти местности	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Лист – 9 000	6 000 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи упреждане на находищата
29	**Жълт кантарион /звъника/** Hypericum Perforatum	• Край селски пътища, пасища • Гористи местности • Храстолаци	на петна	Не е защитен вид	отрицателен	Стрък – 7 000	4 500 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи упреждане на находищата
30	**Бръшлян** Hedera helix L.	• Гористи местности • В населените места	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Лист – 9 000	6 500 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи упреждане на находищата
31	**Лечебна комуница** Meliotus officinalis Pal.	• Край пътища извън населените места	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Стрък – 3 000	2 000 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи упреждане на находищата
32	**Сива жлъчка** Cichorium intybus	• Пасища • Гористи и	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански	Цвят – 2 000	1 400 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл. 5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл. 4 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
		тревисти местности • Изоставени места около селища и пътища			цели				недопускане унищожаване на находищата
33	**Лепка** Galium aparine	• Около селски пътища • Пасища	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Стрък – 1 500	1 000 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи унищожаване на находищата
34	**Лоска** Corylus	• Около селски пътища • Горести местности	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Корн – 2 500 Лист – 2 500 Стъблени пъпки – 6 000	1 000 (40%) 1 000 (40%) 2 000 (40%)	Не е необходим Не е необходим Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи унищожаване на находищата
35	**Повеница** Convolvulus arvensis	• Около селски пътища • Пасища • Като плевел в ниви	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Стрък – 3 000	2 000 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи унищожаване на находищата
36	**Пелин** Artemisia vulgaris	• Около селски пътища • Пасища	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Стрък – 1 500	1 000 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи унищожаване на находищата
37	**Репей** Arctium	• Около селски пътища • Пасища	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Корн – 1 500	1 000 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи унищожаване на находищата
38	**Драка обикновена** Cornus mas L.	• Горести местности	по единично	Не е защитен вид	лични нужди, стопански	Плод – 20 000	16 000 (80%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл. 5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл. 6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
		• В населените места • Край селски пътища			цели				недопускащи увреждане на находищата
39	**Киселица** Malus sylvestris Mill.	• Горести местности • Край селски пътища	по единично	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Пазар – 20 000	16 000 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
40	**Пчелников обикновен лечелник/** Marrubium Vulgare L.	• Край пътища • Тревисти местности	на петна	Не е защитен вид	лични нужди, стопански цели	Стрък – 5 000	2 000 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Източник: Общинска администрация – Нови пазар, ДГС – Нови пазар

III. Анализ на дейностите за опазване на екосистемите и ресурсите от лечебни растения, за осигуряване на устойчивото им ползване

Ползването на лечебните растения и техните ресурси включва:

1/ събирането на билки от диворастящи и култивирани лечебни растения;

2/ придобиването на билки за първична обработка или преработка;

3/ събирането на генетичен материал от диворастящи лечебни растения за култивиране, за опазване при условия извън естествената среда на лечебните растения или за възстановяване на други места в природата.

Събирането на билки от естествените находища на лечебни растения на територията на община Нови пазар се извършва съобразно изискванията на Закона за лечебните растения и настоящата програма.

Ползването на лечебните растения, представляващо стопанска дейност, се извършва въз основа на позволително за ползване, издадено по реда на Закона за лечебните растения. Позволително не се изисква при събиране на билки за лични нужди от земи, гори и водни обекти - общинска собственост. Позволително не се изисква и когато лечебните растения са култивирани от собственици или ползватели на земи, гори или водни обекти, освен когато са култивирани от общината. Позволителното задължително придружава събраните билки до и в билкозаготвителния пункт и складовете към него.

Съгласно чл. 22 от Закона за лечебните растения позволително за ползване на лечебните растения се издава от:

1. директора на държавното горско стопанство или на държавното ловно стопанство в определения им териториален обхват - когато ползването е от горски територии - държавна собственост, както и за такива, предоставени им за управление въз основа на договор - след заплащане на такса в държавното горско стопанство или в държавното ловно стопанство;

2. кмета на общината, когато ползването е от:

а) земеделски земи от поземления фонд и такива, включени в строителните граници на населените места - общинска собственост, след заплащане на такса в общината;

б) територии в строителните граници на населените места - общинска собственост, независимо от предназначението им, след заплащане на такса в общината;

в) земеделски земи от поземления фонд - частна собственост; позволително се издава на собственика/арендатора или упълномощено от него лице, без заплащане на такса с възможност за преотстъпването му на трети лица - възмездно или безвъзмездно, при свободно договаряне;

3. лице с висше лесовъдско образование, оправомощено от кмета на съответната община и регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика - за горските територии - общинска собственост, след заплащане на такса в общината, както и за такива, предоставени на общината за управление въз основа на договор;

4. лице с висше лесовъдско образование, регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика - за горски територии, за което горско сдружение е сключило договор;

5. лице с висше лесовъдско образование, регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика - за горските територии извън посочените в т. 1 и 5, за които собственикът има сключен договор за конкретния имот.

РИОСВ – Шумен осъществява контрол върху издадените позволителни за ползване на лечебните растения.

Съгласно чл. 24, ал. 1 от Закона за лечебните растения таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - държавна собственост, се определят с тарифа, одобрена от Министерския съвет. Таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - общинска собственост, се определят от съответните общински съвети в размер не по-голям от размера на таксите по ал. 1.

Таксите постъпват в бюджета на общината и се изразходват за: плановите документи; дейности по поддържането и възстановяването на лечебни растения и техните находища; научни изследвания и наблюдение на лечебните растения; изграждане и поддържане на специализираните: карта, регистър и информационна система за лечебните растения; култивиране и преработка на лечебните растения; обучение, издаване на образователни материали, провеждане на конференции по лечебни растения; други дейности, свързани с управлението и контрола по Закона за лечебните растения.

Съгласно Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги, предоставяни от Община Нови пазар е определена такса за издаване на позволително по чл. 22 от Закона за лечебните растения (ЗЛР) за ползване на лечебни

растения от земи, води и водни обекти общинска собственост в размер на 3.00 лв, както и са определени такси за ползване на лечебни растения от земи, гори, води, водни обекти и териториите в строителни граници на населените места.

Съгласно чл. 26 от Закона за лечебните растения позволителното за ползване се издава на билкозаготвител - юридическо лице, или на физическо лице, което събира билки за продажба или генетичен материал от лечебни растения, и определя:

1. вида на ползването;
2. разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части;
3. района или конкретното находище;
4. начина на ползване;
5. срока на ползване;
6. други условия, свързани с опазване на находището;
7. лицата, извършващи ползването, ако те са различни от титуляря на позволителното.

Когато позволителното е издадено на билкозаготвител - юридическо лице, в него поименно се записват физическите лица, с които той организира събирането; брят на тези лица не може да бъде по-голям от 20 души.

Позволителното се издава преди осъществяване на ползването.

Когато позволителното е издадено на билкозаготвител - юридическо лице, в него поименно се записват физическите лица, с които той организира събирането; броят на тези лица не може да бъде по-голям от 20 души.

Позволителното се издава преди осъществяване на ползването.

Билкозаготвителят е длъжен:

1. да уведоми съответната регионална инспекция по околната среда и водите за организираните от него билкозаготвителни пунктове и складове за билки до започване на дейността в тях;

2. да изкупува само билки, за които е издадено позволително от компетентните за това органи или удостоверение за култивиране;

3. да съхранява позволителните и/или удостоверенията по т. 2 в срок до 31 март на следващата календарна година;

4. да води книга за изкупените, реализираните и наличните количества билки, регистрирана в регионалната инспекция по околната среда и водите;

5. да осигурява достъп на контролните органи по Закона за лечебните растения за проверка на наличните или намиращите се в процес на първична обработка билки и на необходимата документация;

6. до 20 януари да представя в съответната регионална инспекция по околната среда и водите обобщена информация за изкупените, обработените и реализираните през предходната година билки и техния произход по позволително, както и за складовите наличности.

По данни на общинска администрация - Нови пазар за периода 2014-2017 г са издадени 7 бр. позволителни за ползване на лечебни растения на територията на общината, като през 2014 г. са издадени 3 позволителни, 2015 г. – 2, 2016 г. – 1 и 2017 г. – 1.

При издаване на позволителните са спазени следните условия:

✓ Период за ползване: Листа – преди цъфтеж. Цветове – в началото на цъфтежа или при пълен цъфтеж;

✓ Начин на ползване: Листа – чрез отрязване на целите облистени стъбла и последващо отделяне на листата. Цветове – чрез откъсване или отрязване на целите съцветия;

✓ Препоръчителни инструменти: режещи инструменти (ножици, сърп, нож) - да бъдат без ръжда по режещите повърхности;

✓ Изисквания за опазване на находището: да не се допуска увреждане на други части на растенията и други растения. Да не се чупят и кършат безразборно клоните на дърветата.

Ползвателят на позволителното за ползване на лечебни растения е длъжен:

✓ Да не допуска ползване на лечебните растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на находищата;

✓ Да не допуска ползване на защитени от закона лечебни растения;

✓ Да почиства прилежащите територии след приключване на ползването;

✓ След изтичането на посочените в позволителното срокове да не се разпорежда с останалите недобити лечебни растения, които заедно със заплатените такси остават за общината;

- ✓ При извършване на ползването да носи винаги в себе си разрешителното.

Когато билките са добити от култивирани насаждения, според нормативните изисквания те се придружават от удостоверения, за които все още няма утвърдена законова форма. Тези удостоверения се издават от Кмета на общината след проверки, които установяват дали количеството на добитите билки отговаря на площта на култивираните насаждения - така може да се прецени, дали не са използвани билки от естествени находища, което е важно за тези лечебните растения, които са защитени или са под специален режим на опазване и ползване.

Съгласно Заповед № РД-56/01.02.2018 г. на Министъра на околната среда и водите на основание на чл. 10, ал. 1, 2 и 3 от Закона за лечебните растения са определени допустими за събиране от естествените находища, извън територията на националните паркове, количества от следните видове билки: Божур червен *(Paeonia peregrina Mill.)*, Зърнастец елшовиден *(Frangula alnus Mill.)*, Иглика лечебна *(Primula veris L.)*, Катарника, Пелин бял *(Artemisia alba Turra)*, Лазаркиня, Еньовче ароматно *(Galium odoratum (L.) Scop.)*, Лудо биле, Старо биле *(Atropa belladonna L.)*, Риплист лечебен *(Betonica officinalis L.)*, Решетка безстъблена *(Carlina acanthifolia All.)*, Тлъстига лютива, Жълто прозорче *(Sedum acre L.)*, Трън кисел *(Berberis vulgaris L.)*, Шапиче *(Alchemilla vulgaris complex)*.

Със заповедта на Министъра на околната среда и водите се забранява събирането в националните паркове на горепосочените видове лечебни растения. Забранява се и разпределението на билки от горепосочените видове лечебни растения на билкозаготовителни пунктове, които не отговарят на изискванията на Наредба №5 от 19.07.2004 г. на МЗ, обн. ДВ, бр. 85 от 28.09.2004 г.

На територията на цялата страна е забранено събирането на билки от следните видове лечебни растения от естествените им находища: Бенедиктински трън, пресечка *(Chicus benedictus L.)*, Волски език *(Phyllitis scolopendrium (L.) Newm.)*, Горицвет пролетен *(Adonis vernalis L.)*, Дилянка лечебна, валериана *(Valeriana officinalis L.)*, Залист бодлив *(Ruscus aculeatus L.)*, Изтравниче, страшниче *(Asplenium trichomanes L.)*, Исландски лишей *(Cetraria islandica (L.) Ach.)*, Исоп лечебен *(Hyssopus officinalisL. ssp.aristatus)*, Какула едроцветна *(Salvia tomentosa Mill.)*, Копитник *(Asarum europaeum L.)*, Мечо грозде *(Arctostaphyllos uva-ursi (L.) Spreng)*, Момина сълза *(Convallaria majalis L.)*, Оман бял *(Inula helenium L.)*, Пачаронка жълта, жълт мак *(Glaucinum Flavum*

Crantz), Пелин сантонитов *(Artemisia santonicum L.)*, Пирински/Мурсалски/Алибэтушки чай *(Sideritis scaedica Grisb.)*, Пищелка панчичева *(Angelica pancici Vand)*, Плаун бухалковиден *(Lycopodium clavatum L.)*, Риган бял *(Origanum vulgare L. Ssp. Hirtum (Link) letswaart)*, Ружа лечебна *(Althaea officinalis L.)*, Салеп *(Orchis sp. diversa)*, Смил жълт *(Helichrysum arenarium (L.) Moech.)*, Хуперция иглолистна, плаун обикновен *(Huperziainundata (L.) Bernh = L.selago)*, Цистозира *(Cystoseira barbata (Good e: Vood) Ag.)*.

Посочените в заповедта на Министъра на околната среда и водите ограничения и забрани не се отнасят за количествата билки, събирани за лични нужди.[1]

Под режим на опазване и регулирано ползване от природата са лечебни растения, посочени в приложение № 4 на Закона за опазване на биологичното разнообразие:

1. Бодлив залист, рускус *(Ruscus aculeatus)*
2. Подезичен залист, мишин трън *(Ruscus hipoglossum)*
3. Момкова сълза *(Polygonatum officinale)*
4. Блатно ковиче *(Leucojum aestivum)*
5. Иглика *(Primula vulgaris)*
6. Червен божур *(Peonia peregrina)*
7. Есенен минзухар *(Crocus pallasii)*
8. Лечебна зайча сянка (*Asparagus officinalis)*
9. Залист бодлив *(Ruscus aculeatus)*
10. Синчец обикновен *(Scilla bifolia)*

Традиционни видове лечебни растения, подложени на ползване:

1. Горска ягода *(Fragaria vesca)*
2. Червен кантарион *(Centaurium erythrea)*
3. Мащерка *(Thymus)*
4. Подъбиче *(Thorncroftia Thuspeinanta)*

---

[1]Съгласно Закона за лечебните растения **билки за лични нужди** са количества билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден, както следва: корени, коренища, луковици или грудки - до 1 кг; стръкове - до 2 кг; листа - до 1 кг; кори - до 0,5 кг; цветове - до 0,5 кг; семена - до 0,1 кг; плодове - до 10 кг; пъпки - до 0,5 кг; талус - до 1 кг.

IV. Приоритетни мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения, включително на редки или застрашени от изчезване видове

Лечебните растения в естествените им находища се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване.

Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси. То включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете.

Като основна причина за намаляване на лечебните растения е тяхната свръх експлоатация, неправилно събиране, липсата на период на възстановяване на популациите, прекомерната паша на едър и дребен добитък и др.

Опазването на лечебните растения е отговорност както на местните власти, издаващи позволителни и осъществяващи контрол, така и на ползвателите.

Поради тази причина за изпълнение целите на ПООС 2021-2027 г. ще бъдат предприети следните мерки:

- Осъществяване на контрол за недопускане на ползване на лечебни растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на находищата;
- Запознаване на жителите на общината чрез кметовете на кметства със заповедите на Министъра на околната среда и водите, относно специалния режим на опазване и ползване на лечебните растения през съответната година и осъществяване на контрол по нейното изпълнение;
- Запознаване на ползвателите на лечебни растения с техните задължения и отговорности;
- Предоставяне на собствениците и ползвателите на земеделски земи на наличната информация за лечебните растения на територията на общината, за пригодността на земята за отглеждането им, както и информация за задълженията и препоръките относно земеползването, включително използване на екологосъобразни технологии за отглеждане, свързани с лечебните растения в общината;
- Даване на указания, относно начина на ползване на лечебните растения на територията на община Нови пазар, както и правилата и изискванията за събиране на

билки или генетичен материал от лечебни растения, регламентирани с наредбата по чл. 27 от Закона за лечебните растения;

- Приемане на образци от Общински съвет за удостоверения съгласно Закона за лечебните растения;
- Извършване на постоянни проверки на място (пунктове, пазари) за спазване на условията, посочени в позволителните за ползване на лечебни растения;
- Определяне на режим за ползване на находищата при наличие на увреждане на същите;
- Предписания към собствениците на земи, гори, води или водни обекти, около които има находища на лечебни растения, недопускане увреждането на естествените находища при използването на пестициди и минерални торове;
- Забраняване ползването на лечебните растения по начини и със средства, които водят до увреждане на находищата им, намаляване на техните ресурси, затруднено възстановяване на популациите им или намаляване на тяхното биологично разнообразие, както и в нарушение на наредбата по чл. 27 от Закона за лечебните растения;
- Участие на обществеността по вземането на решения, във връзка с опазването на лечебните растения на територията на общината;
- Недопускане на палене на стърнища и предотвратяване на горски пожари.

V. Избор и регламент на територии, които не са защитени, но изискват подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях

На територията на община Нови пазар не се намират защитени зони и защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии.

VI. Предложения за разработване на местни нормативни актове за начините на земеползване съобразно изискванията на нормативните актове и плановите документи от по-висока степен

В Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги, предоставяни от Община Нови пазар, както и приложенията към нея, са определени начините за земеползване и издаване на позволително за ползване на

лечебни растения, лицата, на които се издават, както и таксите, които се заплащат за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти – общинска собственост.

Към настоящия момент няма предложения за тяхната актуализация и е целесъобразно тази информация да остане в настоящата Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги, предоставяни от Общината.

Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Нови пазар за периода 2021-2027 г.

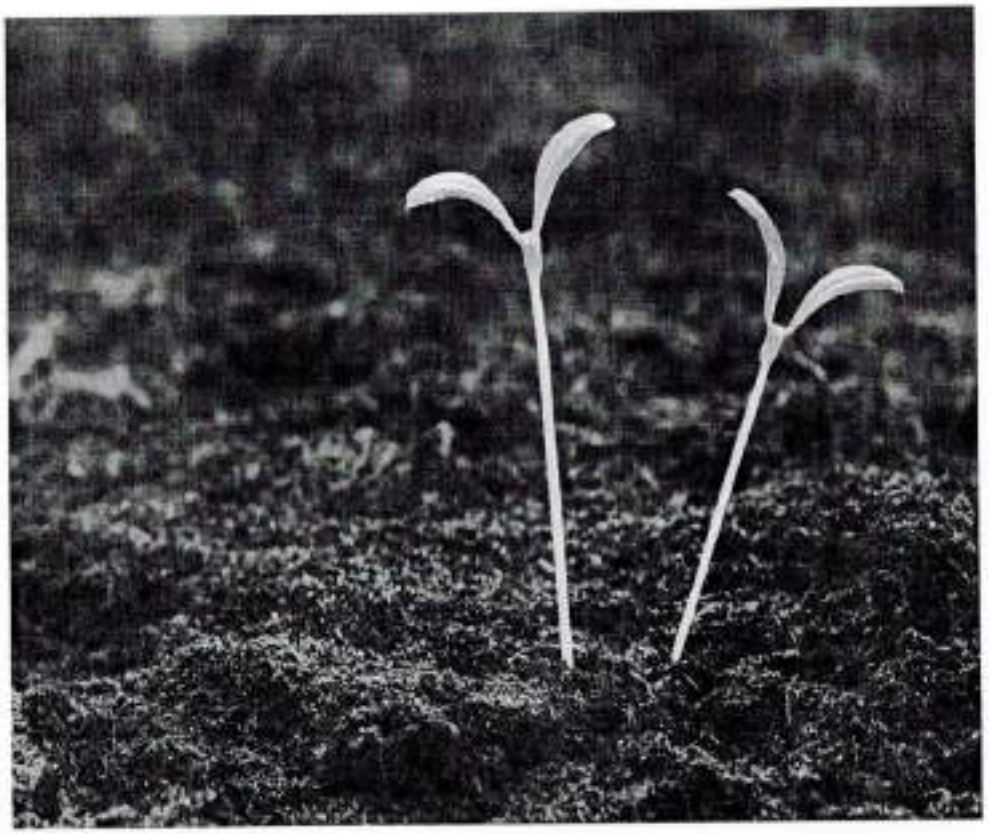

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ 2
СПИСЪК С ИЗПОЛЗВАНИ ТАБЛИЦИ 3
СПИСЪК С ИЗПОЛЗВАНИ КАРТИ 3
СПИСЪК С ИЗПОЛЗВАНИ ФИГУРИ 3
СПИСЪК С ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ 3
I. ВЪВЕДЕНИЕ 4
II. ЦЕЛИ И ПРИНЦИПИ НА ПРОГРАМАТА 5
III. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО НА ПОЧВИТЕ И НА ИЗТОЧНИЦИТЕ, КОИТО ГИ УВРЕЖДАТ ПО СЕКТОРИ НА НАЦИОНАЛНОТО СТОПАНСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР 6
1. Характеристика на почвите 6
2. Фактори за образуването на почвите 7
2.1. Абиотични фактори 7
2.2. Биотични фактори 8
3. Характеристика на основните почвени типове на територията на община Нови пазар 8
4. Основни процеси, които увреждат почвите и насоки за тяхното ограничаване 11
5. Състояние на почвите на територията на община Нови пазар 17
6. Основни изводи от анализа 21
IV. SWOT АНАЛИЗ 21
V. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ПО ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ПОЧВИТЕ 23
1. Предизвикателства 23
2. Стратегически цели и приоритети 24
3. Очаквани резултати 24
VI. СРЕДСТВА ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ 25
VII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ 25
VIII. СХЕМА ЗА ОРГАНИЗАЦИЯ, НАБЛЮДЕНИЕ И ОТЧИТАНЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА ЗА ДЕЙСТВИЕ 32
IX. ОЦЕНКА НА РЕЗУЛТАТИТЕ И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАНА ЗА ДЕЙСТВИЕ 34

СПИСЪК С ИЗПОЛЗВАНИ ТАБЛИЦИ

Таблица №1. SWOT-анализ на почвите на община Нови пазар 22
Таблица №2. План за действие на ПОУПВП Нови пазар 2021-2027 г. 26

****

СПИСЪК С ИЗПОЛЗВАНИ КАРТИ

Карта №1. Почвени типове в България 9
Карта №2. Текстурни класове на почвите в България 10
Карта №3. Общините в България, с риск към атмосферно засушаване 15
Карта №4. Общините в България, с риск към почвено засушаване 15
Карта №5. Общините в България, с риск към почвено-атмосферно засушаване 16

****

СПИСЪК С ИЗПОЛЗВАНИ ФИГУРИ

Фигура №1. Разпределение на финансовия ресурс по приоритети на програмата 31

****

СПИСЪК С ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
НСИ	Национален статистически институт
ПОУПВП	Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите (ПОУПВП) на община Нови пазар за периода 2021-2027 г. е разработена в изпълнение на чл. 26 от Закона за почвите. Тя е неразделна част от Общинската програма за опазване на околната среда за периода 2021-2027 г.

ПОУПВП на община Нови пазар обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на общините в съответствие с нормативните документи - опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

ПОУПВП е разработена за период, който да съвпада с периода на действие на Общинската програма за опазване на околната среда за периода 2021-2027 г. и е в съответствие с периода на действие на Планът за интегрирано развитие на община Нови пазар 2021-2027 г.

Програмата подлежи на евентуална актуализация при всяка значима промяна на екологичното законодателство или в приоритетите на региона/общината във връзка с политиката по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

Разработената програма е в съответствие със следните стратегически документи:

- Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на функциите на почвите 2020-2030 г.;
- Национална програма за развитие: България 2030;
- Национална стратегия за околна среда 2009-2018 г.;
- Национална Стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2020 г.;
- План за интегрирано развитие на община Нови пазар 2021-2027 г.;
- Програмата за опазване на околната среда на община Нови пазар за периода 2021-2027 г.;
- Стратегически план за развитие на горския сектор 2014-2023 г.;
- Национална програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Република България 2007-2013 г. – актуализация за програмен период 2014-2020 г.;

Програмата е разработена при следните ограничения:

- Липса на Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на област Шумен за периода до 2027 г.;
- Липса на методически указания и/или подноративна рамка за изготвянето на общински програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите;
- Липса на регистър на площите с увредени почви.
- При разработката на програмата са използвани и следните закони и наредби, както и стратегически документи с международен и национален характер:
- Закон за почвите;

- Закон за опазване на околната среда;
- Наредба за управление на отпадъците на територията на Община Нови пазар.

II. ЦЕЛИ И ПРИНЦИПИ НА ПРОГРАМАТА

Основните цели на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите (ПОУПВП) на община Нови пазар за периода 2021-2027 г. са:

1. трайно запазване на функциите на почвите;

2. предотвратяване на увреждането на почвите и нарушаването на техните функции;

3. смекчаване на въздействието на заплахите за увреждането на почвите и възстановяване на нарушените им функции.

Това ще стане чрез идентифициране и анализиране на проблемите в областта на ползването на земеделските земи, намиране на решения за тях, устойчиво използване на почвените ресурси, обединяване на усилията на местната администрация, НПО, бизнеса и гражданите на територията на община Нови пазар. След това ще бъдат набелязани мерките и проектите, които Общината ще изпълнява.

Опазването, ползването и възстановяването на почвите се основават на следните ***принципи***:

1. екосистемен и интегриран подход;

2. устойчиво ползване на почвите;

3. приоритет на превантивния контрол за предотвратяване или ограничаване увреждането на почвите и на техните функции;

4. прилагане на добри практики при ползването на почвите;

5. замърсителят плаща за причинените вреди;

6. информираност на обществеността за екологичните и икономическите ползи от опазването на почвите от увреждане и за мерките за опазването им.

Основните ***критерии*** при определяне на приоритетите в Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Нови пазар са:

1. устойчиво ползване на почвите като природен ресурс;

2. опазване и подобряване на почвеното плодородие;

3. намаляване на вредните последствия върху почвите, предизвикани от природни процеси и явления и антропогенни фактори;

4. предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве и опазване на другите компоненти на околната среда;

5. спазване принципите на устойчивото развитие, включително принципите на биологичното земеделие;

6. възстановяване на нарушените функции на почвите;

7. задължения, поети от държавата по международни актове, отнасящи се до почвите.

III. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО НА ПОЧВИТЕ И НА ИЗТОЧНИЦИТЕ, КОИТО ГИ УВРЕЖДАТ ПО СЕКТОРИ НА НАЦИОНАЛНОТО СТОПАНСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР

Почвите са национално богатство, ограничен, незаменим и практически невъзстановим природен ресурс, изпълняващи редица функции, важни за равновесието на природата и човешкото общество. По тази причина опазването им е приоритет и задължение на държавните и общинските органи и на физическите и юридическите лица.

Почвата е един от важните природни ресурси, основа за съществуването на хората, животните и растенията. В природните или управляеми от човека екосистеми тя изпълнява определени функции:

- осигурява среда за развитието на растенията и реализирането на тяхната биопродуктивност, регулира и разпределя водния отток;
- съхранява водата и служи като буфер на околната среда, като инактивира или разрушава екологично опасните субстанции;
- съхранява и трансформира минерали, органични вещества, енергия и различни химически вещества;
- източник е на суровини като глина, пясък, торф.

Почвата поддържа генетичните ресурси и е среда на обитание за многобройни живи организми. Тя е физическа основа на социално-икономическата структура на човешкото общество, източник е на сурови материали и съхранява геогенното и културно наследство на човечеството.

1. Характеристика на почвите

Почвата представлява сложна природна система изградена от минерални частици, органични вещества, вода, газове, макро- и микроорганизми.

Минералните частици образуват основната маса на почвата, а органичните вещества съставляват 10-20% от химичния състав на почвата. Те са резултат от жизнената дейност на растителните и животински видове. Във почвата са разпространени във вид на торф /растителни остатъци/ и хумус /разложено органично вещество/. Хумусът заедно със съдържанието на вода и газове определя нейното плодородие. Съдържанието на хумус в някои почви може да достигне до 90% от общото съдържание на органичните вещества. Характерно е неговото бавно разлагане от микроорганизмите, което позволява натрупването му в значителни количества в почвата. Той е източник на хранителни вещества за растенията, тъй като при разлагането му се освобождава въглероден двуокис, нитрати, фосфати. Тези съединения са лесно усвоими от растенията. Хумусът, образуван в горния почвен слой се отнася от инфилтриращата в почвата вода в по-долните хоризонти. Чрез обработка на почвата, той заедно с разтворените химични вещества се изнася отново на повърхността.

Почвената покривка е особено важен компонент на природната среда. Образувана в продължение на милиони години, тя се явява огледало за състоянието на ландшафтите и в нея се отразяват и пречупват взаимовръзките между останалите компоненти на природната среда /скали, води, климат, растителност, дейност на човека/.

Без почвена покривка е невъзможно съществуването и вегетацията на естествената и културна растителност и природата ни би представлявала една голяма пустош. Почвената покривка е междинно спояващо звено между геолого-геморфоложката основа, климатичните условия, динамиката на водата и вегетацията на растенията.

Благодарение на своето плодородие почвената покривка се явява и много важен природен ресурс. Тя е средство и предмет на труда в селското стопанство. В резултат на дейността на човека плодородието на почвата може да променя /увеличава или намалява/ или да се запазва. Различават се три вида плодородие - естествено, потенциално и икономическо. Първото е свързано с наличието на хумус и други хранителни вещества, образували се през дългия период на естествено развитие на почвите. Потенциалното плодородие се свързва с възможностите за изкуствено увеличаване на хранителните вещества в почвата чрез добавяне на торове с естествен или изкуствен произход. Икономическото плодородие се изразява чрез стойността на произведените земеделски продукти от единица площ върху даден вид почва.

2. Фактори за образуването на почвите

2.1. Абиотични фактори

Абиотичните почвообразуващи фактори са скалната основа, релефа, климата, водите, растителността.

Почвообразувящата скала е материалът от който се образува почвата. Механичният, минералният и химичният състав на основната скала определят водните, физичните и химични свойства, както и хода на химичните процеси в почвата.

Климатът определя хоризонталното и вертикално разпространение на почвите. Той оказва влияние чрез климатичните елементи - температура на въздуха и валежите. Те от своя страна определят количеството на влага в почвата. Температурата на въздуха определя посоката и скоростта на физичните, химичните и физикохимични процеси в почвата. При по-висока температура процесите протичат с по-висока скорост и се увеличава дейността на почвените микроорганизми. Разлагането на органичните вещества и изветрянето на минералните частици протича при наличие на влага в почвата. Преовлажняването й води до забавяне на тези процеси.

Релефът, като климатообразуващ фактор определя вертикалното разпределение на почвите, а чрез надморската си височина, наклона на склоновете, експозицията, определя разпространението на плитките и дълбоки почви. При по-големите наклони, валежните води отнасят изветрителната кора. Поради това по склоновете почвената покривка е тънка или почти липсва. Обратно - дълбоките почви се образуват в равнините, низините и котловините.

Водите са важен фактор за протичане на всички почвообразуващи процеси - изветряне и ерозия. Наличието им обуславя образуването на някои от почвените типове.

2.2. Биотични фактори

Биотичните фактори са растенията, микро- и макроорганизмите в почвата.

Растителността се явява главен източник на органични остатъци в почвата. В зависимост от характера и в почвата се внасят различни по количество и химичен състав растителни остатъци. Те определят нейното плодородие. Горската растителност в България е повлияла за образуването на сивите горски почви, канелените горски почви и др. Тревистата растителност в сравнение с горската внася в почвата по-голямо количество органични вещества. Под нейно влияние са образувани едни от най-плодородните почви - черноземните, канелените, алувиално-ливадните и др., а блатната растителност определя образуването на смолниците.

Растителността определя водния и топлинния режим на почвата, определя нейната структура и я предпазва от ерозия.

Микро- и макро организмите участват в минерализацията на органичното вещество в почвата и я обогатяват с хранителни вещества, необходими за развитие на растенията.

3. Характеристика на основните почвени типове на територията на община Нови пазар

Почвената покривка на територията на община Нови пазар е обусловена от геоложкия строеж и отразява влиянието на континенталните климатични условия, релефа и растителната покривка.

Съгласно почвеното деление и почвената карта на България общината попада в Шуменско-Варненския район на карбонатните черноземи от Дунавската хълмиста равнина. Почвообразуващи скали са льосът и терциерните седименти и значително по-малко кредитните скали.

Разнообразието на геоложката основа и спецификата на хидро-климатичните условия определят характера на почвената покривка. В тясна връзка с льосовите наслаги и незначителните валежи от север на юг се проследява разпространението на типичните, излужените и оподзолените черноземи. Върху карбонатна основа по височините и при наличие на горска растителност са разпространени сивите горски и плитките карбонатни почви. В речните долини са разпространени азоналните алувиални почви. Едромащабните почвени картировки установяват разпространението на няколко почвени типове.

Карбонатните черноземи (calcic chernozems) са образувани върху песъкливо-глинести льосоподобни материали. Най-голямо разпространение имат средномощните карбонатни черноземи, заемащи обширни площи в района, южно от Нови пазар и с. Войвода. Слабомощните карбонатни черноземи имат ограничено разпространение югозападно от Нови пазар и източно от с. Енево.

Плитките и каменисти карбонатни черноземи (calcaric leptosols) са образувани върху твърди карбонатни скали. Разпространение са по склоповете на платото Стана.

Излужените черноземи (haplic chernozems) са развити по плата и вододелни била върху льосоподобни материали и еоценски глини. Представени са в района на платото Стана. Оподзолените черноземи (haplic phaeozems) се срещат като острови сред излужените черноземи и сивите горски почви, предимно в северната част на общината. Развити са върху льосоподобни материали.

Алувиално-ливадните почви (fluvisols) имат ограничено разпространение в заливните тераси на реките. Те се характеризират с наличието само на един генетичен хоризонт - хумусно-акумулативен, мощността, на които може силно да варира, от 10 до 80 см. Той се отличава най-вече с рохкавосложение, зърнесто-троховидна структура за целините и разпрашена за разораните площи. Под него следват пластове с различен петрографски и механичен състав. Някои от тези пластове (бивши хумусни хоризонти), погребани поради протичащите флувиално-акумулационни процеси, са интензивно хумусирани. На определена дълбочина профила на алувиално-ливадните почви е оголен, в зависимост от нивото на подпочвените води. Тези почви по механичен състав са разнообразни - от песъчливи до глинести, но преобладават по-леките разновидности. По архивни данни почвеният слой е от 0 до 0,5 м. от терена. *(виж Карта 1).*

Карта №1. Почвени типове в България

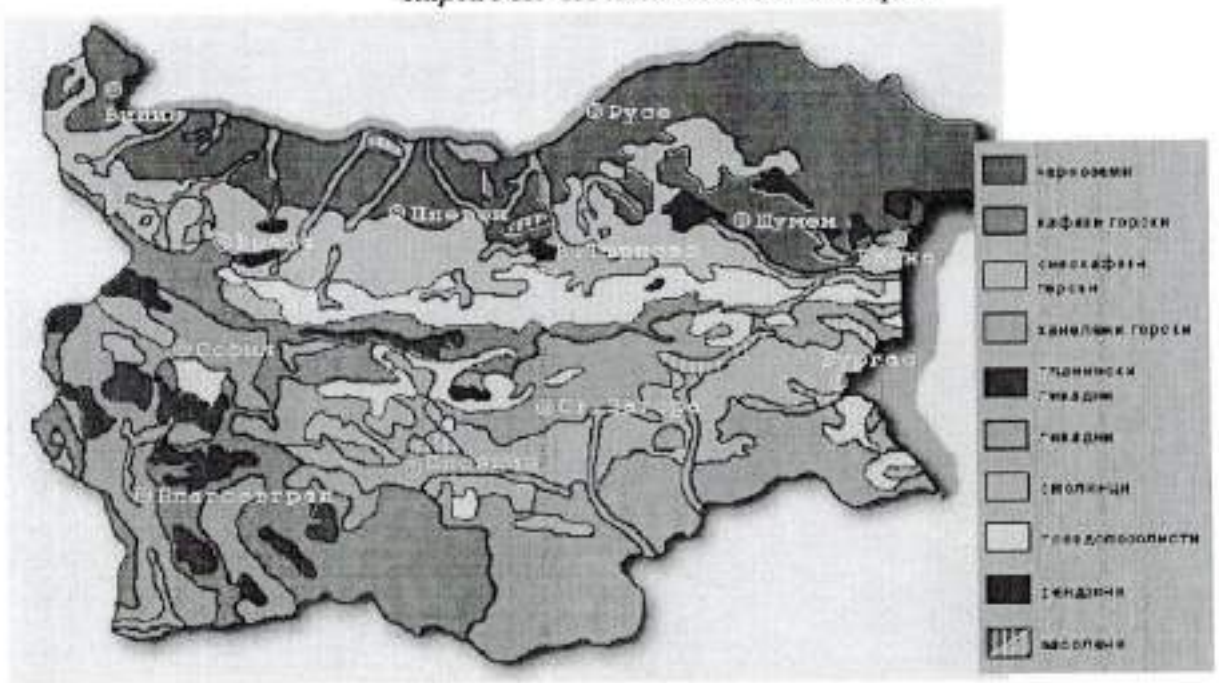

Източник: Агрохимични свойства на главните почвени типове в България (http://torove.bg/)

На Карта 2 са представени текстурните класове на почвите съгласно географската база почвени данни за България, разработена в JRC в Испра, Италия. Тези класове се формират въз основа съотношението на пясък и глина в даден почвен профил. В горната база фигурират 5 текстурни класа: **1** - <18% глина и >65% пясък; **2** - 18% < глина < 35% и пясък > 15%, или глина < 18% и 15% < пясък < 65%; **3** - < 35% глина и < 15 % пясък; **4** - 35% < глина < 60%; **5** - > 60% глина. Общоизвестно е, че при пясъка изпарението протича по-бързо, песъчливите почви изсъхват по-бързо и следователно са по-уязвими към засушаване, в сравнение с почвите, които съдържат по-големи количества глина. Текстурен клас 1 почти отсъства в България, но текстурен клас 2, освен в планинските райони, е представен в крайдунавските територии на северна България, както и някои части от северозападна България. На територията на община Нови пазар се наблюдават почви от текстурен клас 2 и 3.

Карта №2. Текстурни класове на почвите в България

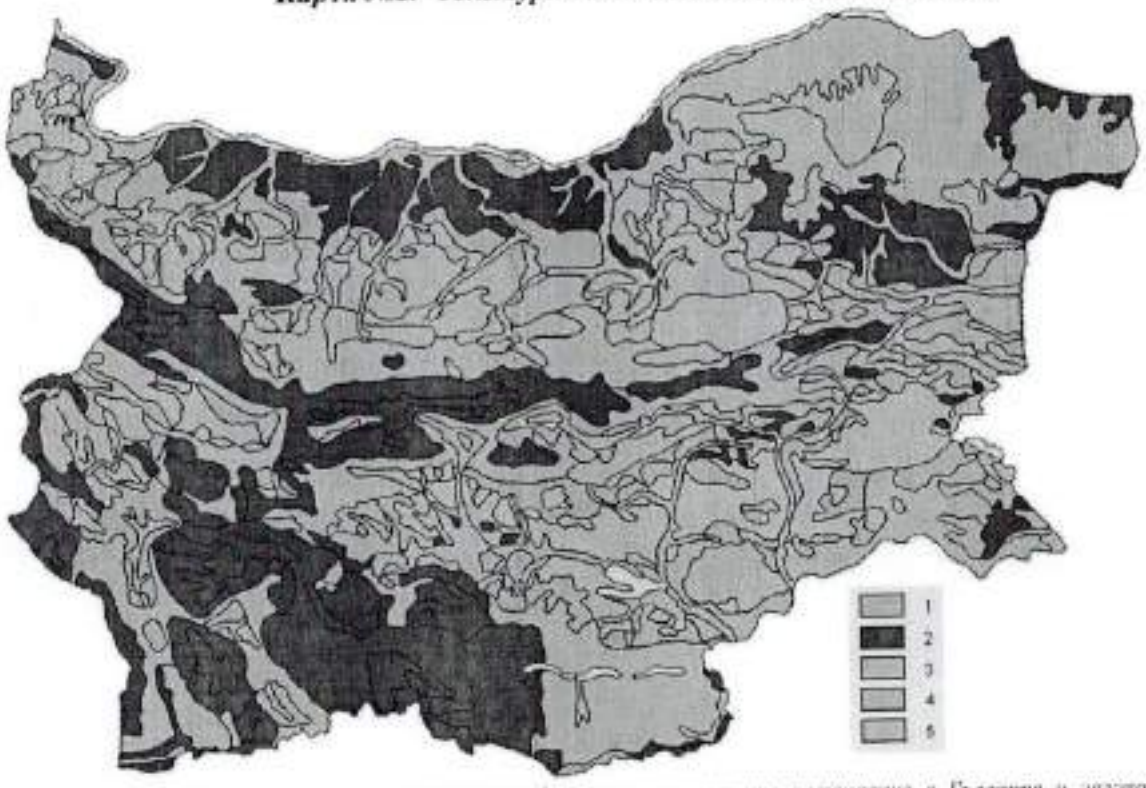

Източник: „Доклад за пространственото разпределение на почвеното засушаване в България и неговото териториално разпределение", проф. дфн Веселин Александров, Националният институт по хидрология и метеорология на БАН

Разработената в НИПА „Н. Пушкаров" – „Карта на агроекологичните райони в България" помага да се визуализират почвените райони и на тази база да се определят най-подходящите култури за производство.

4. Основни процеси, които увреждат почвите и насоки за тяхното ограничаване

Почвите са приемник на всички вредни въздействия в околната среда и като такива създават потенциален риск за здравето на населението. Степента на замърсяване и разрушаване на почвите се обуславя от промишлеността, транспорта, прекомерното използване на изкуствени торове и пестициди в земеделието, естествените процеси (ветрова ерозия, други екзогенни фактори), експлоатацията на подземни богатства и депонирането на отпадъци.

Увреждането на почвите е процес на настъпване на неблагоприятни промени в строежа и/или физико-химичните им свойства, водещ до нарушаване на основните им функции. Причините могат да бъдат природни и/или антропогенни.

В чл. 12 от Закона за почвите (Обн. ДВ. бр. 89 от 6 Ноември 2007 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.98 от 27 Ноември 2018 г.) са посочени следните видове процеси, които увреждат почвите:

1. ерозия;
2. вкисляване;
3. засоляване;
4. уплътняване;
5. намаляване на почвеното органично вещество;
6. замърсяване;
7. запечатване;
8. свлачища;
9. заблатяване

Ерозия на почвите е физично явление, свързано с отделяне и пренасяне на почвени частици чрез вятър, дъждовни и поливни води при протичане на естествени процеси и/или въздействие на антропогенни фактори. Загубата на почвен материал оказва съществено влияние ***върху функциите на почвата***, както в мястото на проявлението на ерозията, така и върху прилежащите територии. Ерозираните земи са със скъсен почвен профил, изветрена повърхност, често набраздена от линейни ерозионни форми и води до силно намаляване на плодородието на почвата. Поради това тя е един от най-сериозните глобални фактори за деградация и опустиняване на почвите. Природните и стопанските условия на територията на България създават предпоставки за разпространението на водна, ветрова и ирригационна ерозия. Наред с природно обусловените фактори, степента на проявление на почвената ерозия зависи и от човешката дейност. Неправилната обработка на почвата, обезлесяването и горските пожари също са съществени фактори, оказващи влияние върху този процес. Провежданите мероприятия за борба с това вредно явление са агротехнически, лесотехнически и хидротехнически.

Вкисляване е естествено протичащ процес, чиято интензивност зависи и от антропогенни фактори и води до увеличаване киселинността на почвите.

Засоляване на почвите е процес, при който се увеличава съдържанието на водоразтворимите соли, с което се увеличава обемът на натрий и магнезий в почвите и се оказва негативно влияние на техните свойства, респективно на продуктивния им потенциал. Подобряването на засолените почви е свързано със значителни капиталовложения, тъй като е възможно да се постигне след дренирване на почвите, а също и с прилагането на други сложни агротехнически практики.

Уплътняване на почвата е физически процес на частично разрушаване на почвената структура и увеличаване на плътността, при което намалява водопропускливостта, увеличава се твърдостта, нарушава се почвената структура и се променя строежът на почвения профил. Основно се наблюдава при неправилно използване на селскостопански машини при неподходящи условия. Обработваемите земи са засегнати от уплътняване както на горния слой, така и на плодородния слой. Необходимо е прилагането на добри земеделски практики за поддържане и възстановяване на структурата на почвата като например използване на машини и приспособления за почвообработка с намален натиск, а също и прилагане на интензивни мерки за опазване на почвата от ерозия и деградация на почвеното органично вещество.

Почвеното органично вещество е сложна система от хумусни вещества, белтъци, въглеводороди, восъци, смоли и други компоненти. ***Намаляването на почвеното органично вещество*** при обработваемите земи, е между 10 и 40% за по-голямата част от почвите, но в отделните случаи може да намалее и повече. Въпреки липсата на системни наблюдения има данни за трайна тенденция към намаляване на запасите на почвено органично вещество в обработваемите земи.

Замърсяване на почвите е процес на натрупване на вредни вещества в почвите от естествен и/или антропогенен източник, чиито свойства и концентрации причиняват нарушаване на техните функции независимо дали се превишават действащите в страната норми.

Основен източник на замърсяване на земите в урбанизираните територии е транспортът.

Известно е още замърсяването на почвите от неправилната употреба на минерални торове. Липсата на естествен механизъм за превръщането на нитрати в безвредни съединения прави проблема особено опасен. Постъпващите в организмите свободни нитрати се превръщат в нитрити. Нитритите могат да се свържат с хемоглобина в кръвта, което лишава животните и човека от достатъчно кислород.

Други големи замърсители на почвата са пестицидите. Те са химически средства за защита от вредители: насекоми, гризачи, паразитни гъби и плевелни растения. Употребата им води до рязко увеличаване на добивите от обработените с тях култури поради бързото унищожаване на вредители. Пестицидите трудно се разграждат по биологичен път и концентрацията им се увеличава многократно по дължината на хранителните вериги. Ако

количеството на пестицида е било безвредно при първоначалното му прилагане, то след време при навлизане в последното звено на хранителната верига то може да се окаже смъртоносно. Пестицидите се натрупват в човешкото тяло, причинявайки тежки увреждания в различни органи.

В почвата могат да попаднат тежки метали (мед, олово, хром, манган и др.) в резултат от напояване със замърсени промишлени води или от промишлено замърсен въздух. Тежките метали са особено опасни, защото са устойчиви. Те причиняват болести, които засягат почти всички човешки органи.

Запечатване на почвите е трайно покриване на почвените повърхности с непропусклив материал поради застрояване и/или изграждане на инфраструктура.

Свлачището е природно явление, при което се нарушава устойчивостта на големи земни маси и се създават предпоставки за придвижването им. Причините за възникването на свлачища са свързани със силно пресечения релеф и други специфични геоложки дадености в определени райони. Свлачищните процеси нямат внезапен характер и е възможно да бъдат регулирани с технически средства. Във времето те имат периоди на затихване и усилване. След активизирането на свлачището може да се стигне до възникване на бедствена ситуация.

Заблатяването - процесите на заблатяване и засоляване, на почвата са тясно свързани помежду си. Те настъпват по една и съща причина - от високото ниво на подпочвените води.

Друг процес, който се свързва също с увреждането на почвите и с промените в ландшафта, е ***загубата на биоразнообразие***, която води до загуба на естествената среда на обитаване на редица биологични видове. Изгарянето на стърнищата унищожава флората и нарушава почвеното равновесие, с което причинява значително намаляване на почвеното плодородие. Загубата на биоразнообразие може да бъде ограничена чрез намаляване на интензитета на процесите на деградация на почвите и земите, промените в ландшафта, които водят до загуба на естествената среда на обитание на биологичните видове, и изгарянето на стърнищата.

Засушаването е също основен процес и проблем, който влияе върху състава и функциите на почвите. В доклада на Национален институт по метеорология и хидрология към Българска академия на науките „Сушата в България", София 2011 г. под редакцията на проф. дфн. В. Александров е направено пространствено разпределение на районите в България, уязвими към засушаване. Там е посочено, че въпреки големия брой на изследванията върху засушаванията в чужбина и България все още не е разработена единна методика за тяхното изучаване поради сложността на явлението и многостранността на неговото проявление и въздействие. „Основен методичен проблем при изучаване на засушаванията е тяхната типизация. Обикновено се различават четири-пет типа засушаване: ***почвено, атмосферно, почвено-атмосферно, хидрологично и социално-икономическо***. ***Почвеното засушаване*** настъпва при продължителен безвалежен период, който може да

настъпи през всеки месец или сезон. При почвеното засушаване коренообитаемият слой просъхва и растенията страдат от недостиг на вода. Всъщност, почвеното засушаване представлява продължителен период, при който се нарушава водния баланс в почвата и на растителните екосистеми, влошава се физиологичното състояние на растенията и добивите рязко спадат. При атмосферната суша, освен ниските валежи се наблюдават високи температури и ниска влажност на въздуха. Чести явления са сухите и горещи ветрове и вследствие на голямата евапотранспирация се нарушава водния баланс на растенията. Растенията се намират в най-неблагоприятни условия при настъпване на почвено-атмосферно засушаване. Комплексът от почвени и метеорологични условия се характеризира с много малки запаси от почвена влага, ниски количества валеж, високи температури, ниска влажност на въздуха и силни горещи ветрове.

През отделните сезони засушаването се отличава с някои характерни особености. *Пролетната суша* се характеризира с невисоки температури, ниска влажност и силни ветрове, което влошава условията за сеитба, поникване и нормално начално развитие. Забавянето на поникването влошава условията на развитието на агроекосистемите през целия вегетационен период. При такива условия рязко нараства популацията на редица вредители, които нанасят и допълнителни щети. Пролетните засушавания са особено характерни за Северозападна България (40% от случаите) и Черноморското крайбрежие (50%). *Летните суши* се характеризират с високи температури, ниска влажност на въздуха и интензивно сумарно изпарение (физическо и транспирация). Това са типични почвено-атмосферни засушавания, особено когато продуктивната почвена влага започва рязко да пада под 70% от пределната полска влагоемност. Растенията увяхват, спират растежа си, пожълтяват и изсъхват, когато почвената влага падне под влажността на завяхване. Особено опасно е, когато засушаването е съчетано със суховей. Интензивните летни засушавания са най-продължителни по Черноморското крайбрежие и в Горнотракийската низина. *Есенната суша* се отразява неблагоприятно върху провеждането на есенната дълбока орен, сеитбата и поникването на есенниците, които навлизат в зимата недостатъчно развити и често страдат от измръзване. Тези засушавания са характерни за Черноморското крайбрежие, Североизточна България и Горнотракийската низина".[1]

Според пространственото разпределение община Нови пазар попада в район със среден риск към атмосферно засушаване (*виж карта 3 – община Нови пазар в жълт цвят*), с умерен риск от почвено засушаване (*виж карта 4 – община Нови пазар в жълт цвят*) и без риск относно почвено-атмосферното засушаване (*виж карта 5 – община Нови пазар в син цвят*).

[1]Източник: Доклад „Сушата в България", София 2011 г. под редакцията на проф., дфн В. Александров, Национален институт по метеорология и хидрология към Българска академия на науките

Карта №3. Общините в България, с риск към атмосферно засушаване

Източник: Доклад „Сушата в България", София 2011 г. под редакцията на проф., дфн Б. Александров, Национален институт по метеорология и хидрология към Българска академия на науките

Карта №4. Общините в България, с риск към почвено засушаване

Източник: Доклад „Сушата в България", София 2011 г. под редакцията на проф., дфн В. Александров, Национален институт по метеорология и хидрология към Българска академия на науките

Карта №5. Общините в България, с риск към почвено-атмосферно засушаване

Източник: Доклад „Сушата в България", София 2011 г. под редакцията на проф., дфн В. Александров, Национален институт по метеорология и хидрология към Българска академия на науките

Ограничаването и преодоляването на деградационните процеси в земеделските земи може да се осъществи чрез прилагане на добри земеделски практики, включващи комплекс от мерки с почвозащитно и оттокорегулиращо действие за интегрирано опазване на почвите и водите, специфично за дадени почвено-климатични и топографски условия, с цел:

- осигуряване на защитна покривка на почвената повърхност от растителност или растителни остатъци в периодите с висока ерозионност в резултат от валежите и вятъра;
- повишаване на инфилтрационната способност на почвата;
- поддържане и възстановяване на почвата;
- повишаване на запасите от почвено органично вещество;
- използване на машини и технологии за почвообработки с минимален натиск върху почвената повърхност.

За ***увреждането на почвите в горските земи*** и влошаването на свойствата им, а оттам и на продуктивния потенциал, най-значително влияние оказват ерозионните процеси и измененията на свойствата на почвата, настъпващи в резултат на горски пожари.

Антропогенното въздействие може да предизвика или усили процесите на увреждане на почвата. Това въздействие се получава в резултат на:

- Неподходящи обработки на горските почви, ерозионни процеси и липса на мероприятия за борба с ерозията, загуба на хранителни вещества, замърсяване на почвите;
- Отстраняване на естествената растителност – превръщане на горските земи в обработваеми земеделски земи;
- Прекомерно ползване на дървесина за огрев и като строителен материал.

Пожарите, в резултат на които горската растителност е унищожена напълно или се повреждa в различна степен, водят до загуби на органично вещество, разрушаване на структурата и последваща ерозия.

Увреждането на почвата настъпва в резултат на частичното или пълно унищожаване на дървесната растителност, мъртвата горска постилка и тревната растителност. Това води до изменение на процентното съдържание на фракции на макроагрегатния и механичния състав на почвата.

5. Състояние на почвите на територията на община Нови пазар

Почвата е един от най-важните компоненти на околната среда. Тя осигурява екологичното равновесие в природата. Това налага опазването и от вредни въздействия и унищожаване. Преобладаващи почвени типове в региона са черноземите (с подтипове), сиви и кафяви горски и делувиално-ливадни почви.

Общият поземлен фонд на територията на община Нови пазар е 31 765 дка, от които най-голям относителен дял имат земеделските земи 22 711 дка, от които 18 842 дка са обработваеми и 6 187 дка са горски територии.

Приоритет в направление почви се поставя в дейността за осъществяване контрол на обекти по извършване на стопански дейности, водещи до увреждане и замърсяване на почвите и въвеждане на мерки за устойчивото им управление.

Основното замърсяване на земни площи е с отпадъци от битов, растителен и строителен характер и животински тор.

В основата на добрите земеделски практики стои управлението на азотосъдържащите торове, най-вече оборския тор. Внасянето на по-големи количества азотосъдържащи торове, необходими за развитието на културите, както и неправилното им съхранение и употреба причинява замърсяване на почвата. При направения анализ се констатира, че не навсякъде при животновъдните ферми има обособени водонепропускливи площадки за депониране на оборски тор. Към прилежащите на фермите територии са определени площадки за временно съхранение на торова маса, с цел ограничаване на замърсяването на земеделски земи, мери и пасища. Почти навсякъде е решен проблемът с оползотворяване на биологичния тор за наторяване на земеделски земи.

Нерегламентираните сметища на територията на община Нови пазар се изцяло закрити и предстои тяхната рекултивация.

Внимание се обръща на наличието на локални замърсявания на мера, пасища и крайпътни ивици с битови, земеделски и строителни отпадъци. За почистването им се правят писмени предписания, изпълнението, на които се контролира. Налага се тенденцията за намаляване на замърсяването на земите и почвите. Това се дължи на провеждането от земеделските кооперации и арендатори на добри земеделски практики, правилната употреба на препаратите за растителна защита и опазване на почвата от химическо замърсяване и пестициди. Ограниченото използване на пестициди и торове в земеделието, екологичното земеделие и животновъдство, ограничаване на емисионното замърсяване по отношение на въздуха, водите и управлението на отпадъците, са дейности, които водят до намаляване на деградацията на земите и почвите. Осъществява се превантивна дейност по опазване на почвите от замърсяване, както на действащи обекти, така и на инвестиционни проекти.

Получените резултати се дължат на спазване на предписанията и изискванията на екологичното законодателство от лица занимаващи се с производствена дейност, провеждането от земеделските кооперации и арендатори на добри земеделски практики, правилната употреба на препаратите за растителна защита и опазване на почвата от химическо замърсяване и пестициди.

Анализът на състоянието на почвите в пунктовете от Националната система за мониторинг сочи, че почвите в община Нови пазар са едни от най-незамърсените и неувредени в страната.

През 2011 г. от територията на РИОСВ – Шумен се е извършило широкомащабно пробовземане във всичките определени пунктове от Националната мрежа за почвен мониторинг по показатели съдържание на тежки метали и металоиди. От извършените анализи на почвени проби не се е констатирало превишаване на допустимото съдържание на олово, мед, цинк, кадмий, никел и арсен в почвата. Извършен е и анализ по показатели: определяне на органохлорни пестициди, полихлорирани бифенили и полиароматни въглеводороди. В получените резултати не се регистрират превишения над ПДК, водещи до увреждания и замърсявания на почвите.

Вследствие на промените в земеделието, на територията на община Нови пазар бяха останали големи количества негодни за употреба пестициди, които са депонирани в Б-Б кубове и складове в с. Памукчии и с. Мировци. Представител на екоинспекцията извършва ежегодни проверки по състоянието на складове и Б-Б кубове и количествата съхранявани в тях залежали и негодни за употреба пестициди.

В получените резултати не са констатирани замърсявания на терени с устойчиви органични замърсители, включително нефтопродукти.

Мониторинг на почвите

- ***<u>Замърсяване на почвата с тежки метали и металоиди</u>***

На територията, контролирана от РИОСВ – Шумен, броят на пунктовете за обследване от мрежата за широкомащабен почвен мониторинг I-во ниво е 25.

През 2017 г.[2] в изпълнение на утвърдената програма от ИАОС - София по почвен мониторинг I-во ниво - широкомащабен мониторинг, Регионалната лаборатория - гр. Шумен е извършила пробонабиране от две дълбочини (0-10/10-40 см. за необработваеми и 0-20/20-40 см. за обработваеми земи) от 7 пункта:

- № 297 с. Горна Златица, общ. Антоново с координати N 43°11'91.1" E 026°09'24.3";
- № 298 с. Медовина, общ. Попово, с координати N 43°20'13.2" E 026°11'80.1";
- № 316 с. Птичево, общ. Омуртаг, с координати N 43°02'20.3" E 026°18'87.3";
- № 382 с. Бял бряг, общ. Смядово, с координати N 43°03'43.5" E 027°06'00.4";
- № 383 с. Костена река, общ. Шумен, с координати N 43°11'01.3" E 027°07'74.1";
- № 384 гр. Нови пазар, общ. Н. пазар, с координати N 43°19'61.4" E 027°10'27.5";
- № 386 с. Ц. Гинчево, общ. Никола Козлево, с координати N 43°36'36.4" E 027°15'72.6".

Като е извършено изпитване на пробите по показатели: почвена реакция, специфична електропроводимост, биогенни елементи - общ азот, общ фосфор, органично вещество – общ въглерод и органичен въглерод, обемна плътност, pH (H_2O), pH ($CaCl_2$), гранулометричен състав, както и тежки метали, живак, полициклични ароматни въглеводороди, полихлорирани бифенили и органохлорни пестициди.

Не са установени замърсявания.

- ***<u>Замърсяване на почвите с продукти за растителна защита /пестициди</u>***

В изпълнение на програмата за почвен мониторинг - III ниво – локални почвени замърсявания, през 2019 г. са извършени проверки на място на всички площадки, на които са разположени контейнери „Б-Б кубове" и складове за съхранение на залежали и негодни за употреба ПРЗ. На територията на РИОСВ – Шумен са разположени 11 бр. площадки с общо 148 бр. контейнери тип „Б-Б Куб" и 15 бр. складове, в т.ч. 5 бр. общински. При извършените през 2019 г. 26 бр. планови проверки са дадени общо 7 бр. задължителни за изпълнение предписания, 5 бр. от които са свързани с отстраняване на нарушения по стените или изолационната повърхност на Б-Б кубове и 2 бр. за почистване на растителност и осигуряване достъп до тях. При проверките не са констатирани разпилявания и течове на препарати по прилежащите земни площи. Дадените при проверките предписания са изпълнени. На контейнерите „Б-Б кубове" е извършено гаранционно обслужване от „БалБок Инженеринг" АД, гр. София. Във връзка с последващ контрол по изпълнение на дадените

---

[2] *Всяка година се извършва на различни пунктове. Това са данни от най-скорошната проверка на пункт на територията на община Нови пазар.*

предписания са извършени 3 бр. проверки. През 2019 г. са извършени дейностите по почистване и преопаковане на складове за съхранение на залежали и негодни за употреба ПРЗ, стопанисвани от Община Търговище в с. Голямо соколово, Община Попово в гр. Попово, „Косер" АД в с. Ивански и „Пестицид" ЕООД в с. Мараш. Извършени се проверки на място съвместно с представители на ПУДООС и „Людон Транс" ЕООД – изпълнител по процедура с предмет „Преопаковане, транспорт, предаване за окончателно обезвреждане и почистване на складове, съдържащи УОЗ-пестициди, опасни отпадъци, неопасни отпадъци и други препарати за растителна защита (ПРЗ) с 6 обособени позиции", по проект „Екологосъобразно обезвреждане на излезли от употреба пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност" по Българо-Швейцарската програма за обезвреждане на негодните за употреба ПРЗ. След приключване на дейностите по почистване и преопаковане на препаратите, складовете са предадени отново на собствениците им от комисия с участие на представители на ПУДООС, РИОСВ, фирмата изпълнител и представители на други заинтересовани страни, при което са съставени протоколи относно извършените дейности, количествата преопаковани и изнесени препарати, както и за състоянието в което се предават складовете.

Налични количества залежали пестициди в „Б-Б кубове" и складове за съхранение на негодни за употреба препарати за растителна защита на територията на РИОСВ – Шумен и в частност на община Нови пазар:

- ББ-кубове в с. Мировци – пр.т. склад ПРЗ – 8 бр., количества залежали ПРЗ в кг/л: 17500 кг / 2100 л;
- Склад с. Памукчии – ЗП „Хикмет Алиосман Осман" - твърди – 1200 кг.;
- Склад гр. Нови пазар - склад собственост на „Милкстар" ЕООД, намиращ се в кравекомплекс „НИИЖ" приблизително 800 л. течни.
- ***Замърсяване на почвите с устойчиви органични замърсители, вкл. нефтопродукти***

При анализа на почвите в определените за 2017 г. 7 пункта: № 297 с. Горна Златица, № 298 с. Медовина, общ. Попово, № 316 с. Птичево, общ. Омуртаг, № 382 с. Бял бряг, № 383 с. Костена река, № 384 гр. Нови пазар, общ. Н. пазар, № 386 с. Цани Гинчево, общ. Никола Козлево в изпълнение на утвърдената програма от ИАОС - София по почвен мониторинг 1-во ниво - широкомащабен мониторинг резултатите от мониторинга не показват замърсявания.

Ерозионните процеси на почвите са налични в полупланинските части с наклони и обезлесени райони. Предприети са действия и мерки за преодоляване на проблемите чрез залесяване и агротехнически мероприятия като обработване на почвата и засяване на култури, имащи за цел нейното укрепване.

Извършващият се нерегламентиран добив на баластра (строителни материали) от коритата на реките създава опасност за развитие на регресивна ерозия нагоре по течението им, в това число физическо унищожение на намиращите се в съседство земеделски земи.

В общината няма данни за замърсявания на почвите или наличие на значителни проблеми, които да застрашават екологично чистото състояние на почвите. Сред основните източници на почвено замърсяване са:

- газовете от изгаряне на въглища и течни горива, които попадат под формата на киселинни дъждове;
- локални ограничени замърсявания в обсега на депото и стари складови райони за пестициди;
- нерегламентираното изхвърляне на отпадъци и незаконните сметища в общината;
- от транспорта – замърсявания, свързани с дизеловите и бензинови двигатели;
- комунално-битова дейност – изхвърляне на отпадъци, които при неправилно съхранение замърсяват почвите и подпочвените води;
- изсичане на горите, водещо до изтощаване на почвите, ерозия и засоляване;
- производството на нитратна земеделска продукция.

6. Основни изводи от анализа

По отношение на почвите на територията на община Нови пазар може да се обобщи следното:

- Компонент почви на околната среда е незаменим, ограничен и невъзстановим природен ресурс, което налага опазването му от вредни въздействия и унищожаване, както и неговото устойчиво ползване и управление;
- Преобладаващи са излужени и типични карбонатни черноземи с мощен почвен профил, следвани от кафяви горски и сиви горски почви със сравнително добро почвено плодородие;
- Установеното почвено разнообразие в община Нови пазар благоприятства интензивното земеделие и представлява ценен природен ресурс;
- Подобрено екологично състояние за почвите, като през 2019 г. с Протокол от 09.10. 2019 г. са приети и приключени дейностите по биологичната рекултивация на спряното от експлоатация общинско депо на община Нови пазар;
- Почвите на територията на община Нови пазар са в добро екологично състояние, което е видно от резултатите от мониторинга, както и от осъществената контролна дейност по спазване на изискванията на екологичното законодателство.

IV. SWOT АНАЛИЗ

Главната цел на SWOT-анализа е да се извърши взаимообвързана оценка на вътрешните за дадена организация или регион силни (Strengths) и слаби (Weaknesses) страни, както и на външните за организацията или региона възможности (Opportunities) и заплахи (Threats). Приема се, че вътрешните страни (силните и слабите страни) могат да се

контролират от организацията, докато външните фактори (възможности и заплахи) определят състоянието на средата, в която се развива организацията или региона

В световната практика SWOT-анализът се е утвърдил като задължителен елемент на стратегическото планиране. Значението на SWOT-анализа се подсилва и от факта, че той е регламентиран като задължителна процедура при всички планове и програми, свързани с усвояването на структурните фондове и инструменти на Европейския съюз.

Резултатите от SWOT-анализа позволяват точно формулиране на приоритетите и целите на програмата. Резултатите от SWOT-анализа позволяват да се планират и реализират конкретни мерки за коригиране на състоянието.

Таблица №1. SWOT-анализ на почвите на община Нови пазар

Силни страни	*Слаби страни*
• Високо естествено плодородие на почвите; • На територията на община Нови пазар няма замърсени почви; • Установеното почвено разнообразие в община Нови пазар благоприятства интензивното земеделие и представлява ценен природен ресурс.	• Основен източник на замърсяване на почвите е наторяването; • Опожаряване на стърнища и суха тревна растителност, водещо до увреждане на повърхностния слой на почвата и до нарушение на нейната микробиологична структура и водния й баланс.
Възможности	*Заплахи*
• Проучване състоянието на почвите и получаване на данни за надеждно замърсяване, картиране на резултатите от проучванията и предприемане на действия по подобряване на състоянието на почвите; • Ниско потребление на торове и препарати за растителна защита, което предотвратява замърсяване и вкисляване на почвите; • Добре развити процедури за предотвратяване замърсяване и деградация на почвите.	• Засилване на деградационните процеси на почвите; • Загуба на биоразнообразие при естествено и антропогенно въздействие; • Риск към почвено засушаване и почвено-атмосферно засушаване; • Липса на регистър на площите с увредени почви; • Липса на Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите за Област Шумен; • Силен натиск, създаван или засилван от човешките дейности като: неподходящи селскостопански и горски практики, депониране на отпадъци; • Влошаването на почвите оказва силно въздействие върху други компоненти от околната среда, опазването на човешкото здраве и безопасността на храните.

V. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ПО ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ПОЧВИТЕ

1. Предизвикателства

През последните години Европейският съюз обръща особено внимание на необходимостта от формиране и провеждане на политика за опазване и устойчиво ползване и възстановяване на почвите. В стратегията за устойчиво развитие на ЕС се подчертава необходимостта, държавите-членки да подобрят управлението и да избягват прекомерната експлоатация на ограничените природни ресурси, каквито са и почвите.

Значителните увреждания на почвите се считат за необратими или могат да бъдат ограничени само с големи усилия и средства. В същото време, почвите осигуряват прехрана, доходи, икономически стабилитет не само на отделните физически лица, но и на държавата като цяло. Освен продуктивната функция, осигуряваща производство на храни и биомаса, почвите притежават и редица други изключително важни функции като буферна, носеща, филтрираща, източник на суровини, местообитание за биологични видове, съхраняваща генетичните ресурси и опазваща историческото и културно наследство на човека. Ето защо е толкова важно да се провежда целенасочена ефективна национална и общинска политика, която да отчита не само необходимостта от опазването на почвата като ресурс, но и нейното устойчиво ползване и възстановяване.

Основно предизвикателство се явява **опазване функциите на почвите, тяхното устойчиво ползване и възстановяване.** Акцентът следва да се постави върху **превантивната защита на почвите и въвеждането на мерки за тяхното устойчиво управление.**

Почвената деградация оказва влияние върху качеството на въздуха, водата, биоразнообразието, затова **подобряването качествата на почвата, с цел опазване на другите компоненти на околната среда и човешкото здраве** е другото основно предизвикателство.

Процесите, увреждащи почвите (ерозия, вкисляване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване, свличища, заблатяване) и неправилното им ползване често имат по-големи последици от очакваното. Предприемането на мерки за намаляване на тези процеси е необходимо, за да се избегне тяхното бъдещо задълбочаване и за да се ограничи заплахата, която представляват за околната среда и човешкото здраве. Необходими са действия при източника на увреждане на почвите и предприемане на строги мерки за контрол, за да се осигури безопасност на храните и здравето на населението като резултат от замърсяване на почвите.

Протоколът от Киото подчертава, че почвата е основен резервоар на въглерод, който трябва да бъде защитен и да се увеличава, когато е възможно, тъй като запазването на органичен въглерод в почвите при добрите земеделски практики може да допринесе за

смекчаване на негативните въздействия от изменението на климата и поддържане на почвеното плодородие.

Тематичната стратегия за почви на ЕС, както и Конвенция на ООН за борба с опустиняването определят, че са необходими мерки за **подобряване на знанието и повишаване на информираността**, споделянето на добри практики между страните-членки, тъй като малка част от обществото отчита важността на опазването на почвите и пренебрегва риска, който носи увредената почва за околната среда и човешкото здраве. Включването на въпросите за устойчиво управление на почвените ресурси в програмите за обучение ще помогне за разбирането още в най-ранна възраст на специфичните проблеми, пред които е изправен този компонент на околната среда, включително за риска, който носи замърсена почва за здравето на всеки един от нас и колко важно е почвите да бъдат опазвани.

2. Стратегически цели и приоритети

Във връзка с посочените предизвикателства и извършените по-горе анализи на състоянието на почвите настоящата Програма си поставя следните цели и приоритети:

<u>ОБЩА СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ</u>:

Съхраняване и подобряване на продуктивния потенциал на почвените ресурси на територията на община Нови пазар, с цел тяхното устойчиво управление и икономическа реализация.

- ***Приоритет 1. Опазване, съхраняване, устойчиво ползване и подобряване на продуктивните функции на почвите;***
- ***Приоритет 2. Възстановяване на увредени почви;***
- ***Приоритет 3. Предотвратяване на деградацията на почвите;***
- ***Приоритет 4. Повишаване на информираността на заинтересованите страни и подобряване на местна политика в областта на почвите и земите.***

3. Очаквани резултати

Изпълнението на приоритетите ще съдейства за намаляване на вредното антропогенно въздействие, ограничаване и предотвратяване на по-нататъшно увреждане на почвените функции и устойчиво ползване на почвите. Също така ще се минимизира риска за околната среда и човешкото здраве, в резултат на намаляване на броя на замърсените места и възстановяване на увредени почви, ще се подобрят знанието и повиши информираността на заинтересованите страни за почвите, ще се споделят добри практики между тях и представители на други страни-членки на ЕС; ще се подобри контрола на местно ниво за опазването на почвите.

VI. СРЕДСТВА ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

За постигане на целите на програмата е разработен План за действие с конкретни институционални, организационни и инвестиционни мерки, срокове, отговорни институции, необходими ресурси и източници на финансиране *(виж Табл. 2)*

Планът обобщава необходимите ресурси за реализацията на програмата и представлява финансовата рамка на поетите ангажименти по изпълнението му от страна на всички партньори в местното развитие при водещата роля на органите на местното самоуправление, подпомагани от общинската администрация.

Ресурсите за реализацията на Плана включват само планираните средства за реализацията на ключовите за опазването, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на общината мерки и проекти, които разширяват възможностите за инвестиции и мобилизират допълнителни ресурси в публичния и частния сектор. В този смисъл в Плана за действие не са включени в пълен обем финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи, субсидии (трансфери) или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринасят за развитието ѝ през периода до 2027 г.

Компонентите на Плана за действие обхващат:

- определените мерки и дейности за устойчиво управление на почвените ресурси, общия и годишния обем на планираните средства за тяхната реализация;
- източниците на финансиране за реализация на приоритетите, като се имат предвид мерките и проектите;
- индикаторите за постигане на приоритетите и мерките;
- отговорната и партньорските структури за реализация на мерките;
- времето за изпълнение.

Общата сума на поетите финансови ангажименти, включително по отделните приоритети, е индикативна и може да претърпи корекции в зависимост от възприетите подходи и степента на изпълнение на целите, промените в пазарните условия, необходимостта от гъвкаво управление и оптимизиране на предвидените средства.

VII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Планът за действие към Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите (ПОУПВП) на община Нови пазар за периода 2021-2027 г. предвижда изпълнението на конкретни и целенасочени мерки по отделните набелязани приоритети, с цел постигане на съответствие с действащите норми и стандарти в екологичното законодателство.

Таблица №2. План за действие на ПОУПВП Нови пазар 2021-2027 г.

№	Приоритети и мерки/дейности	Бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Индикатори	Отговорна структура	Партньори	Време за реализация						
							21	22	23	24	25	26	27
План за действие на ПОУПВП Нови пазар 2021-2027 г.		5 451											
Приоритет 1. Опазване, съхраняване, устойчиво поливане и подобряване на продуктивните функции на почвите		3 755											
1	Залесяване на негодни и изоставени земеделски земи	100	Общински бюджет	100 дка залесени земеделски земи	Община Нови пазар	Земеделски производители	X	X	X	X	X	X	X
2	Повишаване продуктивността на земите чрез подходящи технологии и техники	500	Частни фондове, Фондове на ЕС	брой реализирани проекти за внедряване на нови технологии	Земеделски производители		X	X	X	X	X	X	X
3	Извършване на рекултивация на нарушени терени	500	Общински бюджет, Фондове на ЕС, Частни фондове	дка рекултивирани терени	Земеделски производители, Община Нови пазар		X	X	X	X	X	X	X
4	Прилагане на биологично земеделие, съчетано с мерки за устойчиво управление на земите	800	Фондове на ЕС	40 бр. бенефициенти получили подкрепа	Земеделски производители		X	X	X	X	X	X	X
5	Прилагане на агроекологично земеделие, прилагане на зелено торене, въвеждане на междинни култури, използване на животински и други органични торове за увеличаване на органичното вещество в почвата	1 000	Фондове на ЕС	20 бр. бенефициенти получили подкрепа	Земеделски производители		X	X	X	X	X	X	X

№	Приоритети и мерки/дейности	Бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Индикатори	Отговорна структура	Партньори	Време за реализация						
							21	22	23	24	25	26	27
6	Насърчаване инвестициите в устойчиви практики, вкл. култивирането на печебни растения и алтернативни култури, на слабопродуктивни общински земи	50	Общински бюджет	два залесени земи, закупен посадъчен материал	Община Нови пазар	Земеделски производители	X	X	X	X	X	X	X
7	Периодичен текущ контрол за изгарянето или друга форма на неконтролирано обезвреждане, изоставяне и нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвена повърхност, включително на селскостопански отпадъци, извън обхвата на Закона за управление на отпадъците	5	Общински бюджет	Осъществен периодичен текущ контрол	Община Нови пазар		X	X	X	X	X	X	X
8	Възстановяване и реконструкция на хидромелиоративната инфраструктура	1 000	Фондове на Европейския съюз	2 бр. изпълнени проекти	Служения за напояване/Община Нови пазар		X	X	X	X	X	X	X
Приоритет 2. Възстановяване на увредени почви		**750**											
1	Адаптиране и внедряване на нови технологии за въстановяване на увредени от пожари почви	500	Фондове на Европейския съюз	брой изпълнени проекти/ дейности към проект	ДГС Нови пазар, Земеделски производители		X	X	X	X	X	X	X
2	Възстановяване и поддържане на полезащитните горски пояси и извършване на нови противоерозионни залесявания	50	Други източници	извършени залесявания	ДГС Нови пазар		X	X	X	X	X	X	X

№	Приоритети и мерки/дейности	Бюджет (хил. лв.)	Източници на финансиране	Индикатори	Отговорна структура	Партньори	Време за реализация						
							21	22	23	24	25	26	27
3	Прилагане на подходящи технологии, схеми и видове за залесяване на засегнати от ерозия земи	200	Фондове на Европейския съюз	извършени залесявания	Земеделски производители, бизнес организации, ДГС Нови пазар, Община Нови пазар		X	X	X	X	X	X	X
Приоритет 3. Предотвратяване на деградацията на почвите		**900**											
1	Определяне на застрашените части от земеделата, нуждаещи се от спешно прилагане на мерки за борба с ерозията	200	Фондове на Европейския съюз	засегнати на застрашените земи и внедряването им в база данни	Община Нови пазар			X	X	X	X	X	X
2	Прилагане на агротехнически, хидротехнически и почвоподобрителни мерки за ограничаване на ерозията	500	Фондове на Европейския съюз	3 бр. изпълнени проекти	Земеделски производители, ДГС Нови пазар, Община Нови пазар		X	X	X	X	X	X	X
3	Осигуряване производството на необходимото количество дървесни и храстови видове за противоерозионно залесяване в държавните горски разсадници	100	Други източници	извършени залесявания	ДГС Нови пазар		X	X	X	X	X	X	X
4	Прилагане на зелени почвоподобрителни видове сечи, техники и технологии в горите	100	Други източници	извършени залесявания	ДГС Нови пазар		X	X	X	X	X	X	X
Приоритет 4. Повишаване на информираността на заинтересованите страни и подобряване на местна политика в областта на почвите и земите		**46**											

№	Приоритети и мерки/дейности	Бюджет (хил. лв.)	Източник за финансиране	Индикатори	Отговорна структура	Партньори	Време за реализиране						
							21	22	23	24	25	26	27
1	Отбелязване на Световния ден на почвите - 5 декември и организиране на информационна кампания за подобряване на знанието и повишаване на информираността за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите	2	Общински бюджет	6 бр. годишни кампании	Община Нови пазар	Образователни институции, земеделски производители, НПО		X	X	X	X	X	X
2	Подобряване на административния капацитет чрез усъвършенстване на специализираните знания и умения на експертите от общинска администрация Нови пазар и споделяне на добри практики в областта на опазването, устойчивото ползване и възстановяване на почвите и устойчивото управление на земите в борбата с опустиняването	20	Фондове на Европейския съюз	1 бр. изпълнен проект/ дейност към проект	Община Нови пазар	Общини от ЕС	X	X	X	X	X	X	X
3	Организиране на дейности за информиране на собственици и ползватели за замърсени земи за наложените ограничения в ползването им	2	Други източници	6 бр. проведени годишни срещи	Областна дирекция земеделие Шумен	Общинска служба земеделие Нови пазар		X	X	X	X	X	X
4	Създаване на онлайн платформа за предложения и сигнали в областта на устойчивото ползване на земеделските земи	10	Общински бюджет	една създадена онлайн платформа	Община Нови пазар	Земеделски производители	X	X	X	X	X	X	X
5	Провеждане на информационна кампания за запознаване на земеделските производители с устойчивото управление на земите и почвите	2	Общински бюджет	2 проведени информационни кампании	Община Нови пазар	Земеделски производители		X	X	X	X	X	X

№	Приоритети и мерки/дейности	Бюджет (хил. лв.)	Източници за финансиране	Индикатори	Отговорна структура	Партньори	Време за реализация						
							21	22	23	24	25	26	27
6	Наблюдение, оценка и актуализация на Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите	10	Общински бюджет	7 бр. изготвени отчети на програмата към годишния отчет по ПООС; 1 бр. изготвена актуализация на програмата (при необходимост); 1 бр. извършена оценка, като част от оценката по ПООС	Община Нови пазар	Външни експерти към ОбА Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X

69% от финансовия ресурс за изпълнение на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Нови пазар са предвидени за опазване, съхраняване, устойчиво ползване и подобряване на продуктивните функции на почвите. На второ и трето място са предвидените средства за възстановяване и предотвратяване на деградацията на почвите. На последно място, но не по важност, са предвидени средства за информиране на заинтересованите страни и подобряване на местната политика в областта на почвите и земите.

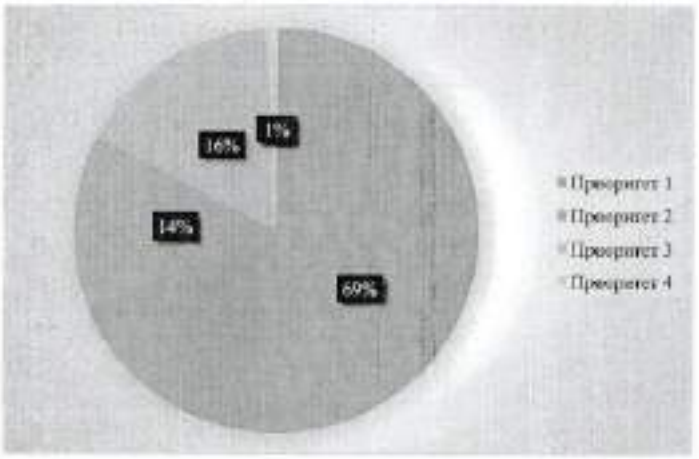

Фигура №1. Разпределение на финансовия ресурс по приоритетни на програмата

VIII. СХЕМА ЗА ОРГАНИЗАЦИЯ, НАБЛЮДЕНИЕ И ОТЧИТАНЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Съгласно чл. 21, ал. 1, т. 12 от ЗМСМА Общинският съвет е органът, който приема стратегии, прогнози, програми и планове за развитие на общината, които отразяват националните и европейските политики за развитие на местните общности. В изпълнение на това правомощие се разработва и приема и настоящата програма, като освен приемането ѝ следва да се обезпечи и процеса на нейното изпълнение и отчитане. Наблюдението и изпълнението на ПОУПВП е отговорност на кмета на общината.

С оглед на действащата административна структура на Община Нови пазар, изпълнението на ПОУПВП ще се осъществява от експерти от общинската администрация на Община Нови пазар, на които са възложени функции, свързани с екологията и опазването на околната среда.

Наблюдението и контролът са неразделна част от процеса на изпълнение/реализиране на ПОУПВП и чрез тях се цели да се предостави на компетентните местни органи: Общинския съвет, кмета на общината, служителите от общинска администрация, както и на всички заинтересовани страни (социално-икономическите партньори и структури на гражданското общество) ранна информация за напредъка или липсата на напредък по постигане на заложените в програмата цели и резултати, на ефективността на нейната реализация. Получената информация се използва за целите на управлението - осъществяване на контрол и вземането на управленски решения относно продължаването, изменението, допълването или прекратяването на реализацията на съответната политика или програма.

За осъществяването на мониторинга на програмата е необходимо да се приемат и въведат в практиката на администрацията на Община Нови пазар ***правила за мониторинг, контрол и оценка при изпълнението на програмата,*** които могат да бъдат конкретно разписани за политиката по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите или общо за политиката по околна среда, но могат да бъдат и правила, които се прилагат от общинската администрация и по отношение на другите конкретни политики.

Правилата трябва подробно да описват отговорностите на съответните структурни звена и служители в общината за набиране на необходимата информация със съответните срокове, както и за обобщаването ѝ и подготовката на годишен отчет пред Общинския съвет за изпълнението на програмата, който ще е част от Годишния отчет за изпълнение на Програмата за опазване на околната среда. В правилата трябва да се определят обхвата на информацията, която ще се събира, източниците на данни и графика за предоставяне на информацията. Обхватът и източниците на необходимите данни ще се обуславя от включените в програмата цели и мерки и избраните индикатори за изпълнение на мерките и за постигане на програмните цели. Осигуряването на достатъчно и надеждни данни в единен формат е от съществено значение за проследяване на напредъка при постигане на целите и осъществяване на контрол по изпълнение на мерките. За целта е целесъобразно да се

изготвят въпросници (формуляри), които ще се попълват от звената, които имат отношение към изпълнение на включените в програмата мерки.

По отношение на графика за предоставяне на информацията, свързана с текущото наблюдение на изпълнението на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите, подходящо е събирането и систематизирането на информацията да се извършва на годишна база.

Източниците на информация за стойностите на индикаторите за наблюдението на изпълнението на ПОУПВП ще се базират на данни на Националния статистически институт, на официалната статистика на други централни, териториални държавни органи, агенции и институции, имащи правомощия и осъществяващи мониторинг и контрол на околната среда (МОСВ, ИАОС, РИОСВ) и земеделието (МЗХ, ДФЗ), на общинската информационна система и информация от различните дирекции и отдели в общината, както и на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. В процеса на наблюдение общинската администрация осигурява участието на организации, физически и юридически лица, като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност.

Орган за контрол по изпълнение на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите е Общинският съвет. Кметът на общината информира ежегодно Общинския съвет и обществеността за изпълнението на Програмата през предходната календарна година.

За периодичното отчитане изпълнението на програмата е предвидено да се изготвя ***Годишен отчет***. Годишният отчет ще се изготвя от експертите от общинската администрация до края на месец март на следващата година на база на събраната и анализирана през годината информация и на база проследяване на индикаторите за нейното изпълнение. Изготвените отчети също така се внасят за информация в РИОСВ. Отчетът е неразделна част от Програмата за опазване на околната среда, който дава ясна информация за постигнатия напредък по изпълнението ѝ. Поради тази причина при изготвянето му е необходимо да се представят графики, таблици и фигури, които да онагледяват по-ясно напредъка по изпълнението на заложените мерки.

Годишният отчет за изпълнение на програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите съдържа информация относно: общите условия за изпълнение и промени в социално-икономическите условия в общината; действия, предприети от общината за осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на програмата; създадени механизми за събиране, обработка и анализ на данни; преглед на проблемите, възникнали в процеса на изпълнение на програмата през съответната година, и предприетите мерки за преодоляването им; резултати от извършени оценки и тематични допитвания към края на отчетната година; напредък по изпълнение на целите и мерките в програмата; заключение и приложения.

Годишният отчет може да се публикува на официалната страница на общината за информиране на обществеността и заинтересованите страни.

Партньорският модел на управление е необходим за бъдещото развитие на Община Нови пазар. В процеса на изпълнение на политиката, свързана с опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на територията на общината, са въвлечени разнородни по своите интереси и функции заинтересовани страни - институции, организации, административни звена, общности (групи) от различни юридически и физически лица, които имат конкретен интерес във връзка с реализацията на тази публична политика и са нейни поддръжници или противници. С помощта на партньорството може да се осъществи целенасочено взаимодействие между тях, което ще гарантира успешното й изпълнение и постигане на заложените резултати. Главната цел на действията за прилагане на принципа за партньорство е да се осигури прозрачност и да се информират заинтересованите страни и участниците в процеса на формирането и прилагането на тази политика, относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивират заинтересованите страни за активно участие в процеса на нейната реализация.

Сайтът на общината трябва да се актуализира непрекъснато, тъй като той е основен източник за информация, относно развитието на общината и дейността на общинската администрация, свързана с изпълнение и отчитане на стратегическите политики и документите за изпълнението им и в частност политиката по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

Ефективен канал за информация са и презентационните материали и брошури, като се препоръчва такива да бъдат залагани като средство за информация и публичност във всички проекти, които ще се изпълняват и са включени в Плана за действие към програмата и в Плана за интегрирано развитие на община Нови пазар 2021-2027 г. В допълнение, за прилагане принципа на партньорство е препоръчително засилване на сътрудничеството с местни сдружения с цел увеличаване на гражданското участие в процеса по реализация на програмата и включване на всички заинтересовани страни чрез организиране на обществени обсъждания, кръгли маси, форуми и други подходящи форми на участие.

IX. ОЦЕНКА НА РЕЗУЛТАТИТЕ И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАНА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите се актуализира при промяна във фактическите и/или нормативните условия:

- в резултат от въздействието на „външни" фактори - например промени в изискванията на европейското и българското законодателство, които налагат промяна в поставените в Програмата стратегически цели и приоритети и в съответните програмни мерки;
- в резултат на фактори, свързани с изпълнението - значително изоставане в изпълнението на програмните мерки и/или липса на напредък за постигане на целевите

индикатори, въпреки изпълнението на програмните мерки, което налага прилагането на допълнителни мерки към вече приетите или замяна на някои от приетите мерки, които не дават очаквания предварително резултат.

Целесъобразно е с оглед значението на изпълнението на целите в общинските програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите за изпълнение на националните цели, които страната докладва пред ЕК, да се изготви ***междинна оценка*** на програмата след изтичане на тригодишен срок от нейното изпълнение, която ще посочи тенденциите и степента на изпълнение на програмните цели след края на 2023 г. и ***последваща оценка*** след нейното изтичане за оценка на степента на изпълнение на програмата. В съответствие с изводите от междинната оценка може да се извърши ***актуализация*** на Програмата, ако се налага. Ако, обаче, в резултат на промени в обстоятелствата се налага да се направи актуализация в друг времеви период, то тя може да се извърши по всяко време от изпълнението на общинската програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите. Процедурата за актуализация на общинската програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите следва процедурата за разработване и одобрение на програмата. Актуализацията на Програмата също трябва да премине през обществени консултации и да се приложи законодателството за екологична оценка на планове и програми, след което да се одобри от Общинския съвет и да се публикува за информация на обществеността.

Приложение №4 към ПООС

ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР 2021-2028 г.

Приета с Решение №..... на Общински съвет - Нови пазар

ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР 2021-2028 Г.

СЪДЪРЖАНИЕ:

СПИСЪЦИ 4
Списък на използваните таблици 4
Списък на използваните фигури 4
Списък на използваните карти 4
Списък на използваните съкращения 5
Основен терминологичен речник 6
I. ВЪВЕДЕНИЕ 8
I.1 Нормативно основание за изработване на програмата, цели и резултати от процедурите по съгласуването ѝ 8
I.2. Кратка обща характеристика на общината 12
II. ОСНОВНИ ИЗВОДИ ОТ АНАЛИЗА НА СЪСТОЯНИЕТО И ПРОГНОЗИТЕ ЗА БЪДЕЩО РАЗВИТИЕ В УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ 20
II.1 Анализи 20
III. SWOT АНАЛИЗ 24
IV. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ 25
IV.1 Стратегически и оперативни цели 25
IV.2 Алтернативи за постигане на целите 25
V. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ С ПОДПРОГРАМИ С МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕТО ИМ 27
V.1 Подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци, в т.ч. предотвратяване образуването на хранителните отпадъци 28
V.1.1 Въведение и основни положения 28
V.1.2 Място на предотвратяването на образуване на отпадъци в йерархията за управление на отпадъците 29
V.1.3 Цели на подпрограмата за предотвратяване на образуването на отпадъци 29
V.1.4 Анализ и описание на съществуващи мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци и оценка на възможностите за прилагане на подходящи мерки и предложение за индикатори за мерките 30
V.2 Подпрограма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци 31
V.2.1 Въведение и основно положение 31
V.2.2 Цели на подпрограмата 31
V.2.3 Анализ и описание на съществуващото състояние 31
V.3 Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради 32
V.3.1. Въведение и основни положения 32
V.3.2. Цел на подпрограмата 33
V.3.3. Анализ и описание на съществуващото състояние 33
V.4 Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци 34
V.4.1. Въведение и основни положения 34
V.4.2. Цели на подпрограмата 35
V.4.3. Анализ и описание на съществуващото състояние 35
V.5 Подпрограма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци. 38
V.5.1. Въведение и основни положения 38
V.5.2. Цели на подпрограмата 38
V.5.3. Анализ и описание на съществуващото състояние 38
VI. КООРДИНАЦИЯ С ДРУГИ ОБЩИНСКИ И РЕГИОНАЛНИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ 53

VII. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ 54
VII.1 Наблюдение на изпълнението на програмата за управление на отпадъците 54
VII.2 Контрол и отчитане на изпълнението на програмата за управление на отпадъците 56
VII.3 Процедура за актуализация на програмата 57
VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ 58
VIII.1 Анализи на състоянието на управлението на отпадъците 58
VIII.1.1 Анализ и оценка на действащото законодателство и програмни документи 58
VIII.1.1.1. Анализ на националната и общинската нормативна рамка 58
VIII.1.1.2. Програмни документи на национално и общинско ниво 68
VIII.1.2 Анализ на отпадъците 69
VIII.1.2.1. Анализ на битовите отпадъци 70
VIII.1.2.2. Анализ на утайките от ПСОВ 77
VIII.1.2.3. Анализ на строителните отпадъци 78
VIII.1.2.4. Анализ на производствените отпадъци 79
VIII.1.2.5. Анализ на опасни отпадъци 79
VIII.1.3 Анализ на инфраструктурата за управление на отпадъци 81
VIII.1.3.1 Инфраструктура за битови отпадъци 82
VIII.1.4 Анализ на институционалния капацитет в сферата на управлението на отпадъците, с акцент върху контролните функции 85
VIII.1.4.1 Функции за управление на отпадъците 85
VIII.1.4.2 Състояние на човешките ресурси с възложени функции за отпадъци 86
VIII.1.5 Анализ и информация за замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъците и осъществени мерки за тяхното възстановяване 87
VIII.1.6 Анализ на организационните схеми за управление на отпадъците, планиране, финансиране и определяне на цени и такси за услугите 87
VIII.1.6.1 Анализ на схемите за управление на отпадъците 87
VIII.1.6.2 Икономически инструменти и стимули в сектора на управлението на отпадъците 88
VIII.1.7 Анализ на информирането на обществеността по въпросите на управление на отпадъците 90
VIII.1.7.1 Наличие на стратегически подход в информационно-разяснителната политика на общината във връзка с дейностите по управление на отпадъците 90
VIII.1.7.2 Разяснителни и образователни дейности и привличане на обществеността 90
VIII.1.7.3 Начини за предоставяне на информация относно общинските услуги в областта на управление на отпадъците 91
VIII.1.8 Анализ на информационното обезпечаване за отпадъците и дейностите с отпадъци 91
VIII.2 Прогнози 93
VIII.2.1 Прогноза за населението 93
VIII.2.2 Прогноза за нормата на натрупване 94
VIII.2.3 Прогноза за определяне на количествата образувани отпадъци 95
VIII.3 Друга информация 96
VIII.3.1 Нормативни документи – Европейско законодателство 96
VIII.3.2 Нормативни документи – Национално законодателство 97
VIII.3.3 Подзаконови нормативни документи по прилагането на ЗУО 97
VIII.3.4 Стратегически документи 99

СПИСЪЦИ

Списък на използваните таблици

Таблица №1. Население на територията на община Нови пазар 14
Таблица №2. Население по възрастови групи в община Нови пазар 15
Таблица №3. Основни демографски процеси в община Нови пазар 15
Таблица №4. Секторна характеристика на общинската икономика към 2018 г. по основни икономически показатели 17
Таблица №5. Стратегически цели и подпрограми 26
Таблица №6. МРО цели 36
Таблица №7. План за действие на община Нови пазар за управление на отпадъците за период 2021-2028 г. 40
Таблица №8. Цели в законодателството на ЕС за отпадъците 62
Таблица №9. Данни за битовите отпадъци в община Нови пазар 71
Таблица №10. Събрани смесени битови отпадъци и норма на натрупване в община Нови пазар 71
Таблица №11. Норми на натрупване по групи населени места 73
Таблица №12. Морфологичен състав на отпадъците на община Нови пазар за 2016 г. 74
Таблица №13. Количество на събраните битови отпадъци (тона за година) 76
Таблица №14. Показатели за оползотворяване, рециклиране и намаляване на депонираните отпадъци на община Нови пазар за достигане на целите от общината 77
Таблица №15. Съдове за събиране на битови отпадъци в община Нови пазар 84
Таблица №16. Приходи от такса битови отпадъци по групи потребители 88
Таблица №17. Разходи за управление на отпадъците 89
Таблица №18. Прогноза за населението на област Шумен за периода 2020-2080 г. 93
Таблица №19. Прогноза за населението на община Нови пазар за периода до 2030 г. 94
Таблица №20. Прогноза за нормата на натрупване на отпадъци в община Нови пазар 94
Таблица №21. Прогноза за генерираните битови отпадъци в община Нови пазар до 2027 г. 95
Таблица №22. Прогноза за количествата на образувани отпадъци съгласно морфологичния им състав за община Нови пазар в тона 95

Списък на използваните фигури

Фигура №1. Основни показатели на пазара на труда 19
Фигура №2. Финансово разпределение на тежестта на подпрограмите 52
Фигура №3. Общо количество генерирани битови отпадъци (в т.) в община Нови пазар 72
Фигура №4. Сравнителна съпоставка на нормата на натрупване в общината, областта и страната. 73
Фигура №5. Морфологичен състав на отпадъците в община Нови пазар 75

Списък на използваните карти

Карта №1. Общини-участници в РСУО Шумен 8

Списък на използваните съкращения

БО	Битови отпадъци
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗУТ	Закон за устройството на територията
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
ИУГ	Излезли от употреба гуми
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРО	Масово разпространени отпадъци
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
НУАБА	Негодни за употреба автомобилни батерии и акумулатори
НППОО	Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци
НПРБ	Национална програма за развитие: България 2020
НПУДО	Национална програма за управление на дейностите по отпадъците 2009-2013г.
НПУО	Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г.
НППОУ	Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъци
ОИСР	Организацията за икономическо сътрудничество и развитие
ООп	Организация по оползотворяване
ОПОС/ ПОС	(Оперативна) програма „Околна среда“
ОСР	Отпадъците от строителство и разрушаване
ОУП	Общ устройствен план
ОЧЦМ	Отпадъци от черни и цветни метали
ПИП	Прединвестиционни проучвания
ПО	Предотвратяване на отпадъците
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУП	Подробен устройствен план
РДО	Рамкова директива за отпадъците
РОП	Разширена отговорност на производителя
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и води
РСМ	Рециклирани строителни материали
РСУО	Регионално сдружение за управление на отпадъците
РЦТНО	Регионален център за третиране на неопасни отпадъци
СО	Строителен отпадък
СООРС	Строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради
ТБО	Такса битови отпадъци / Твърди битови отпадъци

Основен терминологичен речник

Отпадък е вещество, предмет или част от предмет, от който притежателят се освобождава или възнамерява да се освободи, или е длъжен да се освободи и попада поне в една от следните категории (Доп. разп. §1, т.17 от ЗУО):

Битови отпадъци са „отпадъци от домакинствата" и „подобни на отпадъците от домакинствата" (Доп. разп. §1, т.4 от ЗУО)

Производствени отпадъци са отпадъците, образувани в резултат на производствената дейност на физическите и юридическите лица (Доп. разп. §1, т.32 от ЗУО)

Опасни отпадъци са отпадъците, чийто състав, количество и свойства създават риск за човешкото здраве и околната среда, притежават едно или повече свойства, които ги определят като опасни и/или съдържат компоненти, които ги превръщат в опасни и/или са определени като такива според Базелската конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане. (Доп. разп. §1, т.12 от ЗУО)

Строителни отпадъци са отпадъците от строителство и разрушаване, съответстващи на кодовете отпадъци, посочени в глава 17 от Индекс към Решение 2000/532/ЕО на Комисията от 3 май 2000 г. за замяна на Решение 94/3/ЕО за установяване на списък на отпадъците в съответствие с член 1, буква "а)" от Директива 75/442/ЕИО на Съвета относно отпадъците и Решение 94/904/ЕО на Съвета за установяване на списък на опасните отпадъци в съответствие с член 1, параграф 4 от Директива 91/689/ЕИО на Съвета относно опасните отпадъци и следващите му изменения (Доп. разп. §1, т.39 от ЗУО)

Масово разпространени отпадъци са отпадъци, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление (Доп. разп. §1, т.7 от ЗУО)

Третиране на отпадъците са дейностите по оползотворяване или обезвреждане, включително подготовката преди оползотворяване или обезвреждане (Доп. разп. §1, т.44 от ЗУО)

Обезвреждане на отпадъците е всяка дейност, която не е оползотворяване, дори когато дейността има като вторична последица възстановяването на вещества или енергия. Обезвреждането е всяка от следните операции: депониране (наземно или подземно); обработване на замърсени земя и почви (например биоразграждане на течности или утайки в почви); дълбочинно инжектиране (например инжектиране на отпадъци в кладенци, солни находища и естествени хранилища, които могат да бъдат изпомпвани); повърхностни заграждения (например съхраняване на течни отпадъци или утайки в изкопи, хвостохранилища, лагуни и други подобни съоръжения); специално проектирани депа (например депониране в отделни клетки, които са запечатани и изолирани помежду си и от околната среда); изхвърляне на отпадъци във водни обекти, с изключение на морета/океани; изхвърляне на отпадъци в морета и океани, в т.ч. инжектиране под морското дъно; биологично третиране, непосочено на друго място, при което се образуват крайни съединения или смеси; физико-химично третиране,

неупоменато в друга операция по обезвреждане (например изпарение, сушене, калциниране, микровълнова обработка и други, при което се получават съединения или смеси, които се обезвреждат по която и да е от операциите по букви; наземно изгаряне (инсинерация); изгаряне в море; постоянно съхраняване (например съхраняване в контейнери в мини и други); смесване преди предаване за обезвреждането им; препакетиране преди предаването им за обезвреждане; съхраняване до извършване на която и да е от операциите по обезвреждане; (Доп. разп. §1, т.11 от ЗУО)

Рециклиране на отпадъците е всяка дейност по оползотворяване, чрез която отпадъчните материали се преработват в продукти, материали или вещества за първоначалната им цел или за други цели. То включва преработването на органични материали, но не включва оползотворяване за получаване на енергия и преработване в материали, които ще се използват като горива или за насипни дейности (Доп. разп. §1, т.37 от ЗУО)

Депониране на отпадъци е метод, при който не се предвижда последващо третиране на отпадъците и представлява складиране на отпадъци за срок, по-дълъг от три години - за отпадъци, предназначени за оползотворяване, и една година - за отпадъци, предназначени за обезвреждане, по начин, който не представлява опасност за човешкото здраве и околната среда (Доп. разп. §1, т.6 от ЗУО)

Оползотворяване на отпадъците е всяка дейност, която има като основен резултат използването на отпадъка за полезна цел чрез замяна на други материали, които иначе биха били използвани за изпълнението на конкретна функция, или подготовката на отпадъка да изпълнява тази функция в производствено предприятие или в икономиката като цяло. Оползотворяването е всяка една от следните операции: използването им като гориво или по друг начин за получаване на енергия; пречистване или регенериране на разтворители; рециклиране или възстановяване на органични вещества, които не са използвани като разтворители, включително чрез компостиране и други процеси на биологично превръщане; рециклиране или възстановяване на метали и метални съединения; рециклиране или възстановяване на други неорганични материали; регенериране на киселини и основи; възстановяване на компоненти, използвани за намаляване на замърсяването; възстановяване на компоненти от катализатори; повторно рафиниране на масла или друга повторна употреба на масла; обработване на земната повърхност, благоприятстващо земеделието или подобряващо качествата на околната среда; използване на отпадъците, получени по някои от методите на оползотворяване; размяна на отпадъците за оползотворяване, по който и да е от методите; съхраняване на отпадъци до извършване на която и да е от операциите (Доп. разп. §1, т.13 от ЗУО)

Събиране е натрупването на отпадъци, включително предварителното сортиране и предварителното съхраняване на отпадъци, с цел транспортирането им до съоръжение за третиране на отпадъци (Доп. разп. §1, т.41 от ЗУО)

Транспортиране е превозът на отпадъци, включително съпътстващите го дейности по товарене, претоварване и разтоварване, когато се извършва от оператора като самостоятелна дейност (Доп. разп. §1, т.43 от ЗУО)

Управление на отпадъците са събирането, транспортирането, обезвреждането и оползотворяването на отпадъците, включително осъществяваният контрол върху тези дейности, следексплоатационните грижи за депата, както и действията, предприети в качеството на търговец или брокер (Доп. разп. §1, т.46 от ЗУО)

I. ВЪВЕДЕНИЕ

I.1 Нормативно основание за изработване на програмата, цели и резултати от процедурите по съгласуването ѝ

Настоящата **Програма за управление на отпадъците на Община Нови пазар за периода 2021-2028 г.** е изготвена на основание чл. 52, ал. 1 от Закона за управление на отпадъците (Обн. ДВ бр. 53 от 13 юли 2012 г.) и в съответствие със структурата, целите и предвижданията на проекта на **Националния план за управление на отпадъците 2021-2028 г.**

При разработване на програмата са взети предвид европейското и национално законодателство в областта на управление на отпадъците и Плана за интегрирано развитие на община Нови пазар 2021-2027 г. Отчетено е обстоятелството, че Община Нови пазар е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците – Шумен, в което се включват общините Велики Преслав, Венец, Каолиново, Каспичан, Нови пазар, Смядово, Хитрино, Шумен.

Картата по-долу представя визуализация на географското положение на общините - участници в регионалното депо.

Карта №1. Общини-участници в РСУО Шумен

Обхват на Регионалната система за управление на отпадъците на общините от област Шумен

Програмата за управление на отпадъците е неразделна част от Общинската програма за околна среда, съгласно чл. 52, ал. 2 от Закона за управление на отпадъците. Разработва се за период, който съвпада с края на периода на действие на Националния план за управление на отпадъците 2028 г.

Програмата се явява инструмент за прилагане на законодателството по управление на отпадъците и постигане на заложените цели на местно ниво с цел постигане на заложените цели на национално ниво и на ниво Европейски съюз.

Тя се явява стратегически документ, който очертава визията и рамката за управлението на отпадъците на територията на община Нови пазар и също така определя необходимостта от реализирането на инвестиции в бъдещи периоди за третиране на отпадъците.

Програмата за управление на отпадъците на община Нови пазар обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на органите на местното самоуправление и местната администрация и необходимите мерки за изпълнение на задълженията на кмета на общината съгласно Глава втора, раздел III на ЗУО, свързани с управлението на отпадъците, което има за цел да се предотврати или намали вредното им въздействие върху човешкото здраве чрез предотвратяване или намаляване на вредното въздействие от образуването и управлението на отпадъците, както и чрез намаляване на цялостното въздействие от използването на ресурси и чрез повишаване ефективността на това използване.

В обхвата на програмата са включени следните видове отпадъци съгласно чл. 2, ал. 1 от ЗУО:

- битови отпадъци;
- производствени отпадъци;
- строителни отпадъци;
- опасни отпадъци.

Ключов елемент при разработване на програмата е съобразяването и прилагането на следния приоритетен ред (йерархия) при управлението на отпадъците:

- предотвратяване на образуването им;
- подготовка за повторна употреба;
- рециклиране;
- друго оползотворяване, например оползотворяване за получаване на енергия;
- обезвреждане,

като се вземат предвид общите принципи за опазване на околната среда като предпазни мерки и устойчивост, техническата осъществимост и икономическата приложимост, опазването на ресурсите, както и цялостното въздействие върху околната среда, човешкото здраве, икономиката и обществото.

Програмата е разработена по такъв начин, че да се предотврати или ограничи количеството на изхвърляните отпадъци от промишлеността, търговията, потребителите, транспорта и обществеността.

Разработената програма се основава на следните основни принципи:

- *„Предотвратяване"* - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.
- *„Разширена отговорност на производителя" и „замърсителят плаща"* – лицата, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда или сегашните притежатели на отпадъците трябва да покрият пълните разходи за третиране на отпадъците и да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве.
- *„Превантивност"* – потенциалните проблеми с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап.
- *„Близост"* и *„самодостатъчност"* – отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близко до мястото на тяхното образуване, като отпадъците, генерирани в ЕС, трябва да бъдат третирани в рамките на Съюза.
- *„Участие на обществеността"* – съответните заинтересовани страни и органи, както и широката общественост имат възможност да участват в разработването на плановете за управление на отпадъците и на програмите за предотвратяване на отпадъците и имат достъп до тях след разработването им.

При разработване на програмата е анализирано подробно съществуващото състояние по управление на отпадъците на територията на общината на база на което са идентифицирани проблемите и са формулирани целите. Представени са всички съответни потоци от отпадъци, тяхното генериране, третиране и транспортиране. Описан е подробно статуса на съществуващата система за управление на отпадъците. Направена е прогноза за бъдещите потоци отпадъци, както и за свързаните с това потребности от нови системи за събиране и инсталации за подготовка за третиране, оползотворяване и депониране. Направено е и описание на общото управление на политиките за отпадъците и конкретните потоци отпадъци, както и илюстрация на спазване на йерархията за управление на отпадъците. Разработени са съответни подпрограми и план за действие, в който са посочени необходимите мерки, отговорните институции и необходимите финансови средства за обезпечаване изпълнението на програмата. Същата е отворен документ, изпълнението на който се отчита, във връзка с планираните мерки и действия и тяхната обезпеченост подлежи на актуализация в процеса на осъществяването ѝ.

Направен е преглед на организацията за управление на отпадъците, препоръки за бъдещата организация, информационното обезпечаване и провеждането на осведомителните кампании и предоставянето на информация. Програмата е оформена и структурирана съгласно методическите указания за разработването ѝ.

Програмата е разработена от външни консултанти съвместно с компетентните служители в Община Нови пазар. С цел информиране и консултиране със заинтересованите лица, проектът на програмата беше публикуван за запознаване, мнения и препоръки на интернет страницата на общината. Подходът за разработване на програмата е съобразен и с изискването такъв вид документ да е достъпен за разбиране от страна на неспециалисти и на широката

общественост и същевременно да предоставя възможност на тесните специалисти да получат по-подробна информация чрез приложения към основния текст на аналитичната част.

Преди приемането ѝ от Общински съвет – Нови пазар, програмата премина през процедура за извършване на преценка на необходимостта от екологична оценка и оценка на съвместимост, съгласно изискванията на ЗООС и Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми.

Програмата е отворен документ и може да бъде актуализирана вследствие настъпили промени в приоритетите на общината, в националното законодателството и/или други фактори със стратегическо или местно значение.

I.2. Кратка обща характеристика на общината

Община Нови пазар е разположена в източната част на област Шумен. С площта си от 317,646 km^2 е 4-та по големина сред 10-те общините на областта, което съставлява 9,37% от територията на областта. Границите ѝ са следните:

- на югозапад – община Каспичан;
- на запад – община Шумен и община Хитрино;
- на север – община Каолиново и община Никола Козлево;
- на североизток – община Вълчи дол, област Варна;
- на изток – община Ветрино, област Варна.

Природо-географска характеристика

Релеф

Релефът на общината е равнинен и платовиден, като територията ѝ попада в централните части на Източната Дунавска равнина.

Община Нови пазар заема най-крайните югоизточните части на Лудогорското плато. В източната и североизточна ѝ част се простира платото Стана, по билото на което преминава участък от вододела между Дунавския водосборен басейн и Черноморския водосборен басейн. На 3,3 km североизточно от село Стан, на границата с община Ветрино се намира най-високата му точка 440,9 m. Северозападно от него, в завоя на Крива река в пределите на общината попада източната, най-висока част на Войводското плато. В него, на 1,4 km североизточно от село Правенци се намира най-високата точка на община Нови пазар – 480,6 m.

Останалата част на общината има равнинен релеф и тук се простира източната и югоизточната част на Плисковското поле с надморска височина между 100 и 200 m. В неговата крайна югоизточна част, в устието на Крива река в Провадийска река се намира най-ниската точка на община Нови пазар – 80 m н.в.

Климат

Климатът на община Нови пазар е умерено континентален. Основните фактори, обуславящи този тип климат, са разположението на областта в югоизточната част на Дунавската равнина и възможността за безпрепятствено нахлуване на северозападни, северни и североизточни въздушни маси. Средната продължителност на слънчевото греене е 2204 часа/год. и е по-голяма от тази за страната, благодарение на по-малката средна облачност.

Води

Община Нови пазар като територия попада в средната част на североизточна България. Нейният обхват и водните ресурси, разположени в него, се включват в два водни басейна съгласно даленето на България, постановено в Закона за водите. Повърхностните и подземни води в североизточната и северна част от територия на общината се включват в дунавски басейн към Басейнова дирекция дунавски район гр. Плевен. По-голямата територия, разположена в

централната, южната, северната, западна и северозападна част на община Нови пазар, попада в обхвата на черноморски басейн, контролиран от Басейнова дирекция Черноморски район, гр. Варна.

Почви

Съгласно почвеното деление и почвената карта на България общината попада в Шуменско-Варненския район на карбонатните черноземи от Дунавската хълмиста равнина. Почвообразуващи скали са льосът и терциерните седименти и значително по-малко кредитните скали.

Оценката на екологичните условия на земеделските земи се извършва въз основа на методика за бонитация на земите. Тази оценка представлява сравнителна оценка на екологичните условия (почвени, климатични и релефни), която отразява пригодността им за отглеждане на конкретни земеделски култури, т.е. природните продуктивни възможности на земите, изразени чрез количествени стойности. Установеното почвено разнообразие в община Нови пазар благоприятства интензивното земеделие и представлява ценен природен ресурс.

Флора и фауна

Територията на община Нови пазар попада в лесостепната зона. Основни горски видове, срещащи се тук, са няколко вида дъб, бряст, ясен, клен, липа, топола, акация, люляк, дива черница, дива круша и габър. По северните склонове са запазени отделни съобщества от мизийски бук. От храстовидните съобщества са разпространени смрадлика, чашкодрян, диво грозде, драка, глог, леска и бъз.

Животинският свят, макар и притеснен от разширяването на обработваемите земи, показва разнообразие предимно по отношение на бозайниците и по-малко на птиците, земноводните и влечугите. Най-разпространени са благородният елен, дивите свине, но се срещат и типични степни бозайници като степен пор, европейски лалугер, хомяк, заек, таралеж. От малките бозайници най-разпространени са гризачите. Птичето разнообразие се представя от посевна врана, сива яребица, пъдпъдък, а край водните обекти се среща малката обикновена дропла.

Защитени територии и защитени зони

Съгласно писмо с изх. 5771/9.11.2016 на Регионална инспекция към Министерство на околната среда и водите, в община Нови пазар няма обявени защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии и защитени зони, съгласно Закона за биологичното разнообразие, като няма и започнати процедури по одобряването на такива. В близост до общината, на територията на област Шумен са обособени няколко защитени територии.

Социално-икономическа характеристика

Брой и динамика на населението на община Нови пазар

Данните от текущата демографска статистика показват, че в община Нови пазар към 2019 г. населението е 15 909 д., което е с 3,5% по-малко от броя на населението през 2015 г. - 16 478 д. Процесът на намаляване на броя на населението е устойчив и ясно проследим в данните и от последните преброявания.

Във всички населени места, включително и в гр. Нови пазар, числеността на населението бележи спад. Процесът на обезлюдяване, характерен и за страната като цяло, засяга община Нови пазар със същите темпове, които са характерни за преобладаващата част от селските общини в страната. Процесите на обезлюдяване на общината продължават и през последните 5 години (2015-2019 г.). Средногодишният прираст като абсолютен брой е -142 души, а като средногодишен темп е -0,9%. **Този темп е по-нисък от средния за област Шумен – (-0,5%) и по-нисък от средния за страната от -0,7% за същия изследван период.**

Община Нови пазар се състои от 16 населени места. С най-голям брой население е общинският център – гр. Нови пазар, който е и втори по големина град по население в областта.

Таблица №1. Население на територията на община Нови пазар

Населени места	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	Ръст 19/15 г.
Община Нови пазар	**16 478**	**16 405**	**16 217**	**16 125**	**15 909**	**-3,5%**
с. Беджене	11	9	8	8	8	-27,3%
с. Войвода	416	410	417	409	410	-1,4%
с. Енево	399	377	371	371	363	-9,0%
с. Жилино	158	157	160	153	153	-3,2%
с. Зайчино ореше	183	184	184	175	166	-9,3%
с. Избул	271	284	278	281	280	3,3%
с. Мировци	375	380	375	376	379	1,1%
гр. Нови пазар	11 564	11 520	11 373	11 315	11 086	-4,1%
с. Памукчии	1 121	1 122	1 112	1 101	1 086	-3,1%
с. Писарево	41	38	38	42	44	7,3%
с. Правенци	287	300	300	317	333	16,0%
с. Преселка	199	197	194	196	185	-7,0%
с. Сечище	110	103	100	81	78	-29,1%
с. Стан	424	414	403	400	429	1,2%
с. Стоян Михайловски	822	816	812	813	825	0,4%
с. Тръница	97	94	92	87	84	-13,4%

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

По данни на НСИ, към 31.12.2019 г. община Нови пазар заема второ място по брой на населението в област Шумен. Общият брой на средногодишното население в общината за 2019 г. възлиза на 16 017 д. (9,3% от населението в област Шумен, което е 172 309 д. за 2019 г.)

По населени места, териториалното разпределение на населението показва, че от общия му брой към 2019 г. в общинския център – гр. Нови пазар е съредоточено 70% от населението. Тази териториална структура показва типична градска община.

Община Нови пазар е белязана от все по-обхватната тенденция към намаляване на населението и на територията вече има обезлюдяващи села. Малките населени места в общината

са заселени предимно със застаряващо население, докато в общинския център гр. Нови пазар е концентрирано младо активно население.

Данните от текущата демографска статистика на НСИ сочат, че община Нови пазар е с проблемна възрастова структура на населението. Стандартните възрастови групи (под трудоспособна, трудоспособна и над трудоспособна възраст) имат отношение както към фактическото състояние, така и към прогнозите за броя на активното население, в т.ч. и на броя на заетите лица и др., т.е. на трудовия потенциал на общината. През 2019 г. населението в под трудоспособна възраст е около 15% от населението на община Нови пазар. Възрастните над трудоспособна възраст са 26%. Около 59% е делът на хората в трудоспособна възраст на 15 и повече години.

Таблица №2. Население по възрастови групи в община Нови пазар

Година/Показател	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Общо	**16 478**	**16 405**	**16 217**	**16 125**	**15 909**
Под трудоспособна възраст	2 751	2 739	2 688	2 654	2 536
В трудоспособна възраст	9 747	9 693	9 547	9 454	9 381
Над трудоспособна възраст	3 980	3 973	3 982	4 017	3 992

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

Данните от таблицата показват, че по отношение на възрастовата структура на населението през периода 2015-2019 г. се наблюдава следната тенденция: Населението намалява и в трите възрастови групи, с най-голяма степен за трудоспособната възраст с 8% за 2019 г. спрямо 2015 г. „Картината" се покрива с тази средна за страната, характеризираща се с намаляване на населението и в трите възрастови групи и нарастване само на относителния дял на населението в над трудоспособна възраст.

Броят на населението в общината се обуславя и от факторите естествен и механичен прираст на населението. Изследваните основни демографски процеси са естествено и механично движение (прираст) на населението с оглед на важността им за определяне на демографското развитие в общината. Обобщени данни са представени таблично по-долу:

Таблица №3. Основни демографски процеси в община Нови пазар

Основни демографски показатели	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Средногодишен брой на населението в област Шумен (общо)	**176 323**	**175 098**	**173 721**	**172 661**	**172 309**
Средногодишен брой на населението в община Нови пазар (общо)	**16 525**	**16 442**	**16 311**	**16 171**	**16 017**
Родени (брой)	151	160	153	148	126
Умрели (брой)	272	259	308	267	276
Естествен прираст (брой)	-121	-99	-155	-119	-150
Заселени (брой)	472	369	462	434	452
Изселени (брой)	444	343	495	407	518
Механичен прираст (брой)	28	26	-33	27	-66

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

Естественият прираст на населението е резултативна величина от раждаемостта и смъртността на населението.

Състоянието на *раждаемостта* е един от индикаторите за демографската характеристика на населените места и териториалните единици. Демографските данни на НСИ за периода 2015-2019 г. показват, че в община Нови пазар средногодишният брой на родените е 148 д. Най-висок е броят на ражданията през 2016 г. (160 случая), а най-нисък в 2019 г. - 126 случая.

През 2019 г. коефициентът на раждаемост средно за общината е 7,9‰ и е по-нисък от съответния за 2015 г. (9,1‰).

Смъртността (съответно коефициентът на смъртност) на населението бележи също тенденция на намаление. За анализирания период броят на умрелите лица се запазва с високи стойности - в рамките на 276 д. средногодишно. Това формира и високо ниво на коефициента на смъртност. През 2019 г. броят на умрелите в общината е 276 д. и е по-висок от този през 2015 г. (272 д.). Коефициентът на смъртност за 2019 г. е 17,2‰ и е по-висок от този за 2015 г. – 16,5‰.

Естественият прираст на населението (като абсолютен брой) средно за общината е отрицателен. Средногодишният брой на естествен прираст за периода 2015-2019 г. е отрицателен (-129). В началото на изследвания период през 2015 г. коефициентът за естествен прираст е (-7,3‰), при (-9,4‰) през 2019 г.

Механичното движение на населението в община Нови пазар показва, че през анализирания период (2015-2019 г.) се наблюдават волатилни различия в броя на изселените и заселените. Средногодишно за посочения период от общината са се изселвали по 441 д., а заселвали по 438 д. Така се формира отрицателен механичен прираст - средногодишно по (-4) д. Същият в комбинация с високите стойности на отрицателния естествен прираст влияят населението на общината да намалява по брой.

Тенденцията в механичното движение на населението в община Нови пазар е към намаляване на стойностите на коефициентите на заселване, изселване и на механичен прираст.

В икономическия профил на община Нови пазар водещо място заема вторичният - индустриален сектор, което е характерно за община с преобладаващо градско население. Общината е важен икономически център в област Шумен с утвърдени промишлени традиции и потенциал за ново развитие.

Отрасловата характеристика на икономиката на община Нови пазар се доминира от дейностите, свързани с химическата промишленост и селското стопанство.

Основният икономически потенциал е съсредоточен в гр. Нови пазар. Това определя и концентрирането на по-голяма част от трудовия ресурс в града и по-високите нива на заетост. В Нови пазар работят редица добре развити и разнообразни компании, които имат успешни партньорства с международни фирми за инвестиции, производство и продажби.

Първичният сектор („Селско стопанство") има третостепенни функции в икономическото развитие на общината.

Третичният сектор („Услуги") е съвкупността от отрасли и дейности с голямо социално значение. В него се извършват услуги, задоволяващи потребностите на хората. Отраслите от

третичния сектор създават голям брой работни места и този сектор е втори по значимост за общинската икономика.

Таблица №4. Секторна характеристика на общинската икономика към 2018 г. по основни икономически показатели

Икономически дейности (А21)	Предприятия	Заети лица	Произведена продукция	Нетни приходи от продажби	ДМА
	Брой		Хил. лв.		
ОБЩО:	596	2 585	153 201	187 789	126 523
Селско, горско и рибно стопанство	105	356	32 559	38 209	42 039
Добивна промишленост	..	..	..	..	..
Преработваща промишленост	54	1 098	77 717	75 112	49 062
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	..	..	..	..	..
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	..	..	..	..	..
Строителство	13	132	11 108	11 591	2 867
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	217	518	8 420	38 435	6 644
Транспорт, складиране и пощи	39	153	16 403	16 799	6 753
Хотелиерство и ресторантьорство	29	75	684	1 213	130
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	7	10	219	219	..
Операции с недвижими имоти	18	36	2 529	2 432	17 061
Професионални дейности и научни изследвания	29	44	1 053	1 248	261
Административни и спомагателни дейности	13	64	978	975	865
Образование	4	6	91	92	10
Хуманно здравеопазване и социална работа	28	46	1 031	1 041	503
Култура, спорт и развлечения	3	..	42	46	..
Други дейности	33	36	255	278	18

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

Посочените данни за общата икономическа характеристика на община Нови пазар дават основание икономическият й профил да бъде определен като промишлен. Водещо място в икономиката традиционно има преработващата промишленост, в т.ч. химическата (стъкларската и керамична промишленост); следвана от селското стопанство, транспорта и строителството.

Първичния сектор дава 18% от предприятията, 21% от произведената продукция, 20% от нетните приходи за продажби, както и около 14% от заетите лица и 33% от дълготрайните материални активи.

Вторичният сектор дава 12% от предприятията, 58% от произведената продукция, 46% от нетните приходи за продажби, както и около 48% от заетите лица и 41% от дълготрайните материални активи.

Третичният сектор дава 70% от предприятията, 21% от произведената продукция, 33% от нетните приходи за продажби, както и около 38% от заетите лица и 25% от дълготрайните материални активи.

Община Нови пазар е втората по големина и значимост община в икономиката на област Шумен. При сравнение на основните икономически показатели на общината с тези на областта може да направим извод, че развитието на икономиката в общината играе второстепенна роля в това на областта с обем между 5-7% от основните икономически показатели.

Икономически активното население по същество определя параметрите на работната сила. В тази категория от населението попадат лицата във възрастовата група от 15 до 64 годишна възраст. По последни актуални данни на ДБТ Нови пазар от 2020 г. общият брой на икономически активното население в община Нови пазар е 6 894 д. *Коефициентът на икономическа активност* представлява съотношението между броя на икономически активното население към населението във възрастовата група 15-64 навършени години (трудоспособна възраст). Към 2018 г. този коефициент е 71%, по-нисък от средния за областта от 73% и от – този за страната от 71,5%.

Безработицата в община Нови пазар се очертава като един от основните решени социално-икономически проблеми в последните години. Равнището на безработица (съотношението между броя на безработните лица и икономически активното население) в общината през 2015 г. е 19,1% - близко, но под средното за област Шумен (19,7%) и над средното за страната (9,1%). Към 2018 г. равнището на безработица намалява с една втора от това през 2015 г. и достига 10,2%. Данните показват, че след 2015 г. броят на регистрираните безработни лица и съответно равнището на безработица (в %) в общината намаляват с около 3% годишно и достигат изключително ниски нива.

Заетите лица, които работят на територията на община Нови пазар през 2018 г. в нефинансовите предприятия са 2 585 д. Разпределението на заетите по сектори показва, че най-висок е делът на заетите във вторичния сектор на икономиката.

Коефициентът на заетост *се измерва в проценти (%) и показва какъв е делът на заетите лица от населението в същата възраст*. По собствени изчисления за 2018 г. този коефициент за община Нови пазар е 63,8% (при среден за областта 64,6% и за страната - 67,7%). Коефициентът на заетост е един от индикаторите за степента на използване на населението като трудов ресурс и може да се направи извод, че той достига много добри нива през 2018 г.

Средната работна заплата на наетите нараства за изследваният период 2014-2018 г. в общината сравнително плавно, като средната стойност е 8% годишно, по-ниско от

нарастването на заплата в областта от средно 8,5% годишно и от средното за страната от 9% годишно.

Динамиката по основните показатели за пазара на труда за общината, областта и страната е представена на следната фигура.

Фигура №1. Основни показатели на пазара на труда

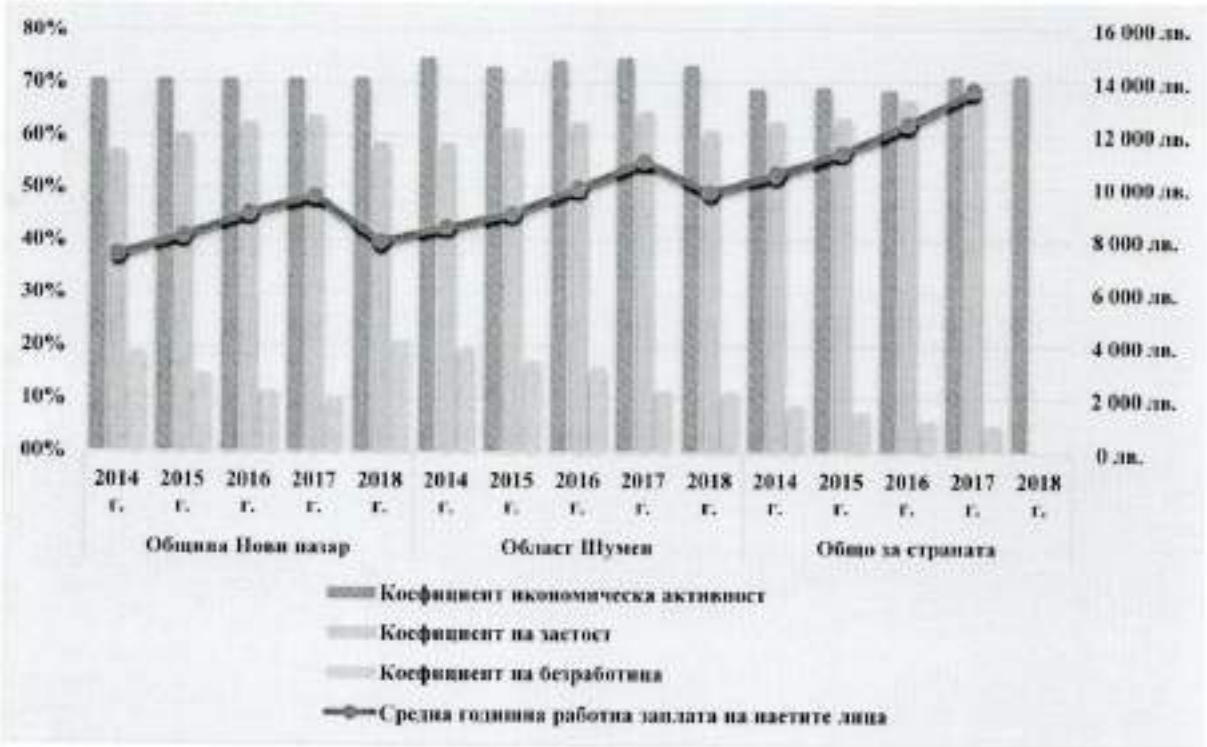

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

II. ОСНОВНИ ИЗВОДИ ОТ АНАЛИЗА НА СЪСТОЯНИЕТО И ПРОГНОЗИТЕ ЗА БЪДЕЩО РАЗВИТИЕ В УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ

II.1 Анализи

Изводи и препоръки от направения анализ и оценка на действащото законодателство и програмни документи:

- Приетите наредби за управление на дейностите по третиране на битови отпадъци и поддържане на чистотата на територията на община Нови пазар и за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги са в пълно съответствие със ЗУО и с промените в ЗМДТ по отношение на новите разпоредби относно формирането на таксата за битови отпадъци;
- Наредбите са публикувани и достъпни за гражданите и заинтересованите лица, органи и организации - на интернет страницата на общината (https://novipazar.bg/) в раздел „Общински съвет - Наредби";
- Изготвена е Програма за опазване на околната среда с период на действие до 2027 г.

Констатации и изводи от направения анализ на отпадъците в община Нови пазар:

- Общината организира дейностите по събиране на отпадъците. Фирмата, извършваща сметосъбирането и сметоизвозването на отпадъците, е „ДЕКРА-СРОЙ ЕООД въз основа на сключен договор №203/08.06.2020 г.
- Честотата на извозване на отпадъците не се е променяла от години, поради все по-нарастващите разходи, необходими за извършване на дейността. В малките населени места това е проблем, особено през летния сезон, който е трудно преодолим поради ниските такси за дейността и ниската събираемост.
- Общината разполага с точна и конкретна информация за отпадъците, за които предлага услугата по сметосъбиране и сметоизвозване;
- Общината разполага с информация от ООп за разделно събираните отпадъци от опаковки, образувани и събрани на територията ѝ;
- Във всички населени места са поставени съвременни съдове тип „Бобър";
- Данните за количеството на събраните смесени отпадъци за периода 2014-2019 г. са с низходяща тенденция от 2014 г.;
- Нормата на натрупване на битовите отпадъци за 2019 г. за община Нови пазар е 289 кг/ж/г., като стойността е по-ниска от средната за страната спрямо група населени места от 3 до 25 хил. д. При сравнителната съпоставка на данните за нормата на натрупване на отпадъците в общината се вижда, че за 2018 г. – 306 кг/ж/г. е по- малка от тази за страната – 408 кг/ж/г. и е приблизително равна на тази за областта – 304 кг/ж/г.;
- От направения анализ на морфологичен състав на битовите отпадъци, изготвен на базата на *Морфологичен анализ от 2015 г.*, като основен извод може да се каже, че най-голяма

част от отпадъците са градински, инертни – 64,7% от всички отпадъци. Делът на отпадъците, които могат да се рециклират и ползват повторно (хартия, картон, стъкло, метали, пластмаси) е 22%. Хранителните и градинските отпадъци (44% общо) от своя страна подлежат на компостиране и използване на получения компост;

- В община Нови пазар е въведена система за разделно събиране на отпадъците от опаковки, като е необходима работа в тази посока;
- Поради липса на актуални данни за строителните отпадъци не може да се направи извод за тенденцията при тях;
- Има налични количества залежали пестициди в „Б-Б" кубове и складове за съхранение на негодни за употреба препарати за растителна защита на територията на общината.

Изводи и препоръки, формулирани на основата на анализа за инфраструктурата за отпадъци на територията на община Нови пазар:

- В експлоатация е Регионално депо „Шумен" (за битови и неопасни производствени отпадъци - клас „депо за неопасни отпадъци"), което обслужва общини Шумен, Велики Преслав, Нови пазар, Каспичан, Хитрино, Венец, Каолиново, Смядово и Търговище (поради изчерпване на клетка 1 на регионалното депо). Депото отговаря на нормативните изисквания и се експлоатира съгласно действащото екологично законодателство. Оптимизирана е работата на сепариращата инсталация, в която постъпват смесените битови отпадъци, събрани от територията на област Шумен и Търговище;
- В общината не е реализиран проект за осигуряване на домакинствата с домашни компостери и няма изградена компостираща инсталация на регионалното депо към момента. Това налага да се предвидят за реализация такива проекти. За начало Община Нови пазар е закупила и ще предостави 200 броя компостери на жители от общината, чийто имот е с дворна част и зелени площи. Съоръженията ще бъдат раздадени на първите заявили желание, като за целта всеки желаещ трябва да подаде заявление. Компостерите са с вместимост 380 литра и са изработени от пластмаса. Почти две-трети от отпадъците, генерирани в домовете, се състоят от органични компоненти (растителни обелки, стари плодове и зеленчуци, утайки от кафе, пакетчета от чай, черупки от яйца, слама, стърготини, трева, шума, цветя и др.). Домашното компостиране е един изпитан метод за оползотворяване на биоразградимите отпадъци с получаването на компост, подходящ за обогатяване на градинската почва. Това, от своя страна, е много добра алтернатива на изхвърлянето на тези отпадъци в общия поток от битови отпадъци;
- Община Нови пазар има сключен договор с „Екостийл" ЕООД - № 615/21.10.2014 г. с допълнително споразумение от 10.10.2019 г. и със срок до 21.10.2024 г. чрез който се осигурява и обслужва площадка за предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, ОЧЦМ и др. по приложение;

- Общината е осигурена със съдове за отпадъци, като е необходимо да се предвиди подмяна на амортизираните съдове за събиране на отпадъци;
- Разположението на съдовете по населени места е в съответствие с броя и нуждите на населението и не се налага промяна в разпределението им към момента.

Изводи от анализа на институционалния капацитет в сферата на управлението на отпадъците, с акцент върху контролните функции:

- Дейността по опазване на околната среда се изпълнява от отдел „Териториално селищно устройство, екология и земеделие и програми и проекти в областта на строителството, екологията и околната среда";
- Препоръчително е за изпълнение на основните и спомагателни функции по управление на отпадъците да се определи и утвърди допълнителен щат (1 бр.) за служител, пряко отговорен за управлението на отпадъците и в частност дейностите по контрол;
- За повишаване на професионалния капацитет е препоръчително служителите, ангажирани с дейностите по опазване на околната среда и в частност с управлението на отпадъците, да участват в семинари, работни срещи, обучения по изискванията за съставяне на констативни протоколи и наказателни постановления и други, организирани от МОСВ, Организации по оползотворяване, Браншови организации, РИОСВ, Регионални сдружения, проекти на администрацията и други.

Изводи от извършения анализ на замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъците и осъществени мерки за тяхното възстановяване в община Нови пазар:

- Община Нови пазар през последните години полага усилия за решаване на екологичните проблеми;
- Кметовете и кметските наместници са ангажирани активно да следят за образуването на локални замърсявания и за тяхното своевременно отстраняване.

Изводи от извършения анализ на организационните схеми за управление на отпадъците, планиране, финансиране и определяне на цени и такси за услугите:

- Средствата, които Общината събира от такса битови отпадъци, следва да покриват разходите за управление на отпадъците за всяка година.

Изводи от анализа на информирането на обществеността по въпросите на управление на отпадъците:

- За информиране на обществеността Общинска администрация – Нови пазар използва следните подходи: поставяне на съобщения, обяви, организиране на срещи с представители на местни предприятия, арендатори, търговски фирми и граждани;
- Друг начин за информиране на обществеността е официалната интернет страница на общината - https://novipazar.bg/, на която се публикува информация относно дейностите по управление на отпадъците;

- Препоръчва се регулярно да бъде публикувана и актуализирана информацията на интернет страницата на общината, тъй като по този начин ще се привлече вниманието на по-голяма част от населението и ще се предизвика активното му участие в горепосочените дейности.

Изводи от анализа на информационното обезпечаване за отпадъците и дейностите с отпадъци:

- За обезпечаване на прилагането на новоприетото законодателство е необходимо да се идентифицират лицата, които имат задължения и отговорности, като специално внимание следва да се обърне на големите генератори на отпадъци - търговски обекти, административни сгради, предприятия, които ползват системата за събиране и обезвреждане на битовите отпадъци, строителни дружества и на местата, които се използват или са били използвани за нерегламентирано изхвърляне на отпадъци;
- Ефективното прилагане на законодателството на местно ниво е невъзможно без осигуряване на достатъчен, квалифициран и мотивиран персонал в общинската администрация, подходящи технически ресурси (оборудване) и т.н.

Прогнози

Обобщените изводи от направените прогнози са както следва:

- За община Нови пазар се очертава същата негативна тенденция по отношение на броя на населението, както и при прогнозните стойности за област Шумен. Населението в общината ще намалее с 656 д. (4,1%) до 2025 г., с 1 285 д. (8,1%) до 2030 г.
- Прогнозираната норма на натрупване е с тенденция на намаление и към 2027 г. е по-ниска от средната стойност за България за население от този тип населени места – 289 за 2019 г.
- Прогнозираното количество на генерираните битови отпадъци за периода до 2027 г. намалява в съответствие с прогнозата за намаление на населението и намаляващата норма на натрупване, в следствие от предприетите мерки на Общината за предотвратяване на образуването на битовите отпадъци и допускането, че нормата на нарастване в общината ще е по-малка от нарастването на БВП в страната.
- Прогнозата следва текущото състояние, като най-големи количества на отпадъците се очаква да се генерират от храна, градински и инертни отпадъци, пластмаса.
- Тенденцията на нарастващото количество на образуваните отпадъци от строителство и разрушаване (ОСР) до 2028 г. в област Шумен, високият дял на инертни отпадъци в морфологичния състав на отпадъците в община Нови пазар, както и новите нормативни изисквания от 2012 г., въведени с чл. 19, ал. 3, т. 5 от ЗУО налагат предприемане на мерки по отношение на ефективното управление на строителните отпадъци от бита.

III. SWOT АНАЛИЗ

Силни страни	Слаби страни
• 100% обхващане на населението с организирано сметосъбиране и сметоизвозване; • Изградено регионално депо за неопасни отпадъци; • Налична сепарираща инсталация на Регионалното депо за отпадъци; • Въведена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки; • Осигуреност със съдове за събиране на битови отпадъци; • Участие в кампании за почистване на околната среда; • Съответстваща местна нормативна рамка на действащото законодателство в сферата на отпадъците и местните данъци и такси; • Осигурен телефон за жителите в регистратурата на общината; • Провеждат се ежегодно кампании за почистване.	• Неправомерно изхвърляне и смесване на битови и строителни отпадъци; • Недостатъчен интерес от населението към прилагане на принципите на кръговата икономика; • Липса на компостиращи инсталации и инсталации за предварителна обработка; • Недостатъчен капацитет за управление на отпадъците във връзка с нарасналите изисквания за управление на отпадъците на местно ниво.
Възможности	**Заплахи**
• Използване на Оперативните програми и финансови инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с ефективното управление на отпадъците и доизграждане на съвременна екологосъобразна инфраструктура; • Промяна на обществените нагласи в полза на екологосъобразното и ефективно управление на отпадъците; • Подобряване на административния капацитет в сферата на отпадъците; • Подобряване на информационната политика на общината в областта на управление на отпадъците; • Засилване на контрола върху граждани и юридически лица на територията на общината за спазване на нормативните изисквания.	• Изхвърляне на отпадъци от населението на нерегламентирани сметища; • Значително увеличение на разходите за управление на битови отпадъци и необходимост от повишаване на такса битови отпадъци за населението във връзка с неспазване на регионалните цели за отпадъци; • Налични пестициди и другите препарати за растителна защита, които са с изтекъл срок на годност; • Прогноза за увеличение на строителните отпадъци.

IV. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ

IV.1 Стратегически и оперативни цели

В съответствие с изискванията на ЗУО целите на общинската програма за управление на отпадъците са заимствани от Националния план за управление на отпадъците.

Принципите за определяне на стратегическите цели са следните:

- Релевантност
- Реалистичност на подхода
- Мотивираност
- Прозрачност
- Ангажираност
- Хармонизираност

В съответствие с новата политика за управление на дейностите по отпадъците и въведената йерархия за управлението и третирането им, настоящата програма определя рамката за поетапно достигане на следните цели, съответетващи на проекта на Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г. (НПУО) (версия 1 от октомври 2020 г, коригирана с версия 2 от декември 2020 г.):

- **Цел 1:** Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване;
- **Цел 2:** Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци;
- **Цел 3:** Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци.

IV.2 Алтернативи за постигане на целите

Предвижданията на настоящата програма относно постигането на целите са същите да бъдат изпълнявани чрез подпрограми. Подпрограмите имат за цел да подпомогнат изпълнението на стратегическите цели чрез предлагане на мерки и подходи за постигането им, което да улесни администрацията. Предвидено е за всяка конкретна цел да бъдат изпълнявани следните подпрограми:

Таблица №5. Стратегически цели и подпрограми

Стратегически цели	Подпрограми
Цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване	• Подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци с • подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци.
Цел 2: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци	• Подпрограма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци; • Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради; • Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО с • подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки.
Цел 3: Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци	• Подпрограма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци.

V. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ С ПОДПРОГРАМИ С МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕТО ИМ

Планът за действие с подпрограмите включва описание на дейностите и необходимите мероприятия за изпълнение на националното законодателство на местно ниво, както и краткосрочни и дългосрочни мерки и инвестиции, които Общината следва да предприеме за правилното изграждане и управление на политиката, свързана с отпадъците.

Подпрограмите съдържат кратка въвеждаща информация за националните цели, резултати, които е постигнала Общината и такива, които цели да постигне. Заложените мерки, имат хоризонтален характер, тъй като те допринасят не само за постигането на целите, към които са отнесени към конкретната подпрограма, но и за цели от други подпрограми.

Подпрограмите са съобразени с приоритетните цели, заложени в програмата, като включват всички свързани с изпълнението им разходи, мероприятия и дейности, както и отговорните лица за изпълнението им. Включените мерки и дейности са възможно най-обобщаващи с цел да обхванат всички съпътстващи мероприятия, които следва да извърши Общината до приключването на периода на действие на програмата. В подпрограмите и плановете към тях са включени и обобщени различните законодателни задължения на местната власт, както и конкретните предложения за тяхното изпълнение. Конкретизирането на сроковете в плановете цели улесняване на местната администрация при изготвянето на годишните мерки, планове, финансови разчети и други дейности във връзка с управлението на отпадъците.

Съобразно принципите и политиките на Община Нови пазар, подпрограмите и плановете за действие могат да бъдат допълнени и/или променени от органът, който приема програмата, при смяна на възгледите и приоритетните цели за изграждане на политиката за управление на отпадъците в общината и при смяна на законодателната рамка, която ги определя.

Цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване

V.1 Подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци, в т.ч. предотвратяване образуването на хранителните отпадъци

V.1.1 Въведение и основни положения

Рамковата директива за отпадъците задължава страните членки да разработят програми за предотвратяване на образуването на отпадъци. За втори път в България такава програма е разработена в рамките на Националния план за управление на отпадъците (НПУО) 2021-2028.

Целта на тази подпрограма е насърчаване на населението, фирмите и институциите от страна на Общината към различни мерки и методи, които да доведат до предотвратяване образуването на отпадъците, т.е. предприемане на конкретни действия, от които би могло да се намали образуването на отпадъците, там където е възможно.

Мярката е необходима поради все по-голямото нарастване на образуването на отпадъците, както на национално, така и на световно ниво. Образуването на отпадъци е все по-нарастващ проблем, който оказва значително негативно влияние към околната среда и към здравето на хората, за който следва да се предприемат конкретни мерки за ограничаването му.

Предотвратяването на образуването на отпадъците целй да допринесе за намаляване на негативното влияние върху компонентите на околната среда, върху които влияе депонираният отпадък, чрез отделянето на газове и инфилтрат при протичащите процеси на гниене, както и върху намаляване използването на природни ресурси, неминуемо свързани с третирането и обезвреждането на отпадъци.

Като цяло тази цел се изпълнява на национално ниво, тъй като тези мерки основно са насочени към производителите на продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци. Въпреки това, мерките на местно ниво също са с голямо значение за постигане на целта.

V.1.2 Място на предотвратяването на образуване на отпадъци в йерархията за управление на отпадъците

Според ЗУО **„отпадък"** е всяко вещество или предмет, от които притежателят се освобождава или възнамерява да се освободи, или е длъжен да се освободи. Съгласно Директива 2008/98/ЕО под **предотвратяване на образуването на отпадъци** трябва да се разбира: „Мерките, взети преди веществото, материалът или продуктът да стане отпадък, с което се намалява:

- количеството отпадъци, включително чрез повторната употреба на продуктите или удължаването на жизнения им цикъл;
- вредното въздействие от образуваните отпадъци върху околната среда и човешкото здраве;
- съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите."

Предотвратяването на образуването на отпадъци има най-висок приоритет в йерархията на управление на отпадъците. Най-общо, предотвратяване на образуването на отпадъци означава да не възникват отпадъци, тъй като веднъж възникнал, отпадъкът не изчезва, а само се променя като вещество чрез депонирането, изгарянето, рециклирането. Предотвратяването на образуването на отпадъци, означава да се намалят количествата на образуваните отпадъци и да се намали съдържанието на вредни вещества в тях.

Предотвратяването на образуване на отпадъци е свързано и с ефективното използване на ресурсите. То обхваща всички фази на жизнения цикъл на продукта от добив, производство, разпространение и потребление. Още по-голям ефект би се постигнал в процеса на дизайн на продукта, т.е. еко-дизайн, технологии, които използват по-малко суровини, влагат се по-малко опасни субстанции в процеса на производство или преработка. Предотвратяване образуването на отпадъци може да се осъществи и в края на жизнения цикъл на продукта, когато потребителят има възможност да избере варианти за повторната употреба на материала или продукта.

V.1.3 Цели на подпрограмата за предотвратяване на образуването на отпадъци

Стратегическа цел: Прекъсване на връзката между икономическия растеж и подобряване благосъстоянието на хората, от една страна и от друга страна - нарастването на образуването на хранителните отпадъци и свързаното с това вредно влияние върху здравето на хората и околната среда.

Оперативни цели:

- Намаляване на количеството на отпадъци;
- Намаляване на количеството на образуваните хранителни отпадъци;
- Намаляване на вредното въздействие на отпадъците.

V.1.4 Анализ и описание на съществуващи мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци и оценка на възможностите за прилагане на подходящи мерки и предложение за индикатори за мерките

На този етап в общината Нови пазар не са приложени конкретни мерки за намаляване на количеството на отпадъци и предотвратяване образуването на отпадъци. Това се дължи главно на факта, че досега националното законодателство не е вменявало такива изисквания на местната власт и не са били разработвани документи с указания за прилагане на мерки.

Както по-горе е споменато, мерките и дейностите по предотвратяване образуването на отпадъци са трудно изпълними на местно ниво, поради факта, че Общините нямат правомощия за ограничаване на производители на масово разпространени отпадъци, които са с основен принос към увеличаване количествата на отпадъците, но от своя страна могат да се въведат мерки на местно ниво, които също да окажат влияние върху предотвратяване образуването на отпадъци.

Приложими мерки, които Общината може да приеме ***за предотвратяване и намаляване образуването на отпадъци, в т.ч. хранителните отпадъци*** на територията си, са:

- Насърчаване на населението към използването на опаковки - торбички, чашки и др., предназначени за многократна употреба;
- Стимулиране на търговски магазини, предлагащи торбички за многократна употреба, чрез намаляване на таксата за битови отпадъци;
- Насърчаване на домашното компостиране – Общината да предостави безплатно съдове за домашно компостиране за градински и хранителни отпадъци;
- Информационни кампании насочени към населението;
- Зелени обществени поръчки[1];
- Въвеждането на „електронна община", с цел намаляване използването на хартия;
- Въвеждането на екотакси и данъци за производители, с цел намаляване на количеството използвани ресурси;
- Изпълнение на демонстрационни проекти за предотвратяване на хранителните отпадъци;
- Изпълнение на проекти, прилагащи технологии/дизайн на продукти, които водят до намаляване и предотвратяване образуването на хранителни отпадъци в хранително-вкусовата промишленост;
- Подобряване на качеството на информацията и проследяването по отношение на количествата образувани, повторно използвани, рециклирани и оползотворени хранителни отпадъци;

[1] „процедури, чрез които публичните органи се стремят да получат продукти, услуги и строителни работи с намалено въздействие върху околната среда през целия им жизнен цикъл, вместо продукти, услуги и строителни работи със същата основна функция, които иначе биха били предоставяни";

- Повишаване на осведомеността на обществото за проблема със загубата и разхищението на храни;
- Стимулиране на даряването на храни.

Подробните мерки за изпълнение на подпрограмата са посочени в Таблица 7. План за действие на община Нови пазар за управление на отпадъците.

Цел 2: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци

V.2 Подпрограма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци

V.2.1 Въведение и основно положение

Съвременните екологосъобразни нормативни изисквания в областта на управлението на отпадъците налагат рекултивиране на депата, които не отговарят на изискванията.

V.2.2 Цели на подпрограмата

Стратегическата цел на подпрограмата е намаляване и предотвратяване на риска от депонираните отпадъци.

Оперативната цел е подобряване на управлението на всички видове отпадъци и намаляване на риска за околната среда от депата за битови отпадъци, подлежащи на закриване и неотговарящи на изискванията.

V.2.3 Анализ и описание на съществуващото състояние

Целите за рециклиране на битовите отпадъци, които страната си е поставила да постигне поетапно до 2035 г., са както следва:

- до 1 януари 2020 - най-малко 50 на сто от общото им тегло;
- до 1 януари 2025 - най-малко 55 на сто от общото им тегло;
- до 1 януари 2030 - най-малко 60 на сто от общото им тегло;
- до 1 януари 2035 - най-малко 65 на сто от общото им тегло.

Целите се изпълняват от общините в РСУО, в съответствие с решението, взето от Общото събрание на съответната регионална система.

В подпрограмата за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци са предвидени мерки, които условно могат да бъдат класифицирани като инвестиционни мерки и неинвестиционни (меки) мерки.

Инвестиционните мерки са насочени основно към реализация на проекти за изграждане на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци, инсталации за рециклиране, инсталации за компостиране, създаване на центрове за подготовка за повторна употреба и др.

РСУО Шумен е необходимо да се осигури с инсталации за третиране на биоразградими отпадъци във връзка със задълженията за разделно събиране на хранителните отпадъци.

„Меките" мерки са насочени към осъществяването на различни тематични проверки, провеждане на информационни и разяснителни кампании и обучения, различни нормативни промени и др.

В резултат от изпълнението на мерките от подпрограмата до 2030 г. минимум 60% от общото тегло на битовите отпадъци ще бъдат подготвени за повторна употреба и рециклиране.

Подробните мерки за изпълнение на подпрограмата са посочени в Таблица 7. План за действие на община Нови пазар за управление на отпадъците.

V.3 Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради

V.3.1. Въведение и основни положения

Отпадъци от строителството са всички отпадъци, които са получени в резултат на строително-монтажни работи и премахване, включващи бетон, тухли, дървесен материал,

асфалтова настилка, керемиди, плочки и тухли и др. Те биха могли да се превърнат в ценен ресурс, тъй като подлежат на рециклиране и повторна употреба.

Задълженията към местната администрация са събиране и третиране на строителни отпадъци от ремонтни дейности, образувани от домакинствата. За изпълнение на целите от възложителите на строително-монтажни работи се изисква да изготвят и представят за одобрение в Общинската администрация планове за управление на строителните отпадъци по време на извършването на процесите на строителство, както и след това.

V.3.2. Цел на подпрограмата

Стратегическа цел на подпрограмата е увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и намаляване на риска за околната среда.

Оперативната цел е достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради.

V.3.3. Анализ и описание на съществуващото състояние

Строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради се характеризират с висок потенциал за рециклиране и повторна употреба, като някои от техните компоненти имат висока ресурсна стойност. Правилното управление на строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради допринася за постигането на устойчивост и подобряване качеството на живот. Поради тази причина отпадъците от строителство и разрушаване са определени като ключов аспект в пакета за кръгова икономика, представен от ЕК през 2015 г. Според РДО до 2020 г. подготовката за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни отпадъци от строителство и разрушаване следва да се увеличи най-малко до 70% от общото им тегло, като се изключват незамърсени почви, земни и скални маси от изкопи в естествено състояние. Целите не са променени с приетата Директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците.

В националното законодателство заложената крайна цел за рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни отпадъци от строителство и разрушаване до 1 януари 2020 г. от най-малко 70 на сто от общото тегло на отпадъците също не е променяна и се запазва и за периода на НПУО 2021-2028 г.

Важна предпоставка за постигане на целите са част от действията, предприети за постигане на тези цели до момента, а именно одобрените нормативни разпоредби в ЗУО и в Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали от 2017 г. В тях са разграничени ясно отговорностите на общинските, регионалните и централните институции.

Програмата за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради съдържа както инвестиционни мерки, така и „меки“ мерки.

Меките мерки са основно насочени към успешното прилагане на практика на нормативната уредба, както и към повишаване на информираността и капацитета в разглежданата област.

Инвестиционните мерки по програмата са свързани с изпълнение на проекти за системи, съоръжения и инсталации за селективно разрушаване, подготовка, рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и за производство на рециклирани строителни материали. Анализите на строителните отпадъци, изготвени в процеса на разработването на НПУО 2021-2028 г., потвърдиха необходимостта от тези инсталации. Възможни източници на финансиране са средства, осигурени от Програма за конкурентоспособност и иновации в предприятията (ПКИП) за програмния период 2021-2027 г. Възможно е и публично-частно партньорство между бизнеса и общините, включително чрез предоставяне на подходящи общински терени за изграждане на съоръжения.

Реализацията на мерките и действията, включени в тази подпрограма, както и на част от планираните мерки, включени в други програми от НПУО 2021-2028 г., но допринасящи за изпълнение на целите и на настоящата програма, гарантира изпълнението на амбициозните цели за рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради.

Подробните мерки за изпълнение на подпрограмата са посочени в Таблица 7. План за действие на община Нови пазар за управление на отпадъците.

V.4 Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци

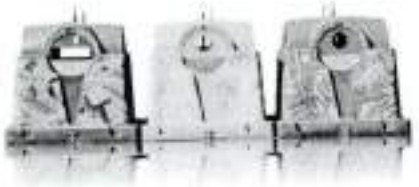

V.4.1. Въведение и основни положения

Управлението на специфични потоци масово разпространени отпадъци е вменено задължение за всяка местна администрация.

В законодателството са поставени цели за достигане на разделното събиране и рециклиране на различните видове отпадъци на **национално ниво** - основно насочено към организациите по оползотворяване и/или лица, изпълняващи задълженията си самостоятелно.

Целите не могат да се постигнат без съдействието на органите на местната власт, които с помощта на организации и/или фирми, притежаващи разрешения за дейности с отпадъци,

организират разделното събиране на масово разпространените отпадъци, образувани от дейността на домакинствата.

Подзаконовите документи за управлението на масово разпространените отпадъци се отнасят за всеки конкретен вид поотделно и поставят условия и изисквания за осъществяване на дейностите по управлението им.

Кметът на общината е отговорен за събиране на отпадъците от населението, следователно и за организиране и подпомагане на дейностите по разделното събиране на масово разпространени отпадъци и предаването им за оползотворяване.

V.4.2. Цели на подпрограмата

Стратегическата цел е увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и намаляване на риска за околната среда от депонираните отпадъци.

Оперативната цел за изпълнението ѝ е изпълнение на целите за рециклиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци.

V.4.3. Анализ и описание на съществуващото състояние

Съгласно ЗУО „Масово разпространени отпадъци" са отпадъци, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление. Съгласно националното законодателство са поставени годишни количествени цели за рециклиране и оползотворяване на шест групи масово разпространени отпадъци.

- Отпадъци от опаковки;
- ИУМПС (Излезли от употреба моторни превозни средства);
- ИУЕЕО (Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване);
- Отпадъчни масла и нефтопродукти;
- Отпадъци от гуми;
- Отпадъци от батерии и акумулатори.

Целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, ИУМПС, ИУЕЕО и от батерии и акумулатори са заложени на общоевропейско ниво, а в България са поставени и се изпълняват национални количествени цели и за отпадъци от гуми, и за отпадъчни масла и нефтопродукти. Целите за оползотворяване и рециклиране на шестте групи МРО на територията на цялата страна се изпълняват успешно чрез въведените схеми за разширена отговорност на производителя. Поставени са изисквания за ясно определяне на ролите на отделните заинтересовани страни, ефективността на разходите, определянето на вноските, които производителите заплащат, изисквания за прозрачност, както и системи за отчитане и ефективен контрол на дейността на схемите.

Заложените цели за МРО по години са следните:

Таблица №6. МРО цели

Група МРО	Цели
Отпадъци от опаковки	**<u>До 2025 г.:</u>** 65% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклира, в т.ч.: Пластмаси: 50% Дърво: 25% Черни метали: 70% Алуминий: 50% Стъкло: 70% Хартия и картон: 75% **<u>До 2030 г.:</u>** 70% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклират, в.т.ч.: Пластмаси: 55% Дърво: 30% Черни метали: 80% Алуминий: 60% Стъкло: 75% Хартия и картон: 85%
ИУМПС	**Ежегодно:** ниво на повторна употреба и оползотворяване, не по-ниско от 95% от теглото на всяко ИУМПС **Ежегодно:** ниво на повторна употреба и рециклиране, не по-ниско от 85% от теглото на всяко ИУМПС
ИУЕЕО	**Ежегодно:** разделно е събрано мин. 65% от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три години
Отпадъци от отработени масла	**Ежегодно:** мин. 40% от количеството масла, пуснати на пазара през съответната година
Отпадъци от гуми	**Ежегодно:** не по-малко от 50% от количеството гуми, пуснати на пазара на РБ през текущата година се регенерират и/или рециклират
Отпадъци от портативни батерии и акумулатори (ПБА)	**Ежегодно:** разделно са събрани мин. 45% от пуснатите на пазара ПБА с изключение на ПБА, които са били пуснати на пазара, но са изнесени или изпратени от територията на страната
Отпадъци от индустриални батерии и акумулатори	**Ежегодно:** разделно са събрани мин. 25% от пуснатите на пазара индустриални батерии и акумулатори
Отпадъци от автомобилни батерии и акумулатори	**Ежегодно** са събрани разделно 100% от пуснатите на пазара автомобилни батерии и акумулатори

Програмата за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО включва основно „меки“ мерки, които имат административно-регулаторен и информационно-образователен характер.

Тук се включват и мерките от подподпрограмата за управление на опаковките и отпадъците от опаковки.

Количествените цели, които страната ни си поставя по отношение на рециклирането и оползотворяването на отпадъците от опаковки през следващите години са представени в таблицата по-горе. В допълнение към тези цели наскоро приетото европейско законодателство от пакета „Кръгова икономика“ поставя по-специални изисквания към едни от най-широко разпространените пластмасови опаковки, а именно пластмасовите бутилки за напитки за еднократна употреба. По-конкретно се поставя изискването всяка държава членка да гарантира, че:

- от 2025 г. някои бутилки за напитки трябва да съдържат най-малко 25% рециклирана пластмаса, а от 2030 г. - най-малко 30%.
- държавите-членки да осигурят разделното събиране с цел рециклиране на пластмасови бутилки за еднократна употреба до 3 литра на ниво най-малко 77% до 2025 г.и до 2029 г. - 90%.

На европейско ниво се приеха и нови разпоредби за докладване на данни за отпадъците от опаковки , които страната ни трябва да прилага.

Необходимо е да се подобрят и разширят системите за разделно събиране на отпадъците от опаковки, предвид нарастването на количествените цели за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, както и специфичните цели за разделно събиране на пластмасовите бутилки за еднократна употреба до 3 литра.

Община Нови пазар следва да фокусира вниманието си върху прилагащите и контролните механизми за спазване на изискванията от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради да събират разделно отпадъците си от опаковки и да ги предават на оторизирани за целта лица за последващо рециклиране и оползотворяване. Това ще доведе не само до екологични ползи (нараснали количества разделно събрани отпадъци от опаковки), но и до намаляване на разходите на общината за третиране на битовите отпадъци поради намалени количества битови отпадъци, извозването и третирането на които общината трябва да финансира.

Подробните мерки за изпълнение на подпрограмата са посочени в Таблица 7. План за действие на община Нови пазар за управление на отпадъците.

Цел 3: Намаляване на количествата и на риска от депонирани битови отпадъци

V.5 Подпрограма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци

V.5.1. Въведение и основни положения

Подпрограмата за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци включва мерки за достигане на Цел 3: Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци от НПУО 2020-2028 г.

V.5.2. Цели на подпрограмата

Стратегическата цел е увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и намаляване на риска за околната среда от депонираните отпадъци.

Оперативната цел за изпълнението ѝ е изпълнение на целите за рециклиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци.

V.5.3. Анализ и описание на съществуващото състояние

Предвидените мерки са както инвестиционни, така и „меки" мерки. Инвестиционните мерки са насочени основно към изграждане на площадкова инфраструктура за битови отпадъци, закриване и рекултивация на общински депа, третиране на утайки от ПСОВ, устойчиво управление на излезли от употреба препарати за растителна защита и др.

„Меките" мерки са насочени към реализация на публични, бизнес и научни проекти за разработване/внедряване на различни иновативни методи за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци. Предвидени са мерки за повишаване на капацитета на публичната администрация по отношение трансграничния превоз на отпадъци и др.

В резултат на изпълнението на подпрограмата за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци се очаква до 2040 г. количеството на депонираните битови

отпадъци да се намали до 10% или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци. По-конкретно:

- ще бъде осигурен капацитет за депониране на остатъчните битови отпадъци и на друга площадкова инфраструктура;
- ще бъдат рекултивирани и закрити всички общински депа;
- ще бъде осигурена инфраструктура за стабилизиране на биоразградимата фракция на отпадъците;
- ще бъде осигурена инфраструктура за оползотворяване на утайките от ГПСОВ, намаляване на емисиите на парникови газове и ще бъде изградена и функционираща електронна система за предлаганите продукти от третирани утайки от ПСОВ за употреба в земеделието и за рекултивация на нарушени терени;
- ще бъдат разработени иновативни продукти и технологии, чрез които се подобрява йерархията на управление на отпадъците;
- ще бъдат изготвени практически решения за проблемите с най-широко генерираните производствени опасни отпадъци;
- ще бъде повишен капацитета на институциите да осъществяват контрол на трансграничен превоз на отпадъци, вкл. за откриване на незаконни превози на отпадъци.

Подробните мерки за изпълнение на подпрограмата са посочени в Таблица 7. План за действие на община Нови пазар за управление на отпадъците.

Таблица №7. План за действие на община Нови пазар за управление на отпадъците за период 2021-2028 г.

ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР							ОБЩО (в хил. лв.)		13 226							
Стратегическа цел	Мярка/ дейност	Бюджет (хил. лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение			Отговорна институция	Период на реализация							
					Индикатор	текуща	целева		21	22	23	24	25	26	27	28
ПОДПРОГРАМА №1 ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИ В Т.Ч. ХРАНИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ							ОБЩО (в хил. лв.)		2 626							
Прекъсване на връзката между икономическия растеж и подобряване благосъстоянието на хората, от една страна и от друга страна - нарастването на образуването на отпадъци и свързаното с това вредно въздействие върху здравето на хората и околната среда	Насърчаване на населението към използване на опаковки за многократна употреба, чрез обвързване с ТБО и информационни кампании	1	Общински бюджет	Предотвратени битови отпадъци	Брой проведени информационни и кампании	0	8	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X	X
	Стимулиране на търговците, предлагащи търбички за многократна употреба, чрез намаляване на ТБО	0		Предотвратени битови отпадъци	Дял желязни предлагани тези продукти	0%	50%	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X	X
	Проект, стимулиращ домашното компостиране чрез безвъзмездно предоставяне на домакинствата на компостери за зелени и други биоотпадъци	15	Общински бюджет, ПУДООС, ПОС	Предотвратени зелени и други биоотпадъци	Закупени съдове/ компостери	0	200	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X	X
	Намаляване на отпадъците от хартия и други офис консумативи, чрез използване на мерки за „електронно управление" в администрацията	0		Предотвратени отпадъци от офис хартия и сътвързани консумативи, материали и услуги	Изпълнени проекти за електронно управление	0	1	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X	X
	Изготвяне и приемане на планове от общината за ПО в общинске социални, здравни, образователни и други общински звена и предприятия	0		Предотвратени битови отпадъци от общински звена	Брой разработени планове/ Изпълнени мерки	0	4	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X	X

ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР								ОБЩО (в хил. лв.)	13 226							
Стратегическа цел	Мярка/ дейност	Бюджет (хил. лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение			Отговорна институция	Период на реализация							
					Индикатор	текуща	целева		21	22	23	24	25	26	27	28
	Изпълнение на проекти за разработване на нов дизайн на продукти и на технологии, изискващи по-малко естествени суровини, съдържащи по-малко опасни вещества, генериращи по-малко отпадъци след употребата на продуктите, както и на продукти и технологии с по-добро „екологично поведение"	500	Програма за конкурентоспособност и иновации в предприятията 2021 - 2027	Финансово подпомагане на бизнеса за внедряване на технологии, водещи до ПО	Брой изпълнени проекти	0	2	Бизнес и научни организации	X	X	X	X	X	X	X	X
	Изпълнение на проекти за продължаване или повишаване на квалификацията на заети, свързани с услуги за поправка и ремонт на продукти	400	Програма за развитие на човешките ресурси 2021-2027 г.	Създадени предпоставки за ПО чрез повторна употреба на продукти - чрез обучения за повишаване на квалификацията	Брой изпълнени проекти	0	2	Бизнес организации	X	X	X	X	X	X	X	X
	Изпълнение на проект с мерки за предотвратяване образуването на отпадъци	300	Програма за околна среда 2021-2027	Подпомагане на общини за реализация на проекти за ПО	Брой изпълнени проекти	0	1	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X	X
	Определяне на патентни данъци по ЗМДТ до допустимия минимум за тези данъчно задължени лица, чиито дейност пряко води до повторна употреба на дадени продукти (ремонт на обувки, мебели, дрехи, домакински уреди и пр.) и отпада и до ПО	0		Промяна ЗМДТ за дейностите с патентни данъци за предоставяне на услуги, свързани с ПО	Въведена промяна в Наредба	0	1	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X	X

ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР					ОБЩО (в хил. лв.)				13 226							
Стратегическа цел	Мярка/ дейност	Бюджет (хил. лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение			Отговорни институции	Период на реализация							
					Индикатор	текущ	целеви		21	22	23	24	25	26	27	28
	Изпълнение на непрекъснати целенасочени кампании за разяснителна и предоставяне на информация за политиките по ПО	2	Общински бюджет	Запознати граждани с политиките от ПО и възможните действия от страна на заинтересованите за прилагане на мерки за ПО в ежедневието	Брой проведени кампании	0	4	Община Нови пазар		X		X		X		X
	Организация на събития по случай Европейската седмица за намаляване на отпадъците	4	Общински бюджет	Разширяване познанията на гражданите и на обществото като цяло за ползите от ПО и начините за прилагане на действия в ежедневието в дома и на работното място	Брой проведени кампании	0	8	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X	X
	Провеждане на „зелени обществени поръчки"	0		Предотвратени отпадъци от офис картон и канцеларски консумативи, материали и услуги	% на зелените обществени поръчки от общия брой	0	25%	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X	X

ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР							ОБЩО (в хил. лв.)		13 226							
Стратегическа цел	Мярка/ дейност	Бюджет (хил. лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение			Отговорна институция	Период на реализация							
					Индикатор	текущ	целеви		21	22	23	24	25	26	27	28
	Подпрограма/Раздел за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци						ОБЩО (в хил. лв.)		1 404							
	Изпълнение на мерките за ПО от хранителните отпадъци от обществените в т.ч. в обществени социални, здравни, образователни и други обществени звена и предприятия, обществени пазари и др.	0		Предотвратени хранителни отпадъци в резултат на изпълнението на мерките	Брой изпълнени мерки за ПО на хранителните отпадъци от обществените	0	8	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X	X
	Изпълнение на проекти, приложение технологии/дизайн на продукти, които водят до намаляване и предотвратяване образуването на хранителни отпадъци в хранително-вкусовата промишленост	500	Стратегическия план за развитие на земеделието в селските райони 2021-2027	Въведени технологии/продукти, водещи до намаляване и предотвратяване на хранителни отпадъци	Брой изпълнени проекти	0	2	Бизнес организации от ХВП	X	X	X	X	X	X	X	X
	Изпълнение на демонстрационни проекти за предотвратяване на хранителните отпадъци	500	Програма за морска среда 2021-2027	Изпълнени проекти за предотвратяване на хранителни отпадъци от бита, ресторантьорство и туризъм, и реализирани и разпространени добри практики	Брой изпълнени проекти	0	2	Община Нови пазар. Бизнес организации от ХВП	X	X	X	X	X	X	X	X

ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР								ОБЩО (в хил. лв.)								13 226
Стратегическа цел	Мярка/ дейност	Бюджет (хил. лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение			Отговорна институция	Период на реализация							
					Индикатор	текуща	целеви		21	22	23	24	25	26	27	28
	Подкрепа на дейността на организация/и, които организират и осъществяват харчовката на храни преди изтичането на срока на годност	400	Програма за храни и/или основно материално подпомагане 2021-2027	Изпълнени проекти за предотвратяване на хранителни отпадъци от бита, ресторантьорство и туризъм	Брой изпълнени проекти	0	2	АСТЦ, Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X	X
	Изпълнение на кампании за разяснение и предоставяне на информация за ПО на хранителни отпадъци на общинско ниво, в т.ч. относно значението на "Най-добър до" и "Годен до" на хигиенните хранителни продукти	4	Общински бюджет	Гражданите и бизнеса да са запознати с подхода от ПО на хранителните отпадъци	Брой реализирани кампании на национално и на общинско ниво	0	4	Община Нови пазар	X		X		X		X	
ПОДПРОГРАМА №2 ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА ПОДГОТОВКА ЗА ПОВТОРНА УПОТРЕБА И ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ НА БИТОВИТЕ ОТПАДЪЦИ								ОБЩО (в хил. лв.)								1 564
Намаляване и предотвратяване на риска от депонираните отпадъци	Изграждане на общински площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци в гр. Нови пазар (над 10 000 жители)	500	Програма за околна среда 2021-2027 г.	Изградени площадки в общината, даващи възможност на населението да предава безвъзмездно разделно събрани отпадъци	Брой изградени площадки	0	1	Община Нови пазар		X	X	X				

ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР								ОБЩО (в хил. лв.)	13 226							
Стратегическа цел	Мярка/ дейност	Бюджет (хил. лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение			Отговорна институция	Период на реализация							
					Индикатор	текущ	целеви		21	22	23	24	25	26	27	28
	Въвеждане от общината в нарушение по чл.22 от ЗУО на нормативно изискване административните, стопанските, търговските и държавни обекти в населени места над 10 000 жители (гр. Нови пазар) да събират разделно най-малко отпадъците от хартия и картон, метали, пластмаса, стъкло и всеки биоотпадъци и да сключат договори за предаването им с лица, притежаващи регистрационен/разрешителен документ по ЗУО за осъществяване на съответната дейност, практическо прилагане на изискването и осъществяване на непрекъснат контрол от общината	0		Въвеждане от общината нормативни изисквания	Променена Наредба по чл.22 от ЗУО	0	1	Община Нови пазар	X							
	Създаване на център за подготовка за повторна употреба и поправка, и/или друг начин за преразпределение на отпадъците	500	Програма за околна среда 2021-2027 г.	Създаден център за подготовка за повторна употреба и поправка	Брой създадени центрове за подготовка за повторна употреба и поправка	0	1	Община Нови пазар		X	X	X	X			

ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР					ОБЩО (в хил. лв.)			13 226							
Стратегическа цел	Мярка/ дейност	Бюджет (хил. лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение			Отговорна институция	Период на реализация						
					Индикатор	текущ	целеви		21	22	23	24	25	26	27	28
	Изграждане на инсталации за рециклиране на разделно събрани отпадъци (различни от биоотпадъци, опасни и производствени)	900	ПУДООС, Програма за околна среда 2021-2027 г.	Изградени инсталации за рециклиране на разделно събрани отпадъци (различни от биоотпадъци, опасни и производствени)	Брой изградени инсталации за рециклиране на разделно събрани отпадъци (различни от биоотпадъци, опасни и производствени)	0	1	Община Нови пазар		X	X	X	X			
	Проектиране и изграждане на компостираща инсталация и на инсталация за предварително третиране на биогенни отпадъци на територията на РСУО Шумен	0	Програма за околна среда 2021-2027 г.	Изградени нови системи и разширени съществуващи системи за разделно събиране на биогенни отпадъци	Изградени 4 съоръжения	0	4	РСУО Шумен	X	X	X	X	X	X	X	X
	Провеждане на информационни кампании за разделно събиране, подготовка за повторна употреба и рециклиране на биогенните отпадъци като ресурси в съответствие с нормите	50	Програма за околна среда 2021-2027 г.	Информирани граждани и фирми относно ползите от разделното събиране и оползотворяване на биогенните отпадъци	Брой проведени ежегодно информационни кампании за разделно събиране	0	8	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X	X

ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР							ОБЩО (в хил. лв.)		13 226							
Стратегическа цел	Мярка/ дейност	Бюджет (хил. лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение			Отговорна институция	Период на реализация							
					Индикатор	текуща	целева		21	22	23	24	25	26	27	28
	Ежегодно провеждане на поне две кампании за разделно събиране на отпадъци от стара хартия и други материали (напр. в края и в началото на учебната година)	4	Общински бюджет	Допълнителни количества разделно събрани отпадъци от общините	Брой проведени ежегодни кампании за разделно събиране на стара хартия и други отпадъци	0	8	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X	X
	Прилагане на изискванията на ЗМДТ относно формиране на такса битови отпадъци при новите бази за отделните услуги в рамките на планосметките на общината	0		Приложение на принципа "замърсителят плаща" по отношение определяне размера на такса битови отпадъци	Промяна Наредба относно новите изисквания на ЗМДТ	0	1	Община Нови пазар	X							
	Изготвяне на морфологичен анализ на отпадъците в община Нови пазар	10	ПУДООС	Актуален анализ на отпадъците	Изготвен морфологичен анализ на отпадъците	0	1	Община Нови пазар					X			
ПОДПРОГРАМА №5 ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ И ОЗЕЛЕНЯВАНЕ НА СТРОИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ И ОТПАДЪЦИ ОТ РАЗРУШАВАНЕ НА СГРАДИ							ОБЩО (в хил. лв.)		560							
Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и намаляване на риска за околната среда	Включване в тръжните документи за строителство на сгради, пътища, други строежи от техническата инфраструктура на изискването за влагане в строежите на рециклирани строителни материали	0		Влагане в строителството на сгради на рециклирани строителни материали	1. % в сгради, 2. % в пътища, 3. % в друга техническа инфраструктура	0	1 - 2,5%; 2 - 10%; 3 - 8%	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X	X

ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР							ОБЩО (в хил. лв.):		13 226							
Стратегическа цел	Мярка/дейност	Бюджет (хил. лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение			Отговорна институция	Период на реализация							
					Индикатор	текущ	целеви		21	22	23	24	25	26	27	28
	Включване в трайните документи за строителство на изискването за оползотворяване на строителни отпадъци и обратни насипи	0		Оползотворени строителни отпадъци в обратни насипи	%	8%	12%	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X	X
	Изпълнение на проект за системи, съоръжения и инсталации за селективно разрушаване, подготовка, рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и за производство на рециклирани строителни материали на територията на РСУО Шумен	0	Програма за околна среда 2021-2027 г. – финансови инструменти	Намален риск за околната среда и човешкото здраве от вредното въздействие на тези групи отпадъци	Изградени системи, съоръжения и инсталации	0	1	РСУО Шумен, Бизнес организации			X	X	X	X	X	X
	Разделно събиране и рециклиране на строителни отпадъци, вкл. в индустриални зони при доказана необходимост	500	Програма за околна среда 2021-2027 г.	Намален риск за околната среда и човешкото здраве от вредното въздействие на тези групи отпадъци	Брой изпълнени проекти за разделно събиране и рециклиране на строителни отпадъци	0	1	Община Нови пазар			X	X	X	X	X	X
ПОДПРОГРАМА №4 ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ И ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА МАСОВО РАЗПРОСТРАНЕНИ ОТПАДЪЦИ							ОБЩО (в хил. лв.):		4							
Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и намаляване на риска за околната среда	Провеждане на кампании сред населението за предаване на масово разпространени отпадъци	4	Общински бюджет, ООп	Повишена информираността на обществеността по въпросите на управлението на МРО	Брой проведени кампании	0	8	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X	X

ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР							ОБЩО (в хил. лв.):		13 226							
Стратегическа цел	Мярка/ дейност	Бюджет (хил. лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение			Отговорни институции	Период на реализация							
					Индикатор	текуща	целева		21	22	23	24	25	26	27	28
От депонираните отпадъци																
	Подпрограма/ Раздел за управление на опаковките и отпадъците от опаковки						ОБЩО (в хил. лв.)									0
	Съдействие на община Нови пазар при провеждане на широка национална информационна кампания за предотвратяване отпадъците от опаковки, разделно събиране и рециклирането им	0	Програма за околна среда 2021-2027 г.	Информирани и мотивирани население и бизнес за действия по Предотвратяване на отпадъците от опаковки и подобряване на разделното събиране	Напълнен проект	0	1	НСОРБ; Община Нови пазар		X	X	X	X	X		
	Въвеждане от община Нови пазар в наредбата по чл.22 от ЗУО на изисквания за търговските и други подобни обекти за разделно събиране на отпадъците от хартия и картон, стъкло, пластмаси, дърво и метали, вкл. отпадъци от опаковки от същите материали, и осъществяване на контрол и налагане на предписания/глоби в съответствие с предвиденото в наредбите по чл. 22 от ЗУО	0		Увеличаване на количествата разделно събрани хартия и картон, стъкло, пластмаси, дърво и метали, вкл. отпадъци от опаковки от същите материали	Промяна Наредба по чл. 22	0	1	Община Нови пазар	X							

ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР 2021-2028 Г.

ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР								ОБЩО (в хил. лв.)	13 226							
Стратегическа цел	Мярка/ дейност	Бюджет (хил. лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение			Отговорна институция	Период на реализация							
					Индикатор	текуща	целева		21	22	23	24	25	26	27	28
ПОДПРОГРАМА №5 ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА КОЛИЧЕСТВАТА И НА РИСКА ОТ ДЕПОНИРАНИТЕ БИТОВИ ОТПАДЪЦИ								ОБЩО (в хил. лв.)	8 532							
Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и намаляване на риска за околната среда от депонираните отпадъци	Изпълнение на проекти на бизнеса за високотехнологични решения за оптимизиране на производствените процеси, екодизайн, използването на суровини, внедряване на съвременни технологии за влагане на отпадъците като суровина в ново производство и/или други алтернативни приложения и др.	500	Програма за конкурентоспособност и иновации в предприятията 2021-2027	Разработени нови иновативни продукти и технологии, чрез които се подобрява ферарията на управление на отпадъците	Брой изпълнявани проекти	0	2	Бизнес и научни организации	X	X	X	X	X	X	X	X
	Изпълнение на проект за устойчиво управление на излезлите от употреба препарати за растителна защита, временно съхранявани на общинска територия	500	Държавен бюджет	Изнесено за обезвреждане в оторизирани съоръжения извън страната отпадъците от препарати за растителна защита, които се съхраняват временно в общински складове	Брой изпълнявани проекти	0	1	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X	X
	Зимно и лятно почистване на уличните платна, площадите, изкото, парковите и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване	2 912	Общински бюджет	Предотвратяване на замърсяванне	Брой години поддържана услуга	0	8	Община Нови пазар	X	X	X	X	X	X	X	X